Pius papa ſecūdus eloq̄ntiſſimus· q̄ obijt
Anno·M·cccc·lxiiij·in Anchona·dū proficiſci
ꝓpoſuerit contra turcos·cōpoſuit ꝛc.

Ius Ep̄us ſeruꝰ ſeruoꝝ dei Illuſtri
Mahumeti pn̄cipi turcorū Timorē
dīnī noīs·et amorē·Scripturi ad te
aliq̄ pro tua ſalute et gloria·proq3
cōi multarū gentiū cōſolacōne ꝛ pace.Horta
mur ut benigne audias verba nr̄a·nec prius
damnes q̄ꝫ iudices·nec prius iudices q̄ꝫ ſingu
la diligēter intelligas.Accipe que ſcribimꝰ in
bonā partē·ꝛ vſq3 in finē pacienť audi.Si bō
ſūt que ſuademꝰ·amplectē.Sin mala·reſpue
ꝛ in ignē mitte.Neq3 idcirco epiſtolā reicias
q2 xp̄iani hoīs eſt·ꝛ eius xp̄iani q̄ ceteris p̄eſt
Non enī te odio pſequimur·neq3 tuo inſidia
mur capiti q̄uis nr̄e religionis hoſtis exiſtas
ꝛ armis xp̄ianam vrgeas plebem·opib3 tuis
nō tibi ſumꝰ infenſi·diligimꝰ iubente dn̄o ini
micos nr̄os·ꝛ pro pſecutorib3 nr̄is oramꝰ.Sa
pientib3 ꝛ inſipientib3 debitores ſumꝰ·ꝛ omēs
cupimꝰ fieri ſaluos·Grecos·Latinos·Iudeos
Saracenos·oībus optamus bona.Sed ſcimꝰ
vera bona neminē aſſequi poſſe·q̄ ex euāgeliū
degit·ꝛ a xp̄o dn̄o nr̄o eſt alienꝰ.Noli autē au
res claudē·ā oculos auertē·cū xp̄m noiamꝰ

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

quē Mahumethea lex in qua natus es ⁊ virū
ſenū ⁊ ꝓphetā magnū ⁊ virginis filiū ⁊ mira
culis clarū dicit. Multa tibi p eū ⁊ mariā bona
aduenient ſi ei credideris ⁊ eius ſacris iniciari
volueris. Horreſces hec cū principiū accipies
S; audienda eſt tota lex. deinde iudiciū ꝓmē
dū. Audi q̊ tendim⁹. Multa tibi ⁊ tuis ꝓgeni-
torib; cū xp̄ianis bella fuerūt. Multus ſāguis
effuſus eſt. Multe vrbes delete. Sacre edes incē
ſe. Rapte virgines. Violate matrone. Vaſta
ti agri. Scelera ꝑpetrata ſūt. quecūq; in mentē
venire pñt. dū turcus ⁊ xp̄ianus vter impēt
gladio contendit. Tibi vt fama ⁊ opa ipa lo
quūtur ingens deſideriū eſt xp̄ianos ſub iugū
mittere ⁊ impiū latini nois obtinē. Et ſūt for
taſſe q̄ hoc facile ſuadēt. ⁊ oia tuis armis par
uia dicūt ⁊ alij tuas vires amplificātes xp̄ia
nas attenuāt. Alij in diuiſionib; ⁊ odijs que
gentē nrā; exedūt ſpē collocāt. haud difficile
exiſtimātes eos vinci ab exteris poſſe q̄ domi
diſſidēt. Nos nō ita ignarū te credi⁹ nrārū rerū
qn̄ ſcias q̄nta eſt xp̄iane gentis pō. q̄p valida
hiſpania. q̄p bellicoſa gallia. q̄p populoſa ger
mania. q̄p fortis britānia. q̄p audax polonia. q̄p
ſtrenua Hungaria. q̄p diues et animoſa et
bellicarum perita rerum ytalia. Sola hunga
ria diu ꝓgenitores tuos et teipſum fatigauit

Octuageſimũ iam annũ aduerſus hungaros
Turchorũ ſigna ferũtur. et adhuc circa ſanũ
ac danubiũ herent. vna te gens tuaſq; viẽs
agitat. q̃d facias ſi tibi cũ ytalis. aut gallis. ã
germaĩs res fuit. ampliſſimis. ⁊ robuſtiſſimis
populis. Fortaſſe eſt q̃ dicat iuſtianũ impato
rem Conſtãtinopoli ſedẽtem miſſo in ytaliam
Belliſario. cũ parua manu militũ perditã Ro
mã ⁊ reliqua loca vſq; ad alpes recupaſſe. nec
te Juſtiano minorẽ eẽ. Caue ne te fallãt adu
latores. Domeſtica regũ et aſſidua peſtis. faci
lem pñcipes magna de ſe loqñtibus aurẽ pre
ſtant atq; idcirco ſepe decipiũtur. Rarus eſt
qui nõ ſe vero maiorẽ credat. Juſtianus vniũ
ſe grecie ⁊ illirici ⁊ aſie ⁊ libie dñs erat. et yta
liã nõ acquiſiuit. ſʒ recens perditã recupauit
⁊ a gothis gẽte barbara. nõ ab ytalis abſtu
lit. nũdum amor impij romani in mentibʒ yta
lis refrigerat. neq; vllus erat qui barbaricũ
iugũ equo aĩo ferret. cũcti arma pro imperio
⁊ pro pñia magnis aĩis ſuſceperũt. nec tam
belliſarius ytalis libertatẽ reſtituit. q̃ꝫ ytali ſu
um decus vendicarũt. Tui ꝓgenitores nũq̃ꝫ
aut poſſederũt ytaliã aut viderunt. nec tibi
ius vllũ in ea eſt ꝙ ſi pergas ytaliã inuadere
ſencies tibi cum viris bellũ eſſe. Fatemur res
claras tui maiores egere. nec tua minora ſunt

opa· quã ꝯſtantinopolim expugnaſti· ⁊ peram
e regione Januenſiũ· coloniã ⁊ peloponeſum·
mag̃ ex parte in dedicacõem accepiſti · ⁊ in ra
ſtia ⁊ in valachia nõ paucũ agri adeptus es·
⁊ ſepe tuos hoſtes fudiſti· ⁊ hoc ãno· Synopẽ
vetuſtã vrbem metis eupatoris patriã ⁊ eius
tirãnũ cepiſti· et trapezunte direpta Incolas
eius ⁊ imperatorem in captiuitatẽ abduxiſti· Et
Johannẽ caſſanũ p̄lio cõgredi auſum ſupaſti
Magna hec tibi videtur · nec nos parua dici⁹
At Julius ceſar cũ de victoria pontica triũpha
ret in curru · quo vehebat̃ hec verba iuſſit in
ſcribi· veni· vidi· vici · Imbelles eas gentes et
paruĩ momẽti exiſtimãs q̃s pompeius paulo
añ domuerat· ⁊ tu hac eſtate ſupaſti· Alia eſt
ytaloꝝ natura· alie vires· alia ingenia · alij aĩ
neſciũt ſubeſſe· qui ſoliti ſũt p̄eſſe · ⁊ nũc tota
ytalia armata eſt equis ⁊ hoibus plena · nec
pecunia caret· q̃ neru⁹ belli dicit̃· Non pug̃bis
coñ feias· aut ytaliã· aut hũgariam· aut aliã
in occidẽti prouĩciam ingreſſus · ferro hic res
gerit̃· nõ aſiaticis ſudib; calibeus torax pecto
ra tegit· equi ſiml̃ ⁊ hoies tecti pugnãt· ordiẽs
ſeruãt· nec vano metu pauẽt· Forcior ſit necẽ
eſt ⁊ manu p̄optior ⁊ aio p̄ſtantior q̃ eos loco
depellat· Nec xp̄iana diſcidia deſiderio tuo ꝯdu
cere putes· aut in hijs ꝯfidas· vinent̃ xp̄iani

omēs ſi qñ te audiāt interiora xp̄ianitatis ac
cedē. nec tu melius xp̄ianoꝝ paci ꝯſulē potes
ꝙ validis ⁊ magnis copijs xp̄ianitatē īuadēs
ceſſabūt priuata odia vbi publica cenſerūt. ⁊
ꝯiūctis viribus aduerſus ꝯmunē hoſtē arma
ſumētur. Nec tu necē arbitreis ad ꝓpulſādas
tuas incurſiones ad ꝯprimendū tuū impetum
tuasqꝫ vires elidendas totā xp̄ianitatē vniē
dam eſſe. quod fatemur difficile. Sed vna ex
quatuor nacōnibꝫ ſatis fueit ſupqꝫ ſatis. tuas
copias profligare. Atqꝫ vt de alijs taceamus
cōplures eſſe in tuo palacio arbitrātur q̄ ter
ram ytaliā luſtrauerūt. et vires ⁊ ingenia no
ſcunt. ipōs audi atqꝫ interroga. An equari tu
is viribꝫ ytalia poſſit. an vinci tuis armis an
tuo impio ſubici. Plus negocij romanis fuit
ytaliā acquirē. ꝙ orbi reliquo frena imponere
Dicet aliq̄s ꝙ ſup̄ tetigimus inteſtina odia q̄
nrām gentē exagitāt. introitū tibi in italiam
poſſe prebere. ⁊ ſi vnus pn̄cipū te excludat al
terū incluſuꝝ daturūqꝫ aditū. Sūt diuiſiones
ſane et inimicicie et ſimultates int̄ italos plu
res ⁊ graues ⁊ piculoſe ⁊ vtinā non eēnt. Sꝫ
nullus eſt qui dn̄m pati nō xp̄ianū. velit oēs
in fide orthodoxa mori volūt. Nulli aīmus eſt a
religione recedē. Nō hic inuenies. ꝙ tui maio
res apud grecos. q̄ ꝯtendētibꝫ de impio duobꝫ

nunc vni · nunc alteri minus potenti auxilia miniſtrauere · donec ambos eneruatos et exhauſtos eicere · et ſibi pncipatū arripuere. Alie ſunt ytalie potētie · aliꝫ regū oculi. Alia ciuitatum conſilia venetorum res publica ſapientia diues · et auro · xpō deuota · ut noſtra fert opinio prius euertetur funditus ꝙ hoſtē religiōis in ytaliam paciatur intrare atqꝫ hec quidem per ſeſe quando ſtatuerit · nullis adiuta viciuis · tuas opes euertet tantū terra mariqꝫ poteſt An florētine vrbis magnificenciam ignores · et vires et opes · et quantus eſt in ea religionis cultus · quanta erga Jheſum reuerentia quātus amor · credis ne fieri poſſe vt hec ciuitas ytaliam diuerſe religionis hominibus aperiri ſinat. Sunt alie multe vrbes inſignes · multi principes clari et magni Hoc dicit · quia tunc Johannes dux calabrie filius Reynati regis cicilie · de domo francie · in regione illa exiſtēs contra farrandum regem per papam admiſſum filium naturalē · regis arrogonie et cicilie alfonciꝫ nuper defuncti guerras magnas continuabat. Nihil de regno Sicilie dicimus ꝙ armis hac tempeſtate concutitur · non poſſumus multa nobis de illo ꝓmittere. Licet tamen hoc aſſerere ꝙ quā ꝙ duo reges de ipō litigent et bello decertēt

maluerit tamen vterq; regno priuari ꝙ̄ tuis
auxilijs victoria potiri· ꝙ ſi ad te alter cõfuge
rit totius ytalie in ſe odia ɔcitauerit. Jn gal
lia Ciſalpina· que et ip̄a pars eſt ytalie. Dux
mediolanẽſis in armis excellit et potẽtia· par
regibus habetur. Nec parue ſũt ducis mutine
vires· aut genuẽſis· qui ligurib; p̄eſt mari. Nõ
ɔtemp̄nẽdus ducis Sabandie opulẽtus ⁊ va
lidus in italia p̄ncipatus. Adeſt marcio man
tuanus. Sũt alij complures vrbiũ dñi· quibus
nihil põt eſſe moleſtius· ꝙ̄ nobilem Jtaliam
vane ſupſtitionis ritu fedari. De nobis ⁊ Eccľie
romane ciuitatibꝫ et ꝓuĩcijs tacemus· qñ no
ſtram tibi profeſſionẽ haud ignotã eſſe ɔfidi
mus· quib; ſolatura eſt ſeruãde et ampliande
fidei dñi nr̃i Jeſu. Hec ſi accepiſti ab alijs· gau
demus· veritatem enĩ accepiſti. Si minus horta
mur· hec diſcutias· et verũ veſtiges· inuenies
nihil nos eẽ mentitos. Nõ ſoliũ ſibille· vt qui
dam ait· de Euãgelij pagina recitamus. Diffici
le ẽ atq; adeo difficile· vt impoſſibile dici que-
at· te tua in lege p̄manẽtem· voti ɔpotem fieri
ſi vt aiũt impium xp̄ianorũ deſideras· dices ꝙ̄
plurimos tibi xp̄ianos ſb̄eſſe· ⁊ de reliquis idẽ
ſperas· nõ ẽ par racõ· pauciſſimi ſb̄ tuo impio
xp̄iani ſũt· qui ad veritatẽ ambulent Euãgelij
Omnes aliquo ſunt errore imbuti· ꝙ̄uis xp̄m

colāt Armeni Jacobite Maronei et alia queđ
noīa greci a Romane ecc̄ie vnitate aberant cū
tu ꝯſtantinopolim inuaſiſti. neqꝫ adhuc decre
tū florentinū acceperāt ⁊ in errore ſtabāt neqꝫ
de ſancto ſpū. neqꝫ de purgatorio igne. ꝯſona
recte fidei ſentientes. Pauci. fortaſſe inopes ve
ri xp̄iani. nec̄citate nō volūtate tibi obediūt. At
vrbes ytalie potētiſſimas nō eſt tuū cogē vali
diores ſūt ꝙ tuis queant ex̄citibꝫ ſuparī. Noſti
que tibi acciderūt cū Taurinū inuaſiſti quod
nr̄a etas Belgradū vocat. Pauci cruce ſigna
tī. innuērabiles tuas copias ꝓſtrauerūt. Non
eſt de ytalis ſperanda victoria quibꝫ aduerſa
fuit in hūgaris pugna. Quocirca vt eo tandē
veniam⁹ quo nr̄a feſtinat or̄o. et id dicamus
qđ ad ſcribendū ꝯpulit. tuāqꝫ gloriā et tuā ſa
lutē tibi deniqꝫ oñdam⁹. Adhibe hijs paucis
aīm. Si vis int̄ xp̄ianos tuū impiū propagaē
et nomē tuū ꝙ glorioſū efficē. nō auro. nō ar
mis. non ex̄citibꝫ. nō claſſibus opus eſt. Par
ua res. oīm qui hodie viuūt. maximū ⁊ poten
tiſſimū ⁊ clariſſimū te reddē pōt. Queris q̄ ſit
nō eſt inuētu difficil' neqꝫ ꝓcul q̄renda. vbiqꝫ
gentiū repit. id eſt aq̄ pauxillū. quo baptizeis
⁊ ad xp̄ianoꝝ ſacra te ꝯferas. ⁊ credas euā
gelio. Hec ſi feceris. nō erit in orbe pn̄ceps qui
te gloria ſuperet. aut equare potentia valeat

Nos te grecoꝝ ⁊ orientis īꝑatorē appellabi⁹
⁊ quod mō vi occupas ⁊ cū iniuria tenes poſ
ſidebis iure· xp̄iani te oēs venerabūtur ⁊ ſuaꝝ
litiū Judicem faciēt· Oppreſſi vndiqꝫ ad te ve
luti cōe procimū ↄfugiēt· ex toto fere orbe ad
te prouocabit̄· multi ſponte ſua ſeſe tibi ſubici
ent tribuālia tua ſequētur ⁊ tributa p̄ſtabūt
Licebit tibi ſurgētes extinguē tirānides· iuua
re bonos· oppugnaē malos· nec romana eccīa
te arguet recta via vadētem· Eadē erit erga te
caritas p̄me ſedis· que in ceteros reges· ⁊ tan
to maior qn̄to eris ipē ſublimior· Facile hoc pa
cto ſine ſanguine ſiue armis multa poteis nā
ciſci regna· vladiſlaus lituanie princeps vitul
di frater· cū aſpiraret ad regnū Polonie· cēt
qꝫ infidelis· vt voti ſui cōpos fieret· xp̄ianus ef
fectus eſt· ⁊ regnū obtinuit· cuius nūc filius
Caſimirus regnat· alter filius· qui etiā apud
hūgaros regnauit in bello cōn genitorē tuū
geſto ſupatus occubuit· Quid reris de te fiet
xp̄ianis iniciato ſacris· Magn⁹ erit ad te con
curſus ⁊ felicitatis gen⁹ exiſtimabit̄ int ſubie
ctos tuos ānumerari· Quippe ut arbitramur
ſi xp̄ianus fuiſſes mortuo Ladiſlao hungarie
ac boemie rege· nemo preť te ſua regna fuiſſꝫ
adeptus· Speraſſent hūgari poſt diuturna bel
loꝝ mala ſub tuo regimiē pacē et illos boemi

ſecutū fuiſſent. Sꝫ cū eſſes nr̄e religioīs hoſtis
elegerūt hūgari viri fortes et fideliſſimi. religio
nē poci⁹ cū bello retinē q̄ꝑ ea ꝑdita pacē ɔſequi
Quot ſūt in epiro ī peloponeſo. in macedonia.
ī reliq̄ grecia. ī dalmatia. ī inſul̄ Egei Carpaciꝭ
⁊ Jonij maris. q̄ tuū impiū non alia de cā refu
giūt. n̄ q̄ꝛ alien⁹ es a xp̄i ritu. ⁊ hij mō ad nos.
mō ad alios recurrūt Opēqꝫ petūt extrema oīa
ſbituri. priuſq̄ꝫ te circūciſū et aliemigenā. dn̄m
ferāt. ⁊ nos eos aliqn̄ argēto. aliqn̄ frumēto
aliqn̄ rebꝫ alijs ſubleua⁹. Qd ſi baptizat⁹ eēs ⁊
nobiſcū ābulaēs ī domo dn̄i cū cōſenſu. nec illi
tuū impiū tanto tp̄e formidarent nec nos eis
aduerſus te ferremus opē. Sed tuū poci⁹ bra
chiū in eos implorarem⁹. qui iura eccl̄ie roma
ne nōnūq̄ꝫ vſurpāt ⁊ con̄ m̄rem ſuā cornua eri
gūt. Et ſicut nr̄i ancceſſores. Stephan⁹. adria
nus. leo aduerſus haeſtulphū et deſideriū gē
tis lōgobarde reges pipinū ⁊ karolū magnū
accerſiuerūt. ⁊ liberāti de manu tirānica impiū a
grecis ad ipōs liberatorēs trāſtulerūt. Jta ⁊ nos
in eccl̄ie neccitatibꝫ tuo p̄ſidio vteremur. ⁊ vi
cem reddēmur accepti bn̄ficij. O q̄nta eēt ha
būdantia pacis. q̄nta xp̄iane pleb̄ exultacio
q̄nta iubilacio in oī terra. rediret auguſti tem
pora. Et que poete vocant Aurea ſecula reno
uarentur. Habitaret pardus cum agno. et

vitulus cū leone. Gladij vertentur in falces. ⁊
vomeres ac ligones rediret omē ferrū. excole
rētur agri euelleret̄ aſpa dum⁹ terra miteſce
ret. vici reparētur. ⁊ vrbes reſurgerēt. templa
deo ſacrata q̄ ceciderēt emergerēt. colapſa mo
naſteria ⁊ plena viris religioſis dīnis omnia
laudibꝫ pſonarēt. O q̄nta tibi redūdaret feli
citas q̄ ad eťni paſtoris ouile cūctas redegeris
oues. O quantū te omēs amarēt obſeruarēt
extollerēt. qui cōis oim̄ pacis ⁊ ſalutis fuiſſes
auctor. Dicet aliq̄s. hanc pacē hāc vnionem
hāc ꝯmunē leticiā. haberi poſſe ſub tua lege.
Errat qui hoc cenſet. multos reges. multos po
pulos vnitos eē oportet. priuſq̄ꝫ tuā legē. vbi
qꝫ diſſemines. nec ſi vnias corpa vnies aīos
ſciūt xp̄iani ſuā legē ſanctā eſſe ⁊ verā et ſalu
tarē. nec dimoueri ab ea poſſunt. q̄uis aliquā
aut libidine ducti. aut auaricia tracti. aut vo
luptati illecti. aut metu mortis attoniti. ā cruci
atu ſupati. nonnūq̄ꝫ circūcidant̄. ⁊ in tuos ri
tus ꝯcedāt. quoꝝ ſi corda poſſes inſpicere. In
telligēs nemīeꝫ eſſe qui libent̄ ꝯſultoqꝫ. receſſe
rit ab euāgelio. Oſtendim⁹ ſup̄ q̄ntum precel
lant xp̄iane gentis vires. Et q̄ꝫ difficile ſit. tot
nacōnes xp̄m colētes euincere. Non eſt q̄ pa
cem ſperes ſub lege Mahumethea. in qua nō
eſt ſalus. difficultates expimentis ip̄e vides q̄

et ſi multis xp̄ianis hijsq; oīno non veris im
pas. minime tñ eis tuam legē pſuadere potes
minus pſuadebit veris. Que nō in argumēta
ciomb; rōnum. ſ; in ſolo ferro fundata eſt. et
que vincē diſputādo non ſperat. ⁊ vinci formi
dat. Non ſūt xp̄iani. q̇ vl' bello ſupari poſſint.
vl' diſputacōib; decipi qūdo ⁊ armis excellunt
et rōib; munitiſſimi ſūt non ſolum diuine ſcri
pture. ſ; etiā philoſophice. Impoſſibile eſt ſb
lege mahumethea vnionē fieri. ſub xp̄iana fa
cile fieri pōt. Et id mag̈ ex parte in tua volūta
te ɔſiſtit. Tu vnus ſi annuas. turchi omnes
ānuent. Nec Siri aut egipcij aut arabes ā libi
es aduerſabūtur. tecū q̇cquid eſt intra helleſ
pontū ⁊ Emphratē ⁊ q̇cquid poſſides in euro
pa ɔuertetur. Quid faciet baculus egipciorū
arundineus qñ xp̄ianū te viderit effectū. Quid
imbellis arabs. quid nudus affer. oībus hijs
Ethiopes imminēt pbr̄o Johāni parētes. qui
xp̄ianus eſt nō poterūt ⁊ illis ⁊ reliq̄s xp̄iaīs
obſiſtere Nili curſū retinē pñt ethiopes. ⁊ con
gregatā aquā dimittē que rumpat aggeres
Et totā inundet egiptū. atq; ſubmerg; cū ſid⁹
apparet arcturi hiſpani ⁊ ſiculi facile maurita
niā inuadūt ⁊ cathalani cū genuenſib;. Scis
qñtū valeāt occidue claſſes. ⁊ qñtus ē terror l'
tirijs vl' alexandrinis vl' ceteris orientalibus

qn̄ xp̄iane triremes ad eos nauigāt. Tua cer
te auctoritas ⁊ aīmi magnitudo ⁊ in bellis feli
citas· apud om̄es ām̄iracōi eſt· qui mahume
theam ſequūtur legem. Quod ſi te nobis adiū
geris· breui totus oriens reuētet ad xp̄m· vna
tantū volūtas pacare orbem pōt. Et ea tua eſt
Si ad baptiſmi grām ſe ꝯuertat. In te eſt cru
delibꝫ bellis imponē finem. Et tm̄ preſtare mor̄
libꝫ bonū qn̄tū effari nō poſſu⁹. Quereret aliq̄s
quō quieſcet orbis· turcis ad xp̄m ꝯuerſis· qn̄
nec ipi xp̄iani int̄ ſe ꝯcordes exiſtūt· et multa
ꝑ ytaliam· germaniā· galliā· ⁊ reliq̄s ꝓuīcias
deſeuiūt bella. Dixim⁹ diſſidere int̄ ſe concor
des exiſtūt. E multa ꝑ ytaliam· germaniā· gal
liā nr̄e gentis hoīes· nō negamus· ⁊ plurib⁹
in locis ferro ꝯtenditur diuino olim ꝯſilio ſub
octauiano ꝓpter reuerentiā ſaluatoris q̄ tunc
ſecūdū carnem natus eſt· ea pax in orbe fuit
que nec antea nec poſtea viſa eſt. Difficile eſt
et ꝓpe modū impoſſibile quieſcē in terris oīa
vbi hoīes ſūt affectibꝫ ſubiecti reprobis. Illū
ambicō exagitat· hūc cupiditas trahit· libido
aliū impellit· multa eſt int̄ mor̄les belli mateia
ſꝫ non ſūt tam atrocia· int̄ xp̄ianos prelia q̄
int̄ turcos ⁊ xp̄ianos. Xp̄ianus cū xp̄iano de
agri poſſeſſione de regno· de impio· de gloria
ꝯtendit· cum turco de religione· de libertate· de

vita·inter xp̄ianos q̄ bello vincūtur poſitis ar
mis nec vitā nec libertatē amittūt. Et multis
eē p̄rimoia dimittūtur· pn̄cipes impio p̄uiāt
Inferiores dn̄m mutāt· reliq̄ tenēt. In p̄lijs q̄
gerūtur ȃ cū turcis ȃ cū Sarraceis· q̄ ſuccūbūt
ſi vitā nō amittūt· ī ſuitutē redigūtur. Et mul
ti etiā religioni renūciaē cogūtur. Hec acerbiſ
ſima ſūt ⁊ imaniſſima bella· q̄ ſi tollanẗ qd̄ i te
ſitū eē mōſtrauim⁹· pax maxiā exoriẗ ⁊ vniuē
ſalꝭ quies. Non ſūt reliqua bella huic ꝯpata· fa
ciem quodāmō pacis h̄ñt ⁊ ocij· nec illa tam
multa erūt qn̄ vnus aſſit q̄ ſolo nutu cōpeſcē
poſſit iniurias· qualiẗ te futurū nō ambigim⁹
ſi cū tua potentia xp̄ianus efficiaris. Videſne
qn̄tū tibi laudis affert baptiſmi lauachrū· qn̄
tum cū xp̄o ſublimis ⁊ ꝯſpicuus reddeis. Quis
prohibet aquā. quid metuis. Voces fortaſſe
anliēoꝝ times tuoꝝ· quoꝝ nō dubitam⁹ dictu
ros tibi aliquos· q̄d cogitas· quid agis. quor
ſum te tua volūtas trahit. Vis baptizari· vis
xp̄ian⁹ fieri. Neſcis qd̄ piculū addis· omēs te
turci deſerēt· ⁊ vbi exiſtiās fiei magn⁹ fies nul
lus· ⁊ turc⁹ natus· turcos deſeres· inter turcos
creuiſti· turcoꝝ te man⁹ extulit· turci aſiā ⁊ gre
ciā gubernāt· turci ex̄citib; preſūt· q̄ ſi ꝉ minimā
famā tue mutacōnis accepint Evestigio ſum
ptis armis te deiecto· impatorē aliū ſufficient

tu nudus et expulſus euaſeis· apud xpianos
mendicabis panē· nam q̄s turcus eſt quē ſue
religionis peniteat · moriemur omēs prius q̄
nr̄i ꝯplere iugū excuciamꝰ· Non ſūt parua q̄
iſti obiciūt· adhibenda eſt ⁊ huic parti mede
la· q̄ nemo te ipō melius inuenerit· noſti tuos
hoīes· ⁊ quibꝫ prouīcias ꝯmiſeris· nō ignores
q̄ūta ſit cuiqꝫ fides· ⁊ quis aīmus· non te latet
nō fit ſine piculo magnū facinus ⁊ meōrabl'e
vilia ſūt que paruo emūtur· diligētia hic ⁊ la
bore opus eſt· ꝑueſtiganda ſūt amicoꝝ ꝯſilia
noſcenda ſubditoꝝ ingenia· ⁊ hijs vtendū ē
quos fidos ⁊ prudētes videris· Seruiūt tibi nō
pauci ex xpianis nati· qui q̄uis circūciſi ſunt
non tn̄ xpianū nomē oderunt· hijs exercitus·
hijs p̄fecturas reddē potes· qui tui ſint aman
tiſſimi· ⁊ ita regnū ordinare· ut qn̄ velis p̄ſto
ſint oīa · tui ſubditi magna ex parte greci ſūt
⁊ armeni vt diximꝰ Jacobite· qui ⁊ ſi aliquot
erroris hn̄t xpiano tn̄ noīe cenſent· nec aliud
magis cupiūt q̄ te ſimilē eis eſſe· et illū deū co
lere quē colūt· ipi ſperarēt meliori eē loco futu
ros· qui nūc mācipia q̄ viliſſima ſūt· tributa
exſoluūt grauia· iniurijs afficiūtur quotidia
nus· ad tellū ducūtur inuiti· ⁊ inermes cedibꝫ
exponūtur· p̄uantur liberis ⁊ vxoribꝫ· miſerri
ma res eſt poſt q̄ filios educauerūt eos ꝑdūt

rapiũtur in palaciũ pueri· circũcidũtur ⁊ ma
humetheis ritibꝫ imbuũtur. Vident infelices
pn̄tes non mõ corpa liberoꝝ verũ aĩas etiã ire
pditum · ⁊ anguſtiati inť tot calamitates plo
rare non pñt. maiora mala timẽtes. Nemo ho
rũ te diligit· neqꝫ ei natura fert ut eos amem⁹
a quibꝫ patimur mala· qꝛ ſi te xp̄ianum cerne
rent mirũ in modũ diligerẽt · felicitatẽ tuã cu
perẽt ⁊ oĩbus ſtudijs tuã gloriã q̄rerent· ⁊ fili
os ſuos et ſeipõs q̄ꝛ libentiſſime tibi donarent
magna eſt hoꝝ multitudo· ⁊ ꝓ ſua religione cõ
ſtantia. Qđ ſi prudẽter eos tractaueris· nihil
tibi de religione turcoꝝ verendũ erit. Per me
dios inť xp̄ianos ſeſe videẽtes tue pocius volũ
tati ꝯſentient fortunas ⁊ dig̃tates ſeruatui q̄ꝛ
mortis piculo ſe ſubiciant. Non ſuadem⁹ rẽ no
uam aut inſuetã· tritum eſt iter qđ oñdimus
Multi hoc et magni reges ingreſſi ſunt apud
francos· ⁊ gentil'· ex ydolatra xp̄ian⁹ effectus
eſt Clodoneus ⁊ ſimul cũ eo regni procẽs bap
tizari nõ recuſarũt· apud hũgaros Sthepha
nus nr̄is iniciatus ſacris oẽm illam gentẽ xp̄õ
acquiſiuit · apud veſogotas q̇ lõgo tp̄e in hi-
ſpania regnauerĩt· ⁊ vſqꝫ ĩ hec tp̄a eiuſte gẽtis
ſãguis impat· Ricard⁹ lemugildi fili⁹ ſuadẽte
leãdro Jſpalenſi ep̄õ· arriane renũciauit hẽſi
et cum oĩ gente ſua catholicã fidẽ ꝯplexus eſt

apud longobardos agilphus ſuaſu cōiugis Theudelinde reliq̄t ydola ⁊ cum omni populo xpiane ſeſe legi ſubiecit. Apud hyberos q̄ ſūt in aſia impante cōſtantino maiore. Rex gētis cū ꝯiuge ⁊ omni nobilitate atq; plebe ad predicacōem vnius captiue mulieris relicta ydolorū inſania baptizatus eſt. S; quid moramur ⁊ non exemplū illud adduximꝰ. qđ oīm maximū ꝯſtantinus ipē impator ac monarcha viā apuit. q̄p tu ⁊ tui ſimiles ingredi abſq; vlla cūctacōne poſſetis. oēs qui eū precceſſerāt impatores excepto Philippo gentiles fuē. Jouem. Mercuriū. appolinē. herculē ⁊ alia que ſūt mōſtruoſa noīa. tanq̄p deos colebant. Senatui et omī romano populo. ſtulticia. xpus erat. Proponebantur paſſim edicta que xpianos ꝯprehendi iubebāt. ⁊ niſi ſacrificarēt ydolis crudelib; modis interfici. nil vilius erat noīe xpiano. Jnfame genꝰ ⁊ maleficū habebāt. omniū qui xpō crederēt ſub nerone. Sub domiciano ſub dyocliciano crudeliſſima ī xpianos deſeuit pſecucō ac cōſtantinis acceptis impiꝫ faſtibus poſtq̄p pſuaſus eſt a Silueſtro p̄deceſſore nr̄o in ſimulachris demonia coli. Et vnū tantū deū eſſe. cū pr̄e. ⁊ ſpū ſancto. xpm ihm. ⁊ in euāgelica tantūmō lege ſalutē inueniri. nō eſt cūctatus. xpi fidē amplecti. non dixit ſenatus mihi

p 2

aduēſus eēt· reſiſtet ꝓplus· copiarū duces alie
nabūtur· impio deiciar. Sꝫ alto aīo iactās ī deo
ſpē ſuā edidit q̄ publice xp̄m coli iuſſit ⁊ eā fidē
teneri ab oībꝫ impio ſbiectis· quā btī Apli Pe
trus ⁊ Paulꝰ romaīs tradidiſſent· nec ꝓptēa
ſiniſtri aliqđ ſibi accidit. Sꝫ tunc potiſſimū ex
cellēs ⁊ glorioſus euaſit cū In vexill' ſuis Crux
dn̄i iħu apposita reſplēduit. Viderat ꝑ quietē
ī aere ſignū crucis· ⁊ vocē audiuerat dicentē· ī
hoc ↄſtātine vice paruít vexilla crucis erexit· ci
uilibꝫ bell' finē impoſuit· ſupauit hoſtes barba
ros afflixit· īperiū āpliauit· pacē ſbditis dedit
eccīas aperuit· cōſilia ſacerdotū celebrauít· hē
ſes elimīauit· lucē quā accepat ab euāgelio cū
ctis gētibꝫ ↄicauít Magficꝰ ⁊ excelſus ſuꝑ oēſ
Ceſares īuētus· grecis ⁊ latinis nr̄is celebratꝰ
Impauít ānos ſuꝑ trigita ſedē impij apud bi
zantiū erexit. Et āpliatis ciuitatis meibꝫ· mul
tisqꝫ tū publicis tū ꝑuatis edificijs magfice
ↄſtructis de ſuo noīe ↄſtātinopoli appellauit· ⁊
plenꝰ dieꝝ apud nicomediā edito teſtamēto
in q̄ filios ipij ſucceſſioēs rēliq̄t vt xp̄ianū deꝫ
ſacramētis eccīe rcēptis· e vita deceſſit· q̄đ erat
ꝙ ille āplius ī tra poſſꝫ optaē ipio potitꝰ ē oīm
maxiā vita ei ⁊ lōga fuit ⁊ pauc̄ obnoxia mor
bis· īimicos huīliatoſ vidit ⁊ qđ hoībꝫ dulciſſi
mū ēē ſolꝫ hēdes āpliſſimę fortune filios dimiſit

Nec alienū fueit tantū impatorē qui xp̄ianam
fidē tantope ampliauerit in alio ſeculo · cū xp̄o
regnare vt eſt credē · cui ſeruiuit in hic dum
viueret. Quod ſi oībus q̄ p̄riam anxerint · Ju
uerint · defenderint certū eſt eē in celū diffinitū
locū in quo bt̄i euo ſempit̄no fruanē · ſic ph̄i
doctiſſimi tradiderūt · multo id certius de illis
ſperandū eſt · quī ꝓ lege dn̄i vel ſeruanda vel
augenda ſūmis ſtudijs ꝯtenderūt · ſicut de cō
ſtantino oñſum eſt · quē ſicut in terra felicem
fuiſſe didiſcimꝰ. Jta ⁊ in celo beatū credimus
Eadē procul dubio euētuā tibi eſſe ꝯfidimus ſi
nobiſcū ſapiens xp̄m colas · ⁊ magnū ꝯſtanti
nū imiteris · quēadmodꝰ romani cū ſuo impa
tore xp̄iani ſūt effecti. Jta ⁊ turci vna tecū ba
ptizabūtur · eritqꝫ tuū rēgnū ſup omia que ſūt
in orbe · ⁊ nomē tuū nulla ſilebit etas. Latine
te lr̄e ⁊ grece · ⁊ barbē · celebrabūt nemo inter
mōrles erit · qui te potentia aut gloria p̄cedat
Magna ſunt hec q̄ promittimꝰ · maiora que ſe
quūtur · de regno · de potentia huius ſeculi · de
gloria humana · ſumꝰ locuti. Caduca hec ⁊ in
certa ſūt ⁊ fluxa · omēs morimur · oia nata oc
cidūt · ⁊ omia orta ſeneſcūt breuis eſt humaē
proſperitatis curſus · cito regnū deficit · nulla
potentia longa eſt. Gloria quoqꝫ clari nomis
ꝙuis de maximis rebꝫ · diu pſeueret. Finitur
tn̄ aliqn̄ · et cū tpe deficit · nihil eſt inē mōrles

nō mortale cōterit oīa temp⁹ Eſto duret per
multa ſecula nomē. Que dulcedo poſt obitum
laudis. aut damnatus eſt homo in altera vita
⁊ nihil ei ꝓdeſt fama q̄ remanſit. aut ſaluat⁹
eſt ⁊ ea nō eget btitudine. donatus eterna. q̄
oī ex parte pleniſſima eſt. filios ac nepotes p̄
clara maioꝝ noīa iuuāt. ⁊ nobis q̄ʒ dū viuim⁹
dulce eſt talē hereditatē poſſe relinquē. q̄ ſit
poſteritati ſolaciū. Eſt id quidē aliquo mō bo
nū ſʒ meliora querēda ſūt ⁊ ſtabilia bona. que
nrā ſint neqʒ vnq̄ nos deſerant. Philoſophi
quos pipatheticos vocauit antiq̄tas. tria bo
noꝝ gn̄a poſuerūt. Et alia eſſe aī dixerūt. alia
corpis. alia externa. Stoyci ea dūtaxat bona
exiſtimarūt q̄ aīm excolerēt. Hoc facit iuſticia
prudētia. moderatio. fortitudo. et q̄ ſunt alie in
aīo dotes. egregiā corpis formā roboris multi
tudinē nobilitatē clientelas opes. int̄ bona nō
acceperūt. q̄ neqʒ ſūt in ptāte nrā neqʒ poſſeſ
ſori felicitatem preſtant. Sed neqʒ ille q̄tuor
virtutes que principales exiſtimātur trāquil
lam homī mentem reddūt niſi adiuuent alie
tres quas theologicas appellāt et in aīmo ſite
ſūt. ſpes fides. caritas. triſtis eſt ⁊ in anxietate
moratꝰ. ⁊ torpet ⁊ angitur ⁊ nl̄ boni opatur qui
ſpe future vite p̄uatus eſt. Sine fide impoſſibi
le eſt placē deo q̄ eſt vltimū hoīs bonū ⁊ finis
in quem tendim⁹ Caritas dīuo amore fruet

curioſa eſt aīe noſtre et primo ꝯſulit · quēm
iubet lex vt tanq̄ noſipſōs diligamus. Si ergo
animi bona cupimꝰ · et moralibus virtutibus
opus eſt et theologicis · neqȝ in hijs vlla eſt
nobis cū tua lege ꝯtentio. Alia ſūt in quibus
diſcrepamus. Fatebitur tua lex · ⁊ vitam eter
nam in altero ſeculo reperiri · ⁊ in hijs itineribꝰ
ad eū ꝑueniri · dicet Fidem neceſſariā eē · verū
nō eam fidem quā nos recipimꝰ amplectetur
Laudabit caritatē · ſȝ alia eius officia dicet · q̄ȝ
xpianus · ſine ſpe nō poſſe bene hoī eē fatebitur
ſȝ ſpei finē lōge diuiſum a nr̄o recipiet · pax erit
in noibus · bellū in rebꝰ. Fateſcat hec nūc ꝯten
tio · ⁊ quomō vera et et̄na bona · ex fide xpi ꝯſe
qui poſſis · et aīe tue ꝯſulere · que immoꝛ̄lis eſt
oſtēdamꝰ. Et ſi enī huiꝰ ſeculi que dicūtur bō
ꝯcupiſcis · et inter moꝛ̄les magnus videri vis
nō tñ aīe tue oblitū te credimꝰ · nec ex illoꝛum
numero cenſemꝰ · q̄ cū epicuro ⁊ alijs q̄buſdā
delirātibꝰ phis · extingui aīam ſimul cū corpe
putauerūt · nec rurſus te ſine deo eſſe cēſemus
ſic olim de callecis ī hiſpania traditū ē · q̄ nullū
colebant deū. Et de pitagora quem ferūt dice
re ſolitū eē · nō liquere ſibi an deus aliquis eēt
Que diſputacō a deo impia iudicata eſt · vt ab
athenenſibus auctor eius eiectus ſit. Et libri in
quibus ea ꝯtinebat̄ exuſti Poſſidomꝰ ſcripſit

Epicurū nihil de deo ſenſiſſe· ſꝫ ea que de dijs
locutus eſt inuidie depellende cā dixiſſe. Stulto
rū hec eſt aſſertio ſicut in ꝓpheta legimꝰ· dixit
inſipiēs in corde ſuo nō eſt deus. Haud equidē
te adeo rudē exiſtimamꝰ· ut celū credas recto
re carē· ⁊ hanc pulcherrimā mūdi machinā
caſu emerſiſſe· et oīa fieri fortuito. Sꝫ arbitra
mur te deū nr̄m cōfiteri· et in eū credē qui celū
creauit ⁊ terrā ⁊ oīa que in eis ſūt. Et ꝙ que
creauit nō negligit· nec te ignorare cenſemus
incorruptibiles eē aīas hoīm· ⁊ cum e nr̄is cor
poribꝫ migrant in alias regiones trāſferri ⁊ bo
nas leta ſortiri loca· malas ad ſuppliciū rapi·
ꝙ non ſolū in euāgelio nr̄o ſcriptū eſt et in ꝓ
phetis. Sꝫ tua quoqꝫ lex idē docet· q̄uis in hoc
mūdo tp̄alia que putātur bona caſu quodam
fortuito euenire nō recte arbitrat̄. Socrates ⁊
plato ⁊ ariſto· pħorum pn̄cipes· de mūdi regi
mine· de immoꝛ̄talitate aīarū· de deo eadē credide
rūt q̄ xp̄iani· q̄uis aliq̄ noue legis archana q̄
nondū edita erant ignorauerūt. Platonis in
ep̄lis hec verba legūtur. Credendū eſt autem
ſemꝑ veteribꝫ ſacriſqꝫ ſermonibꝫ nobis aſſe
rentibꝫ aīaꝫ eē immoꝛ̄lē· iudicesqꝫ hr̄e ac penās
dare maxiās cū a corꝑe fuerit ſeꝑata· qꝺ intelli
gendū· cū male vixerit. Nō ē hic locꝰ apud te
alicꝰ examinādꝰ q̄ ꝑ tua lege deū eē intelligis

qui oīa videt·et oīa iudicat·⁊ aīas corꝑea mo
le ſolutas·ꝓ ſuis opib⁹ in alio ſeculo·ł p̄mia
recepturas ł ſupplicia nō dubitas·Que cū ita
ſint·ſtultū cognoſcis terrenis reb; ita aliquē
inherere·vt celeſtia negligat·et dū corpori ſtu
det aīam perdat·Breue eſt omne q̄d viuimus
euū·etiam ſi Mathuſalem·aut Neſtoris ānos
poſſimus attingere·quicq̄d eternitati ꝯpatur
momētaneū eſt·Quotus hodie repitur qui cē
teſimū videat autūpnū·Quotus qui octogeſi
mū impleat ānū·Vita hoīs·vt inquīt ꝓpheta
in ipis ſeptuaginta ānis in potētatibus·aliqn̄
ad octuaginta ꝓtēditur·vlterius labor ⁊ dolor
Quotus iterū ex eis qui naſcuntur ad p̄fectam
p̄uadit etatē·ꝙ multi moriūtur infātes·quot
pueros extinguūt morbi·pauciſſimi iuuētutē
ſupant·Anguſtiſſima eſt vita hoīs·et incerta
mille inſtant in omēs horas p̄icula·mille mor
tis fauces·vite nr̄e inſidiātur·minima res cur
ſum nr̄m interrumpit·Alieno hic arbitrio ſum⁹
vocat nos deus qn̄ vult·⁊ vbi vult·⁊ cū mini
me credim⁹ tūc citamur·p̄emptoria monitio
eſt·nec licet ꝓuocare aut cōtra niti·parendū
eſt altiſſimo dn̄o·⁊ villicacōis racō reddēda
Sapiūt qui ita vitā inſtituūt·vt vocati alacri
animo abeant·⁊ corā iudice qui nihil ignorat
impauidi ꝯſiſtāt·in die illa tremēda et amara
valde·in qua nihil amplius mereri licet·⁊ oīs

ſpes ac metus ex hijs q̄ acta ſūt pendȝ nec ſup
plicare iuuat neqȝ negare. Eſt igit̄ de aīa curā
dum que poſt hāc vitā aliā habȝ vitā. in qua
vł dolet vł gaudet. Quid prodeſt homī ſi vni
uerſum mundū lucretur inquit in euangelio
dn̄s. aīme vero ſue detrimentū paciatur. aut
quam cōmutacōnem dabit homo p̄ aīma ſua
hac viuim⁹. hac ſapim⁹ hac deo ſimiles ſum⁹
hec melior ps nr̄i ē rebȝ oībȝ p̄ciosior. hec dimiſ
ſo corpe i alias regioēs ingredit̄. corp⁹ in t̄ra
iacȝ. ⁊ i puluerē ↄuertit̄. Et vſqȝ ad vltimū ma
ximūqȝ iudiciū ſēſu carebit. tūc vero p̄ meritis
q̄ illi cū aīa fuē coīa vł ad gloriā vł ad penā re
ſurget. Quid niuo p̄deſt late p asiam impaſſe
Quid ſemiramidi. q̄d dioniſio. q̄d herculi ad
indos vſqȝ penetraſſe. q̄d ydanthirſo Scithie
atqȝ aſie iugū impoſuiſſe. Quid nabuchodono
ſoro ad gades vſqȝ pexiſſe. q̄d oſiridi dimiſſa
egipto. p ſiriam ⁊ aſiā in traciā duxiſſe copias
q̄d agamēnoni Jliū exuſiſſe. quid Ciro pſarū
impiū ↄſtituiſſe. Quid alexādro magno illud
euētaſſe. ⁊ vſqȝ ad hiſpaſim i oriente. et ad Ja
xartē fluuiū ſeptētrionē verſus arma tuliſſe.
q̄d hānibali ytaliā vexaſſe. q̄d ſcipionibȝ car
taginē deleuiſſe. Quid ponpeio orietales reges
debellaſſe. Quid iulio ceſari ſubacta gallia Ro
manū impiū inuaſiſſe. q̄d hunoꝝ regi athile
pānoniaqȝ potita Aquileā in ytaliā ſubuētiſſe

Quid tamerlano tot aſie ſyrieq3 vrbes incen
diſſe·atq3 auū tuū prelio ſupaſſe·Quid gemi
tori tuo amirati·ſepe de grecis·ſepe de hūgaris
triūphaſſe· Quid ceteris regib3 atq3 impato
rib3 res magnas ꝛ claras geſſiſſe ꝓdeſt·ſi abſ
q3 cognicōne veri dei mortui ſūt·Et nūc eorum
aīe apud inferos cruciātur· laudātur hic et
ardēt illic·Que fame voluptas in cruciatu eſſe
pōt·Que dulcedo glorie in dolorib3· dura vox
eſt eorū qui vel ī tauro phalaridis btitudinē
eē dicūt·Non bn̄ cohabitāt dolor ac voluptas
nec vllus eſt in felicitate meror·In celo plena
felicitas eſt·apud inferos plena miſeria·cum
eo ventū eſt nihil iuuat gloria q̄ preceſſit · et
fama ſeculi·Studendū igit̄ eſt·ut poſt obitum
qui p omēs ſe horas infert·certus et incertus
aīabus nr̄is bene cōſulam9·Preueniēdus eſt
pijs opibus dies mortis·ꝛ omēs actus noſtri
ita dirigendi ut deo placeam9·Ipē eſt ei finis
oīm ꝛ ſūmū bonū·ad qd aſpiram9 ꝛ ipa btitu
do cuius cupiditas oībus mōrlib9 ineſt·Que
rendū eſt iter ad eā·Id recta fides oſ̄dit·et
opatio iuſticie· quia nec iuſticia ſine fide nec
fides ſine iuſticia ſufficit·Iuſtus ex fide viuit
ut ſcriptū eſt·ꝛ ſine fide nemo eſt accept9 deo
Tua lex ut aiūt· In ſua quenq3 religione ſal
uari hoīe3 cenſet·ſi alioqn̄ caſte iuſteq3 viuat

niſi mahumethea tradicōne relicta ad aliam
trāſierit. dicūt ꝛ in tua lege ſcriptū eſſe. eſt enī
ſibi ipi ſepe cōtraria. nulli ſalutē patē niſi in ea.
Nos cōtra ſentimus ꝛ certi ſumꝰ viam vite ſoli
xpiano ſi bn̄ agat aptam eē. Ait ei veritas nr̄a
in euāgelio. Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit
ſaluabit̄ qui non crediderit ɔdempnabit̄. Tu
ergo ſi futurū credis ſeculū. ſi vis fieri ſaluus
ſi aīe tue bene cōſultum cupis. vt fidē romane
ecc̄ie extra quā nō eſt ſalus ꝛ baptiſmū recipi
as oportꝫ. Hijs duabꝫ clauibꝫ fide ꝛ baptiſmo
apiūtur padiſi porte. Illis tn̄ qui appoſite ad
fidem viuūt. nam ſine opibus fides mortua eſt
Euāgelio p̄bende ſunt aures et xpi doctrina ſe
quenda. que nullū fallit. dices nolle tue legi
nr̄am preponē. aut mahumetē relinquē ꝓpt̄e
tam magnū rogauimus ab initio ut benigne
audires. idē nūc petimus. ꝛ nūc maxīe attētis
auribꝫ ꝛ pia mente opus eſt. Et iudicio recto
qn̄ ad radicē arboris infructuoſe admonemꝰ
ſecuri. Audi ſeriē rerū. noſte hiſtoriā fidei. p̄be
aures vero. cui prato eſt in altis edibꝫ locus
Caliſtenē philoſophū crudelibꝫ modis lacez
ī cuſtodiā rapuit Alexander q̄ vera loquēs di
uinū cultū hoī denegauit ꝛ clitum philippi lau
des ɔmemorantē lācea trāſfodit. timēt homīes
exēpla et vidētes melius adulatoribꝫ ſuccedē

q̄ recta mouentibꝫ·ad nugas ſe ↄuertunt·et
q̄ placeant loquūtur Anthigonus aliq̄n vn⁹
ex ſucceſſoribꝫ alexandri q̄ regnauit in aſia in
ter venandū·mutata veſte·relictis comitibꝫ·
errabūdus apud agreſtes hoīes in vili tigu
rio pnoctauit incognitus et cõbibens de ſeipō
tanq̄ de altero pcūctatus aſtantes·omīa que
fecerat mala ab eis audiuīt·mane queſit⁹ atꝫ
Jnuētus·cū veſtem allatā a regiū ornatū vidiſ
ſet·date inq̄t purpurā q̄ ut primū īdiu veꝝ
de me niſi hac nocte nūq̄ audiuī. Et Auguſt⁹
mortuo varo Jdcirco ſeipm ſup̄ modum dolē
aiebat·q2 nō eēt a quo verū audiret. Ad pau
peres pħos relegata eſt inquiſitio veri·q̄ ꝓpte
rea ſapientie amatores vocātur q2 veritati ſer
uiūt·a nolūt decipi. Turpe eſt cui⁹ hoī errare
maxime regi·qui ſi p ſeipm nō ſatis intelligit
ꝓpe habet mgr̄os quos interroget·tantū pla
ceat audire nec pudeat diſcē qđ ignoras·tria
ſūt hoīm gn̄a ut inquit Heſiodus p̄mi et opti
mi ſūt. qui p ſeſe omia noſcūt·hijs proximi q̄
recta mouentibꝫ auſcultāt. Tercij prorſus dā
nandi ſūt·qui neqꝫ ipi vidēt·neqꝫ vidētibꝫ cre
dūt·ſed nulla in re piculoſius erratꝫ q̄ in hijs
que ptinēt ad fidē·neqꝫ vtilius inuenitꝫ verū
Recte ad antipatrū de alexandro ſcribit Ariſt·
mouens ne pro tot exercitibus victorijſqꝫ et

ſubiugacōne orbis terrarū gloriet. Sʒ cogitet
ꝙ ſi quid de deo recte cognoſcat nō minori glo
ria dignus eſt ꝙ̄ ipē pro tātis rebʒ geſtis tan
taqʒ potētia. ⁊ in ethicis ſapientē inquit eſſe
amiciſſimū deo. ſapiēs aūt nemo exiſtimandꝰ
eſt q̄ a recta fide eſt alienꝰ. In hijs vero q̄ ſūt
fidei neqʒ tuus legifer ſatis intellexit. neqʒ tu
in hanc vſqꝫ diē ſatis didiciſti. An vero recta
mouentē audire ⁊ ſequi velis. futurꝰ dies oſ̄
det. Si vero hec q̄ ad te ſcribimus audieris. ſi
gnū erit ad diſcendū pati. ſi feceris q̄ monē
eris ꝓculdubio ſapiens. Nemo ſapiam ɔtem
pnit. nemo odit nemo eſt q̄ nolit eē ſapiens
Verū primꝰ ſapiētie gradus eſt nolle errare
⁊ verū ꝙ̄ libentiſſime audiē maxiē in hijs rebʒ
vn̄ hoī eſt ſalus ſicut eſt religio q̄ ordinatur
ad eternā vitā. Audi ergo verꝝ circa religioēʒ
Si non ſcribimꝰ verū. argue ſcribētes ⁊ deſpice
tanꝙ̄ ſtultos. Sʒ noli falſum dicē niſi ɔgnoue
ris falſum eſſe. Et narrabimus breuiſſime ab
initio mundi vſqꝫ ad obitum ſaluatoris criſti
noſtri legis archana. Deinde aliqua de tua
lege dicemus. ea qʒ conferemus adinuicem. ⁊
quantum interſit oſtendemus Conabimurqʒ
quanto ex alto dabitur lucem tibi oſtendere
per quam poſſis ad eam lucem peruenire que
illuminat omnē hoīem venientē in hūc mūdū

Cū creaſſet deus in principio celū ⁊ terram
et maria ⁊ lucē ⁊ ſolem ⁊ lunā ⁊ alia ſidera· et
plantas ⁊ herbas· ⁊ volucres· ⁊ piſces· ⁊ qua
drupedū genus inext̃minabile ut ſcribitur ſa
pientie ſcđo · ac reptilia· ⁊ alia animātia· Po
ſtremo Adā creauit ⁊ inſufflauit in eū ſpiācu
lū vite et poſuit eū in ꝑadiſo deliciarū· et fecit
adiutoriū ſimile ſibi Euā ex coſte eius eductā
⁊ data licencia q̄ poſſent cetera plantacōnum
deguſtare fructus vt abſtinerēt a plantacōne
prudēcie imꝑauit· ⁊ ambas cū p̄uaricati eēnt
ex ꝑadiſo deiecit · atqꝫ in eis humanū genus
morte dampnauit· Juſſit laborioſā vitā ⁊ erū-
pnis plenā agē · ab hijs propagata creatura
rōnalis· cum rurſus aīmo rebelli diuinā maie
ſtatē ꝯtempnēt· Et in vicia quoqꝫ ꝓlaberetur
aquarū diluuio deleta eſt Noe cū ꝯiuge· ⁊ ſex
alijs aīabus in archa ſaluatus eſt· et ab hijs
omnes hoīes qui modo ſūt et poſt diluuiū fue
rūt originē ducūt Tres filij Noe Sem Cam ⁊
Japhet redeūtibus aquis in locū ſuū humanā
gentē reꝑauerūt· adeo ut tradit̄ priuſq̄ Noe
moreret̄ quātuor milia hoīm ex ſuis ⁊ filiorum
lumbis exiuiſſe· ex quibꝫ etiā iniqui emerſert̄
Nembrotes filius Cam· ⁊ qui cū eo in ꝯtumeli
am dñi turrim babel edificare ceperunt· Jn ea
diuiſū eſt labium vniuerſe terre· et cōfuſione

impeditũ opus. ſecuta eſt pccm peſſimũ penta
politana ſubmerſio. ⁊ Abrahã ⁊ loth inuenti
religioſi. in ſemine abraham benedicte ſunt
gentes ⁊ circũciſionis pactũ cum eo pcuſſum
eſt. fuit enim iuſtus ⁊ placuit deo in opibus
ſuis Cum filiũ yſaac dn̄o imperio immolare
non detrectaſſet. neq; yſaac pr̄is viã deſeruit
cui natus eſt Jacob. qui alio noie dictus eſt
iſrl'. et huic duodecim filij fuerunt a quibus
duodecim tribus emanarunt. Js cognito q̄
Joſeph quem putabat extinctũ. magnus et
potens eſſet in egipto. cum reliquis filijs ad
eum migrauũt. multiplicatũ eſt illic iudeoꝝ ſe
men. ⁊ in gentẽ magnã cum creuiſſent iſralite
ſurrexiſſetq; rex ali9 q̇ Joſeph ⁊ opa ei9 igno
raẽt. ĝuiſſimis laborib; oppreſſi ſũt ⁊ ɔtumelijs
innuẽrabilib; affecti. Et miſerãte deo p manus
moyſi ⁊ aaron ſeruitutẽ effugerĩt. ⁊ ſicco veſti
gio rubro mari traiecto p ãnos quadraginta
cibo celeſti vitã in deſerto egerũt. ⁊ circa mon
tem ſinai diuinã legem in tabulis lapideis ac
ceperũt. Acquiſita eſt terra promiſſionis ſed
non tota in manu moyſi. Poſt obitũ eius. mi
rabilia fuerunt opa Joſue ⁊ aliorum iudicum
inter quos etiam pphete claruerunt viri excel
lentiſſimi. Succeſſerunt deinde reges ⁊ alie p-
phete in populo dei ⁊ nõ ſine celeſti munimine

cõſeruata eſt gẽs hebrea. ⁊ ꝓphete quidẽ inter
pretati legẽ ſalubria tradidẽ precepta virtutẽ
extollẽtes ⁊ vicia effulminãtes. ⁊ multa per il
los ſcripta ſũt diuinitus reuelata. q̄ de futuris
noticiã prebuẽ. non tñ pauca perpeſſi aduẽſa
iudei cũ legem dñi ↄtempnerẽt ⁊ in tradicõibꝫ
patrũ non ꝑmanerẽt ceperunt eos caldei ⁊ in
ſeruitutẽ redegẽt. Et nũc ſiri nũc arabes nũc
egipcij in eos arma verterũt. multe fuerũt eoꝝ
tribulationes multe calamitates. ac miſerie
ſ; de oibus liberauit eos dñs cũ ad deũ clama
uerũt ⁊ tota mẽte redierũt. q꞉ cor ↄtritũ ⁊ hu
miliatũ non deſpicit diuina maieſtas. Hec ut
arbitramur oĩa tibi nobis qꝫ ſũt. et in alcora
no mahumeteo mag̃ ex pte cõtinẽtur. Verax
igit̃ et tuo et noſtro iudicio lex iudeoꝝ. verax
moyſes ⁊ Dauid ⁊ Salomon ⁊ yſayas ⁊ Jere
mias ⁊ Ezechiel ⁊ Daniel. veraces oẽs ꝓphete
dñi vera iudeorum fides. qui ante xp̄m in lege
manſerũt. mendaces omẽs gentes q̄ coluerũt
ydola. Notus añ xp̄m ſolũ in iudea deus. nihil
hic vſqꝫ ↄtendimꝰ. concedis hec niſi fallimur
omia. In hijs que ſequũtur diſcordia erit. Sꝫ
nos in luce ambulamꝰ neqꝫ offendimus ad la
pidẽ pedes nr̄os. ⁊ ne de cetero tu quoqꝫ offen
das magnope cupimus ⁊ vltro ne decipiaris
lumẽ offerrimꝰ. tu creatura dei es ⁊ ouis eius

Sꝫ errabūda ext caulas in alieis paſcuis ꝓcul ab ouili dñico letiferū carpis cibū ⁊ peſtifera aleris herba. nos boni paſtoris exēplo q̄ reli ctis nonaginta nouē ouibꝫ in deſerto. vnā q̄ aberrauerat ſecutus eſt. te q̄rimus. ⁊ in viam ſalutis optamꝰ reducē. Dolemꝰ te virū excel lentē nobilitate maiorū illuſtrē. geſtarū rerū gloria clarū. impio magno preditū et pluribꝫ natuē dotibꝫ eminentē non incedē in vijs dñi nō noſſe mādata eius nō eē in lege ſua. Com patimur tibi et tuoꝝ ſubditoꝝ infelicitatē de ploramꝰ. qui tecū pereūt. nec te credimꝰ liben ter errare cuiꝰ naturā bonā eē ꝯfidimus. igno rantia veri te retinet. Qui te pntes ⁊ ſeipōs p ignorantiā decipe. cū ꝓgenitoribꝫ lateris. Sed timenda eſt ſcriptura q̄ ait ignorrās ignorabi tur. Quod ſi ceteris in rebꝫ precipuā curā. ex actā diligentiā ſūmū ſtudiū adhibes. ne quis fallat te circa religionē potentiſſime curandū eſt. ne fallaris. in q̄ tanto cauciorē te eē oportꝫ q̄nto in ea cum maiori piculo delinquit. cetera rum rerum ignorātia hec q̄ ſunt tpalia in hoc ſeculo adimē poteſt religionis error alterius vite bona id eſt aīe felicitatē eripit. qꝫ ne tibi accidat ſi nobis aures ⁊ fidē preſtiteris facile adiumento erimꝰ. Audiuiſti ea que de veteri teſtamēto diximꝰ. nūc de nouo agendum eſt

in quo plurimū diſcordam⁹. Audi q̄ ſubiūgi⁹
Sic ⁊ tue legis tenebras odio hēbis ut ſpam⁹
et nr̄e lucem amabis. Duo in veteri teſtamēto
vaticinia repiuntur. Quoꝝ alterū illud eſt. q
nō auferet ceptrū de iuda neq; dux de femore
eius donec veniat qui mittendus eſt. ſiue ut
caldei dicunt Meſſias. Alterū eſt qđ ait Cum
venerit ſanctus ſcōꝝ ceſſabit vnctio vrā. hijs
vaticinijs predictū eſt in aduētu xp̄i. Judeos
⁊ r̄gnū amiſſuros eē ⁊ ſacerdotiū ſicut ⁊ factū
eſt. Regnū qđ iudeoꝝ fueāt ydumei acceperīt
regnāte nāq; p̄mo herode antipatris filio gn̄e
ydumeo ⁊ alienigena. xp̄us ex maria virgine
natus eſt dei filius. verus deus et verus homo
qui ſacerdotiū iudeoꝝ ad xp̄ianos tranſtulit
Petro ſibi ſucceſſore delecto. In quē pontificē
maximi ptātem trāſfudit. Neq; ulteri⁹ apud
iudeos paſtoralis oiūū cura pmanſit dicente
dn̄o ad petrū. Paſce oues meas. Paſtor ipſe
bonus ⁊ pontifex magn⁹ xp̄us. paſtores dein
ceps ⁊ pōtifices xp̄ianos nō iudeos eē ꝯſtituit
ꝙuis petrus ⁊ alij plures ex iudeis nō ampli⁹
iudei. ſūmū pontificiū acceperūt. atq; in hunc
mundū iudaica ceſſauit vnctio et trāſlatū eſt
ſacerdotiū. Quo facto ⁊ lex ipa tranſlata eſt.
dicēte Aplō quia trāſlato ſacerdocio. necē eſt
ut legis eē trāſlatio fiat. De⁹ igr̄ q̄ multifaria

multiſqꝫ modis olim pr̄ibꝫ in ꝓphetis locutus
fuerit· nouiſſime p filiū ſuū quē cōſtituit here
dem vniuerſorū· p quē fecit ⁊ ſecula· allocutus
hoīes nouā legem edidit. Et noua dedit prece
pta· quibꝫ ſeruatis vitam merent̄ eternā. In
tp̄e igit̄ q̄ in altiſſimo trinitatis ↄſilio ab eter
no fuerat diffinitū · regnāte apud hebreos he
rode impante apud romanos auguſto · quie
ſcente mūdo· ⁊ aduentū dn̄i mirabili ⁊ inaudi
ta prioribꝫ ſeculis pace honorante. Miſſus eſt
gabriel angelus de celo· q̄ marie felicē ↄcepcō
nem ⁊ ſacratiſſimū partū annūciaret. Sed an
p̄curſor natus eſt Johānes q̄ penitenciā pre
dicaret et viā dn̄o p̄pararet Concepit virgo
de ſpū· ut p̄dixerāt angelus ⁊ ſeruata dignita
te virginitatis filiū ſiml̄ ⁊ dn̄m pepit. Natus
eſt xp̄us et ſaluator octauo kalendas Janua
rias· ⁊ in ipis kalendis circūciſus eſt ⁊ iuxta
vocē euāgelicā Jheſus appellatus quia ſalutē
attulit huāno gn̄i. Plurima de infancia ſalua
toris ſcripta ſūt nec dubiū eſt qn̄ omnis etas
ſignis ⁊ miraculis plena fuerit. Sed ecc̄ie nr̄e
grauitas ⁊ acre iudiciū · ea tantū recipit que
certa ſūt Apocripha p̄termittit. Duodecimus
ſaluatoris annus memoriam habet· quia tem
plū ingreſſus cū legis doctoribꝫ diſputauit et
aliq̄ ex parte ſplendorē ſue diuinitatis oñdit

Sed circa triſeſimum annū fulgor ille plenus
emicuit. Tūc eni baptizatus eſt a Johanne ⁊
Johannē ipē baptizauit. et pīna vox audita
eſt. Hic eſt filius meus dilectus. in quo mihi
bene cōplacuit. cōuertit aquā in vinū ⁊ ī innu-
merabilib; coruſcauit miracul'. Elegit ſibi diſci
pulos quos vocamus aplōs. ⁊ circuiens regi
onē. ⁊ mentes hominū et corpa ſanauit egro
tantiū. et faciēs ipē que docebat toto triennio
p̄dicauit euāgeliū per iudeā ⁊ vicinas puīcias
beatiſſima vox eius intonuit. Que vita hoim
eſſe debēt oñdit. ⁊ p̄cepta tñ vetera inouauit
tñ noua priorib; vtiliora inſtituit. abdita ⁊ ob
ſcura que erāt in veteri lege multa. reuelauit
⁊ obſconſos phetarū apuit ſenſus. ⁊ que de
ſe predicta fuerāt palā expoſuit miſteriū ſācte
trinitatis oñdit. ⁊ vnitatē in trinitate mōſtra
uit. docens. tū prē;. tū filiū. tum ſpiritū ſanctū
diuis honorib; proſequendū. Et hos tres vnū
eſſe deū. Predixit nō modo mortē ſuā. verū etiā
genus mortis. ⁊ q̄ tercia die reſurgeret. et q̄
aſcenſurus in celū rediturus eſſet in finē ſeculi
iudicare viuos et mortuos. Cōprehenſus eſt
ſicut ipē voluit. et traditus pilato preſidi qui
eū neci daret. Teſtes in eū citati ſūt nec eſt in
uenta mortis cauſa. q̄r pccm non fecit. nec re
pertus eſt dolor in ore eius. Maximū crimen

obiecerūt q̄꜓ filiū dei ſe fecit ⁊ regē dixit · ⁊ pro-
pter veritatē occiſus eſt crucifixus atq; ſepul
tus · ⁊ iux̄ verbū ſuū reſurrexit a mortuis · et q̄
dragīta dieb; cū diſcipul' ꝯmoratus · cū eos
ꝯfirmaſſet ⁊ corroboraſſ; · atq; ī orbē ire iuſſiſ-
ſet euāgeliū diſſeminaturos tandē vidētibus
illis eleuatus eſt · ⁊ nubes ſuſcepit eū ab ocul'
eorū · Aſcendit ad celū ⁊ ſedet ad dexteram dei
p̄ris ⁊ inde venturus eſt iudicare viuos ⁊ mor
tuos · ⁊ redditurus vnicuiq; ſm̄ opa ſua · In
terea ſp̄us ſcūs ab eo miſſus oia ſuggerit eccl̄ie
que neccāria ſūt ad vitā eternā. Hec nos xp̄ia
ni firmit̄ credim⁹ · hec eſt fides nrā quā cūctis
gentib; p̄dicam⁹ · Et impartiri oībus cupim⁹
Hec ab Aplis ⁊ eoꝝ ſucceſſorib; p fideles ma
nus immutilata ⁊ incorrupta ad nos vſq; dela
ta ſunt · Hec vos turci et Sarraceni magna ex
parte negatis · ⁊ ſi eni xp̄m ex virgine natum
⁊ ſenū virum et dei flatū et ꝓphetam magnū et
mirabiliū operū effectorem · ⁊ adhuc viuentē
ꝯfitemini · deū tamē et dei filiū eē inficiami · nec
ſibi nec ſancto ſpiritui ďinitatem conceditis ·
et trinitatē pſonarum in diuinis reſpuitis et
xp̄i mortem deridetis · quem tranſlatum et ali-
um ſibi ſimilem loco ſuo interfectū arbitrami
nec eius aduentum in extremo iudicio expe
ctatis et alia non pauca xp̄ianę legis reicitis

⁊ plurima creditis q̄ apud nr̄os riſu digna vi
detur. Et que nō dimittemꝰ intacta ⁊ que nos
credimꝰ non ſolum ex noua lege ſed ex veteri
mutuamur. Vos mahumeti ⁊ alcorano eius
fidē tantūmō adhibetis. ⁊ homīē mortuū. ſiue
conteſte. ſiue rōne. ſiue miracul' ſequimi. Nos
viuo credimꝰ viuit eni veſtro teſtimonio xp̄s
Nos deo p̄ſtamus aures ⁊ ſignis ⁊ rōnibꝫ. ſa
cris ducimur teſtiōnijs. Quod ſi nos audies
mōſtrabimus breuiter nr̄e legis ſplendidam
lucē. ⁊ tue obſcurā caligīē detegemꝰ. Sꝫ opꝰ
eſt pijs et attentis auribꝫ qn̄ fidei ſublimitas
attingit. et magni dei pandūtur archana. Se
pe iocis ⁊ inanibus fabulis te pn̄tem adhibui
ſti. Et leuiores audiſti narracōes. non eſt cur
hec grauia ꝯtempnas aut ea noſce recuſes. ex
quibꝫ tua pendet ſalus. Non eſt aīa nobil' cui
nō inſit veritatis amor. nō eſt homo qui nolit
ſaluus fieri. Audi ergo qui gn̄oſus es. audi q̄
te ſaluari pn̄t. Quid eſt int̄ xp̄ianos turcoſqꝫ
controu̇ſie. in quo ſimul ꝯtendimꝰ. q̄ diſcidij
cauſa. Sane nō alius diſcordie fontes eſt. niſi
quia circ̄ diuinitatē non eadē ſapimꝰ. de patre
de filio. de ſpū ſcō. ꝯtendimꝰ. hoc eſt precipuū
diſcidiū. quo ſublato facile oīa ꝯtempnētur
Attingemꝰ hec ⁊ que ſit inter nos de diuītate
diſſentio lacius exponemus. Nos in deo tres

dicimꝰ pſonas prēm et filiū et ſpm̄ ſcm̄ vos
vnā tnī· quā nec prēm nec filiū dicitis. Sꝫ deū
tm̄mō appellatis· et hūc vnicū eē dicitis Crea
torē celi ⁊ t̄re ⁊ oīm q̄ ī eis ſūt. Nulla ē de trini
tate ꝯtencio· nō latēt nos verba moiſi dicētis
in exordio legis audi iſrl̄ dn̄s deus tuꝰ vnus ē
Et rurſus ī lege ſcriptū ē. Ego ſū dn̄s deus tuꝰ
q̄ te eduxi de t̄ra egipti· nō erīt tibi dij alij pret̄
me. Et rurſus· ego ſū q̄ ſum. Et ſi q̄ſierit nomē
meū vade ⁊ dic eis· q̄ eſt miſit me ad vos. Et in
cātico Exodi dr̄. Dn̄s omps nomē eiꝰ· q̄ teſtiō
nia vnū eē deū ⁊ vnū dn̄m maifeſte declarāt ⁊
vnā p̄tatez ⁊ vnā naturā nom̄ fatemur· idē q̄d
vos. hic amicicia ē atꝫ ꝯcordia· vob̄ vnus deꝰ ē
Nā deꝰ nature dn̄s p̄tatis nom̄ ē nob̄ vnꝰ. Di
citis p̄ncipiū oīm rerū eē deū nos idē affirmaꝰ
ī q̄ igit̄ diſſentiꝰ. Multa ſūt q̄ de deo alit̄ xp̄iani
dicūt· alit̄ ſarraceni ſeu turci. Vos deū corpeū
dicitis nos incorpeū. Vos fortuita eē q̄ hic in
t̄ra gerūtur arbitrami· nec curaē de hijs deum
Nos gubnare eū q̄ creauit oīa nō dubitaꝰ vos
deū prēm in diuinitate negatis. Nos prēꝫ ⁊ filiū
ꝯgnoſcimꝰ· vos ſpm̄ ſanctū ex diuina maieſtate
reicitis· nos ponimꝰ· veneramur. Mittaꝰ alia
hec aggrediamur ī q̄ plꝰ ponderis ē. Nos xp̄m
dei filiū dicimꝰ vos negatis Cur negatis ſane
q̄r nec vxorē hꝫ deus ex q̄ filiū ꝓcreare poſſet.

Quod ſi vxor fuerit · filios q; genuerit mūdus qui vni⁹ impio regit̄ in plures diuiſus dn̄os diu ſtaret · nō poſſet in vnitate ꝯcordia eſt quā ſeruat impia · in pluritate diſcordia q̄ maxime regna ſubuertit. Sȝ quid tam rudis · tā vecors tam demēs xp̄ianus eſt · qui gn̄are deū ex ꝯnu bio ⁊ ꝯmixtione femine arbitret̄. Non ſum⁹ adeo hebetes xp̄iani · ut tm̄ nephas admitta⁹ Sarracenis ſuaderi hoc poſſet q̄ deo ⁊ corpus ⁊ caput · ⁊ manus · et cetera menbra concedūt Nos deū ſpm̄ eē aſſerim⁹ · incorporeū immoꝛ̄tlē eternū · ⁊ incōprehenſibilē · qui dū ſeipm̄ intel ligit · in mente ſua verbū ꝯcipit · quod nos fili um dei rem dicim⁹. Nec aliud eſt in deo ſeipſū noſſe · atq; intelligē · ꝙ̄ deum eē. Nihil eteni in deo nō deus · deū aūt cuius eſt verbū noiamus p̄rem · ⁊ ꝓceſſum ipſius verbi · gn̄acōem filij di cimus · nec veritas hec de verbo dei apud xp̄ia nos tantū illuxit. Gentiles ph̄i ante xp̄i aduē tum eadē que nos aſſerim⁹ nōnulli affirmaue runt · ſi quid Platonici in ſuis libris aptiſſime dixerūt · ꝙ in p̄ncipio erat verbū ⁊ verbū erat apud deū ⁊ de⁹ erat verbū · hoc erat in p̄ncipio apud deū · oīa per ip̄m facta ſūt · ⁊ ſine ip̄o fcm̄ eſt nihil. Et reliq̄ ferme oīa ꝯprobant de verbo dei · que Johānes in euāgelio ſuo tradit · vſq; incarnacōnem verbi · quā ignoꝛarū · ꝙ nondū

natus erat xpus. et alta legis miſteria abſcon
derat deus a ſapientibꝫ huius ſeculi. que reuela
uit paruulis. qd igitur platonici verbū dei noiant
et deū eſſe dicūt nos filiū vocamus ex deo genitū
et deū eē fatemur nec ruinā mūdi ex filij gene
racōe timemus qm̄ vnus dūtaxat filius eſt pa
ter et filius vnū ſūt vna poteſtas vna voluntas
vna maieſtas. nec verbū ↄceptū ab intellectu
cōcipiente diſcordat. Obſcura hec videbuntur
at ſi voles. pſto erūt qui lumē afferāt et aptiſſi
ma oia reddāt. Et tu ſolem hūc corpeū cernis
qui noctē abiens efficit. rediens hic a ſeipō lu
cis pducit radios. hec productio gnatio qdā
ē in ſole. et radij ſolis filij ſolis nō incōuenient
vocātur. q ſimilitudo quis multifarie ē inepta
Nam ſolis plures ſepe vidimus radios. deo vni
cus eſt filius. in eo tn̄ ↄuenit. qr vna eſt et ſolis
et radiorum ſubſtātia. Et vna eſt pris et filij diui
tas atqꝫ eēntia. quius compatio corpaliū rerū
nulla ſatis cū diuinis quadrari pōt. Sꝫ accipe
teſtimonia. et qui rōne nō capis. cede auctorita
ti. Vetus teſtamentū. et iudeis et xpianis et ſar
racenis ↄē eſt. Eructauit inqt dauid ex pſona
dei. cor meū verbū bonū. hoc ē qd dei filiū dicimus et
vnigeitū pris eē in nō ex carli ↄiugio ā huāno
ↄplexu. Sꝫ ex corde dei. i. ex intellectū pductū aſſe
rius. et rurſus filius meus es et ego hodie genui te

Hodie dicit· q̃ deo nec heri preterit· nec cras imminet· ſʒ hodie ſemp adeſt cui pn̄tia ſūt oīa Iterū ante luciferū inquit· genui te· vt intelli gas q̃ nō loq̇tur de Salomone dauid. Sʒ de⁹ pr̄· de filio deo· quia an̄ luciferū nemo fuit. Et ī libro ſapiētie legim⁹. Sapientiā qui dei fili⁹ eſt dicentē. Nondū erāt abiſſi et ego iā concepta eram· ante montes ⁊ colles ego parturiebar. Nunq̄ enī pr̄ ſine filio fuit· nec ſine pr̄e filius ⁊ hoc eſt q̃ in euangelio inquit Johānes· In principio erat verbū et verbū erat apud deū et deus erat verbū. Que miſteria profunda et alta cū nō intelligēt Arrius· nec mahumetes ɔprehendēt· negare maluit dei veritatē· q̄ ſuā ignorātiā ɔfiteri· et ſuas inepcias imprudēter ingerē· q̄ alioꝝ ſapientiā hūiliter diſcē. Stul ta hec ⁊ dampnoſa partinacia eſt· deo enim ⁊ ꝓphetis oportʒ credē· ⁊ ſi quid eſt cui⁹ rōnem non capim⁹· debem⁹ cū paulo dicē. O altitudo diuiciarū ſcīe ⁊ ſapiētie dei· q̄ incōprehēſibilia ſūt iudicia eius ⁊ inueſtigabiles vie eius. Fa tentur iuriſcōſulti· nō oīm que a maioribꝫ ſuis inſtituta ſunt· rōnem reddi poſſe· et tamē legi parendū eſſe· q̃ non ſine cauſa cōdita fuerit Quāto minus archana dei licʒ agnoſcē. Pluriē ſūt occulte cauſe ad q̄s nulla potuit curioſitas hoīm ꝑuenire· ſicut oculi noctue ad ſolē· ita et

noſter intuitus ad ea q̄ ſunt diuinitatis. Nō eſt
ergo mirandū ſi neq; gn̄acōe; filij. neq; ſpūs
ſcī ꝓceſſionē. neq; trinitatē in diuinitate intelle
xit carnal' homo. vl' arrius l' mahumetes. S;
illud in eis damnabile ac deteſtabile fuit. ꝙ
ſacre ſcripture diuinisq; teſtimonijs nō acquie
uerūt. Nam q̄d opus eſt argumētis vbi deus
ip̄e loquit̄. De pithagoreis traditum eſt. ꝙ in
diſputando ſoliti erāt dicē. Ip̄e aūt erāt pitha
goras tanq̄ eius auctoritati nō licēt aduē ſari
q̄nto minus deo q̄ verax eſt. ⁊ oīs hō mendax
S; negabis hec eē dei que afferim⁹ teſtimonia
de hijs poſterius aſſerem⁹. nūc de ſpū ſancto
agendum eſt Cui tua lex diuinos honores abro
gat. nō eſt hmōi erroris mahumetes inuētor
arrij ⁊ neſtorij ⁊ macedonij hec olim demētia
fuit. quos ſacra patrū ꝯſilia dāpnauerūt. ſed
eoꝝ virus apud egipcios ⁊ arabes aliq̄ diu la
tuit. Et poſtremo auctore mahumete et mḡro
eius ſergio late diffuſū eſt. Ne mouearis dum
vera loq̄mur Caue ne ſeq̄ris cecos. diſce ſpm̄
ſcm̄ eē deū ⁊ tciā ferre ī trinitate pſonā. Dixi⁹
paulo an̄ deū prē; dū ſe ꝯgnoſcit verbū ꝯcipe
⁊ filiū gignē. Nūc q̄d ſequit̄ Adici⁹ ꝯgnicōni
ānexā eē appetitiuā q̄ndā opacō; cui⁹ pn̄cipiū
volūtas ē. int̄ opacōes vero q̄s volūtas ꝓducit
p̄cipua ē amare. adhibe hic aurēs ⁊ mentē erige

in deo pfectam ⁊ abſolutā fateri cogniciōnem
oportꝫ· et amorē parimō · cuius proceſſus per
appetitiuā opacōnem exꝑmitur· ſicut et verbi
gñatio per intellectiuā ⁊ alia eſt opacō q̄ intel
ligit· alia q̄ appetit· Intellectiua ex hijs cōplect
que ſūt quodāmō in ipō intelligente· Nā ſicut
ſenſibilia in ſenſu· ita intelligibilia in intellectu
dicimꝰ eſſe· appetitiua aūt ɔplementū accipit
ſcḋm quendā ordinē vel motū ad eas res que
obiciūtur appetitui· ⁊ occultū quodd̕ pñcipiū
ſui motus habꝫ· ea vero que pñcipio feruntur
archano Spūs nomē acceperunt· nā et ventos
ſpūs dicimꝰ· ⁊ in ſcripturis procellarū ſpiritꝰ
appellanť· quia nō apparet afflacōnis ſpiritus
initiū· Reſpiracōem etiā ⁊ arteriarū motū ab
intrinſeco ⁊ occulto principio manantē vocaꝰ
ſpm̄· atqꝫ hoc mō ɔgruenti quadā ſimilitudiē
qn̄tum d̕ina humanis verbis iudicari poſſunt
d̕inus ipē amor a prē filioqꝫ procedēs ſpiritus
dictus eſt· In nobis duplici ex cauſa procedit
amor· aliqn̄ ex corporea et materiali natura· et
hijs plerūqꝫ immūdus eſt ⁊ menti noxius· ali
qn̄ ex ipa ꝓprietate ſpūalis natuē · cū bona in
telligibilia ⁊ rōni ɔueniētia adamamꝰ· Et hic
purus eſt amor et laudabil̕ ⁊ aīme ſalutaris
In deo corpalis amor ſeu material̕ locū nō hꝫ
Sꝫ ille tātū reperitur q̄ ſimplex eſt ⁊ nitidiſſimꝰ

⁊ puriſſimus·et quē ſpm̄ ſanctū appellamus
Nec nos intellectuali et ſcō amore quicq̄ ꝓſe
q̄mur·niſi ꝙ intellectu concipimꝰ·Conceptio
autem ut diximꝰ que fit intellectu verbū eſt
atqꝫ ita necē eſt amorē ex verbo exoriri·Amat
enim deus ꝙ de ſeipō intelligit id eſt verbum
quod concipit intelligendo·Verbum aūt dei
dicimus filium dei·qui ⁊ ipē patrem nouit et
amat·atqꝫ ita fit ut amor ipē cui ſanctꝰ ſpūs
eſt nomē·ex patre filioqꝫ procedit·ſitqꝫ cum
patre et filio pariter deus·Nam ſicut diuinū
intelligere eſſentie diuītatis eſt·ita et amare
et ſicut deus ſe ſemper intelligit ita et ſe ſemꝑ
amat·⁊ oīa amat·ſuā bonitatē dum amat·rur
ſusqꝫ ſicut dei filius q̇ eſt verbū dei in natura
diuina ſubſiſtēs prī coeternꝰ pfectus ⁊ vnus
deus eſt·ita ⁊ ſpūs ſcūs deus eſt·prī ⁊ filio coe
qualis ⁊ coeternus·Et quia omne quod ſubſi
ſtit in natura intelligibili·apud nos perſona
dicitur·apud grecos ypoſtaſ·ꝯn̄s eſt ut tres
pſonas in diuinitate ponamꝰ·quia tres ſunt
ſubſiſtētes·pater·⁊ verbū·⁊ ſpūs ſanctus·ne
qꝫ perſonas dicimus eſſe per eſſentiā diuiſas
Sed per ſolas relacōnes diſtinctas·que ex ꝓ
ceſſione verbi·et amoris prouemiunt·Atqꝫ
in hūc modum xp̄iana religio diuinus illuſtra
ta·diſtictas tres pſonas cōfitemur in diuinis

non tres deos ſicut Mahumetes falſo opina
tus eſt. Sed prēm ꝛ filiū et ſpiritū ſanctū eſſe
ab eterno deū aſſerimꝰ. nec tn̄ ipm prēm qui
filius eſt. nec filiū qui pr̄ eſt. aut filius. Vna
eſt enī pr̄is ꝛ filij ꝛ ſpūs ſancti eēntia. In qua
nō eſt aliud pr̄. aliud filius. aliud ſpūs ſanctꝰ
ꝗuis in pſonis. aliū prēm. aliū filiū. aliū ſpm̄
ſanctū dĩna docēte auctoritate dicamꝰ. Nec ſi
militudo in hijs que creata ſunt ſūme deeſt tri
nitatis. Inuiſibilia dei ſicut Aplūs ait per ea
q̄ facta ſunt intellecta ꝯſpiciūtur. ſempiterna
quoqꝫ virtus eius ac dĩnitas relucꝫ quippe in
aīma noſtra ꝛ quedā dĩne trinitatis ymago.
Eſt enī aīa noſtra ſubſtātia quedā incorporea
ꝛ rōne predita. Et actus quid̄ ſiue forma orga
nici corpis. que dū corpus mouet et regit ſui
meminit. ſe intelligit. ꝛ ſe diligit. quibꝫ in rebꝫ
quedā apparet trinitas. memorie. intelligētie
ꝛ amoris. tria hec ad ſeipa referūtur. quia non
eſt amor ſine memoria. nec memoria ſine noti
cia. Nam q̄s meminit aut amat qd̄ neſcit. In
ſepabilia ſūt hec a ſemetipis. ꝛ tn̄ qd̄libet eoꝝ
ꝛ ſimul oīa vna eēntia ſunt. ꝛ vna vita in aīa
vna. Differūt tamē qꝛ memoria nō eſt intelli
gētia vl̄ volūtas. nec intelligētia volūtas ſiue
amor. Qd̄ ſi hec diligent̄ inſpicias Inuenies ſū
me illius trinitatis atqꝫ vnitatis veſtigium ꝛ

ymaginē quandā q̄uis imparē. Quicūq; eni ſempiternā ⁊ incōmutabilē naturā ꝑ memori am reminiſcit̄. Intuetur ꝑ intelligentiā. ample ctitur ꝑ dilectionē. ꝓfecto repit in ſeipō ſūme trinitatis ymaginē. non tñ oīno ſimilem. ſed qualē cunq;. ita vt in ſimilitudine mag̃ inueni atur diſſimilitudo. ⁊ ſi ei homo meminit. intel ligit et diligit non tñ memoria eſt. nec intelli gentia nec dilectio. S; ſunt hec in eo et in vna ſubſtātia nō ſicut accidētia in ſbiectis que poſ ſunt abeē ſed ſubſtācialit̄ exiſtūt in aīa ⁊ vn⁹ homo eſt q̄ hab; hec tria. nō ipē eſt hec tria. in ſimplici vero natura q̄ deus eſt. q̄uis vn⁹ ſit deus. tres tñ pſone ſūt. ut dictū eſt. ⁊ ipē deus eſt et tres pſone. S; illud ſatis ad rem nrām eſt. q̄ꝛ tria hec. aliquo mō vnū ſunt. repitur et ſub alijs noīb; ⁊ alio mō in nrā natura illius ſūme ⁊ ineffabil' trinitatis ymago. Nā mens ⁊ noticia eius ⁊ amor. tria quedā. mens ei no uit ſe. ⁊ amat ſe. nec amare ſe pōt niſi etiā no uerit ſe. duo quedā ſūt mens et noticia eius. Duo etiā ſunt. mens ⁊ amor eius Cū ſe nouit mēs et ſe amat. manet trinitas. ſc; mēs amor et noticia. Et hec tria q̄uis diſticta inuicē ſint vnū tñ eē dicūt̄. q̄ꝛ ī aīa ſbalit̄ exiſtūt. Et ē ipa mens q̄i parēs ⁊ noticia eius q̄i ꝓles ei⁹. mēs enim cum ſe cognoſcit noticiā ſui gignit et eſt

ſola parēs ſue noticie. Tercius eſt amor. q̄ de
ip̄a mente ⁊ noticia procedit. dū mens cogno
ſcens ſe. diligit ſe. non enī poſſet ſe diligē niſi
cognoſceret. Amat enī. placitā prolē. noticiā
ſuā. Et ita amor quidā ꝯplexus eſt. parētis et
prolis. nec minor eſt amor. parente et ꝓle. id
eſt mente et noticia. cum tm̄ ſe diligat mens
quantū ſe nouit. et quāta eſt Conſiderat hec
rōnalis homo ⁊ vidēs tria in vna eēntia ꝯcur
rere extendit ſe ad cōtemplacōnem creatoris
⁊ intelligit vnitatē in trinitate. et trinitatē in
vnitate. et vnū deū colit. vnā eēntiam et vnū
principium. ſicut ⁊ patriarche et ꝓphete atqꝫ
Apl̄i tradiderūt. Sꝫ audiamꝰ tandē ip̄os. et di
uine legis auctoritatē ⁊ teſtimonia in mediū
afferamꝰ. ſine quibꝫ omīs eſt vana argumen
tacio. Deū prēm oēs ſacre lr̄e ꝯfitentur et dei
nomē. p̄mitatē ad oia refert. Et ſi filiū dicimꝰ
nō poſſumꝰ prēm negare. de filio adducta ſūt
teſtimonia legis. ergo ⁊ pr̄ oſ̄ſus eſt. ſicut et
ſaluator ait Philippe qui videt me videt ⁊ pa
trē meū. nūc de ſpū ſancto qd̄ cepimꝰ proſeqn̄
dū eſt. In geneſi legimus qꝫ ſpūs dn̄i fereba
tur ſup aquas. q̄s tūc dn̄s niſi deꝰ fuit. ⁊ cuius
ſpūs niſi dei. Et quō dei ſpūs niſi deus. deus eſt
quicq̄d dei ē. nec aliud illi immixtū ē. incōpoſi
tus ē. ſimplex ē. ⁊ purus deus. In Job ſcriptū

eſt. Spūs dñi fecit me et ſpiraculū oīpotentis
dei viuificauit me. dei ſūt hec opa nō hominis
quid facit hoīem niſi deus aut viuificat hoīnē
deus. Eſt igiť ſpūs dñi ꝓpter quod dictū eſt
in pſalmis. Spūs dñi repleuit orbē terrarū et
hoc qđ ꝯtinet oīa quis hic ſpūs niſi deus cui ce
lū ſedes ē. et terra ſcabellū pedibꝫ eiꝰ. Et apud
poetas deū nāqꝫ ire per oēs terras tractuſqꝫ
maris. celūqꝫ ꝓfundū traditū eſt. Et rurſus ē
ne dei ſedes niſi tērra. pontus ⁊ aer. ⁊ celū et vir
tus. ꝓpter qđ recte inq̄t dauid quo ibo a ſpū
tuo. oñdens non eē locū. in quo poſſit fugere
ſpm̄ dñi. q̄ eſt vbiqꝫ. eē aūt vbiqꝫ. implē et ꝯti
nē mūdum. ſoli deo tributū eſt. deus igē ſcūs
ſpūs eſt q̄ hec peragit. ⁊ futura p̄noſcit. et p̄di
cit ſic ſcriptū eſt. rurſū accepit ſimeon a ſpū
ſcō quia nō moreretē niſi videt xp̄m dñm. non
eſt cur deū negemꝰ. q̄ dei efficit opa. Non igiť
ſolus pater deus eſt neqꝫ ſolus filius ſꝫ ſpūs
ſanctus cum patre ſimĺ et filio deus eſt. quia
non aduerſatur racōni. trinitas perſonarum
in vnitate diuinitatis quemadmodū ſuperiꝰ
oñſum ē. Sꝫ iā trinitatē ipā ⁊ ſacris codicibꝫ
demōſtremꝰ. ⁊ moyſē an̄ omēs audiaꝰ. cuius
hec ſūt v̄ba i capite libri quē geneſim nr̄i vocāt
In pn̄cipio creauit deꝰ celū ⁊ tr̄ā. tr̄a aūt erat
inanis et vacua et ſpūs dñi ferebať ſup aq̄s

tria ꝯmemorat· deū· pṅcipium ⁊ ſpiritū· ideo in
deo · prēm intelligim⁹ · in pṅcipio filiū · in ſpū
dn̄i ſpiritū ſanctū. Et accipiat̄ hoc in loco· pṅci
piū· ꝓ filio· ſic in pſalmis de ſuo filio dicit deus
Tecū pṅcipiū in die virtutis ſue in ſplendori
bus ſanctorū ex vtero ante luciferū genui te
Atqꝫ ita in exordio naſcentis mundi· trinitas
ip̄a in diuinis pſonis adducitur· hic ſi placeret
interſeri poſſet de heloeȳ· ſm Jeronimum ad
marcellū· temptās dyabolus p̄mos parentes
interpoſito ſerpēte· ⁊ ſuadēs vt edant de ligno
ꝓhibito. Eritis inquit ſicut dij· ſcientes bonū
⁊ malū· qđ ꝓinde accipiendū· ac ſi diceret· eri
tis ſicut diuine pſone· q̄bus ignotū ē nihil· ⁊ cū
eicit adam de paradiſo inquit dn̄s. Ecce adā
factus ſicut vn⁹ ex nobis· q̄bꝫ nobis prī ſcꝫ· et
filio· ⁊ ſpūi ſancto. Sed manifeſtius eadē trini
tas oſtenditur cū dr̄. Faciam⁹ hoīeꝫ ad yma
ginē· ⁊ ſimilitudinē noſtrā· cū ait faciam⁹· et
nrām· plures pſonas inducit· cū dicit ymagi
nem· vnitatē diuinitatis oſtēdit· nec ſolitari⁹
eſt cū dicit faciamus· neqꝫ alieno a ſe loq̄tur
qui nrām ait· duo ſūt pluralia verba· faciam⁹
⁊ nrām· vt videat̄ pr̄ cum filio ⁊ ſpiritu ſancto
miſcē ſermonē· quod nō ſono vocis· ſꝫ intellcū
que ſingularia ſūt· quia vnus eſt deus et vna
exp̄ſſus eſt. Dixerat creauit deus celū et terrā

diuinitatis eẽntia· ſubiũgitur faciam⁹ ⁊ nr̃am
vt pluralitas in pſonis intelligat᷑. Ideo et pſal
miſta canit regius dũ ait. Verbo dñi celi fir̃ti
ſunt· ⁊ ſpũ oris eius oĩs virtus eoꝝ. Quid ma
nifeſtius dici potuit in condicione celoꝝ tres
pſone ↄcurrũt· dñs· verbũ· ⁊ ſpũs dñs prẽm
exp̃mit· in verbo filiũ accepi⁹· ſpm̃ is quẽ ſcm̃
vocamur. Et rurſus ꝓpheta vt trinitatẽ pſo
narũ in vnitate ↄgnoſcas· ter deũ ꝓuocat in
bñdictione. Benedicat nos inq̃t deus deus nr̃
bñdicat nos deus ⁊ metuãt eũ vniuerſi fines
terre. Trina dei ↄfeſſio trinitatẽ exp̃mit pſoã
rum· ⁊ cũ ſubdit᷑· metuãt eũ vniuerſi fines ter
re· vnitas apitur diuinitatis· i p̃s quoqȝ· xliiij·
multũ expreſſe trinitatẽ innuit cũ dicit filio·
ſedes tua deus in ſeculũ ſeculi· et poſtea ſubdit·
ꝓptereavnxit te deus deus tu⁹ id eſt pr̃ ⁊ ſpũs
ſcũs· et cũ ſequitur· pre participibȝ tuis· mini
ſteriũ quoqȝ incarnacõnis apit de quo ſuo lo
co ꝓſequemur· yſaias in viſione ſua clamãtia
introducit Seraphin· ſanct⁹· ſcũs· ſcũs· dñs
deus ſabaoth· ter ſanctus ad tres pſonas re
fert᷑· ⁊ ſemel dñs ⁊ ſemel deus· dicit᷑ q꜡ vn⁹ eſt
domin⁹ ⁊ vnus eſt deus. Et rurſus idem vates
ex perſona xp̃i loq̃tur· ⁊ dicit. dñs me⁹ miſit
me ⁊ ſpũs eius· dñs meus inq̃t id eſt pr̃ miſit
me· ſ· filium· ⁊ ſpũs eius· qđ eſt ſanctus ſpũs.

Quis hic nõ intelligat trinitatẽ · non latuit ꝓ-
phãs · hoc miſteriũ · poſſent ⁊ alia plura hmõi
teſtimonia ex veteri teſtamẽto afferri · q̄ trini
tatẽ plane oñdunt · planius tñ locutus eſt in
euãgelio dñs. Qui cũ in orbẽ mittẽt diſcipulos
Euntes inquit · docete omẽs gentes ⁊ baptiza
te eos in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũs ſancti. Tres
noĩauit pſonas In noĩe dixit · nõ in noĩbꝫ ut
eẽntie vnitatẽ in pſonarũ trinitate mõſtraẽt
et Johãnes euãgeliſta qui de pectore dñi veri
tatẽ hauſit. In Ep̃la ſua inquit. Tres ſũt qui
teſtimoniũ dant in celo pr̃ · verbũ · ⁊ ſpũs ſcũs
et hij tres vnũ ſunt. Et Aplũs Paulus miſit
inquit ſpm̃ filij ſui in corda nr̃a · ⁊ alibi · Spũs
eius qui ſuſcitauit Jhesũ hitat in nobis. Et ite
rũ ex ip̃o inquit · et per ip̃m · ⁊ in ip̃o ſũt omnia
ip̃i gloria · ex ip̃o · dicit · ꝓpter prẽm · ⁊ per ipſũ
ꝓpter filiũ · in ip̃o ꝓpter ſpm̃ ſanctũ. Non dicit
ex ip̃is · aut p ip̃os · ſiue in ip̃is · nec in ip̃is · ſed
ip̃i gloriã inquit · ut trinitatẽ ſimul et vnitatẽ
cognoſcẽmus. Atqꝫ hijs teſtimonijs ⁊ aucto
ritatibꝫ illuĩata ẽ · deſup xp̃iana religio. Sũma
enĩ fiducia ꝯfitetur · ⁊ p̃dicat vnũ deũ eſſe · qui
eſt cauſa cãrum principiũ et finis oĩm rerum
⁊ oĩs auctor creature · et ſũmũ bonũ · ⁊ nõominꝰ
tres pſonas in deo recognoſcit · et trinitatẽ in
vnitate veneratur. Cui qui aduerſat̃ ſalutis

exptem ſe reddet ⁊ ambulat in tenebris ⁊ veri
tas nō eſt in eo. Tu vero ſi ſapias de tenebris
emerges et candida luce pfuſus ſacratiſſimā
trinitatē. ⁊ ꝯgnoſcendo coles. ⁊ colendo ꝯgno
ſces. Nec aduerſateris ſacro ſcō euāgelio. in
quo legit. verbū caro factū eſt. Negat tuus le
gifer incarnacōem verbi. Nam cur inqt factꝰ
eſt deus homo. ⁊ in ligno crucis paſſus. q̄ alio
mō humanū genus redimē poterat. Negat
tua lex xpi necē ⁊ aliū ſuo loco interfectū exiſti
mat. nec deū incarnatū cognoſcit. neqꝫ crucifi
xum aut mortuū. Nos vtrūqꝫ p̄dicamꝰ. quia
factus eſt homo deꝰ ⁊ paſſus eſt. ⁊ ꝓpter ſalu
tem hōis hec facta eē teſtamur. Ait eni de ſeipō
dn̄s. Venit filius hōis ſaluaē qđ perierat. Cō
ſtabat primi parētis errato. oms̄ hoīes culpa
teneri. Clauſa erat padiſi porta. nec mortalibꝫ
patebat in celū additus. Decebat ſūmā dei boi
tatē hominē qui ceciderat repare nec miſerum
eſſe perpetuo ſinē. qui ad beatitudinē perfru
endam creatus fuerat. Sed obſtabat iuſticia
dei que pro peccato ſatiſfactionē exigebat. Di
gnus erat infinita pena. qui maieſtatem of
fenderat infinitam. Nec homo tanti erat ut
infinitam poſſet redimere culpam. Stabat
hinc diuina iuſticia vlcionem petens. Illinc
diuina bonitas miſerendum eſſe contendens

Audiēda fuit vtraqʒ vox·qꝛ vniuerſe vie dn̄i
miſericordia ⁊ veritas·quare ⁊ ſi poterat deus
alit̄ humane imbecillitati ꝯſulere·eſt ei omp̄s
Hic tn̄ ꝯuenientiſſim⁹ fuit modus quē elegit
ut aſſumpta huāna natura·ip̄e penas ſoluēt
Factus eſt homo deus vt homo fieret de⁹·Ve
ritas de terra orta eſt·⁊ iuſticiā de celo ꝓſpexit
ꝯiūcta eſt huānitas d̄initati·ut accipet de ple
nitudine bonitatis·q̄ ſue defectū ſuppleret īfir
mitatis·Fuit hic modus ſaluādi huāni gn̄is
d̄ine bonitati ꝯueniens·Satiſfactū eſt iuſticie
ſiml' ⁊ miſericordie·Satiſfactū ē amori ⁊ odio
Placuit hoc d̄ine potentie q̄ omēʒ defectū nr̄m
ſua virtute ſupat·Placuit ⁊ ſapientie q̄ nihil
fruſtra nihil non decēter ac ꝯuenientiſſiē facit
Et licʒ nc̄citate abſoluta qua nc̄cāriū dici⁹ ſine
q̄ aliud eſſe nō p̄ot·Incarnacō verbi nc̄cāria
nō fuit·eo tamē modo quo nc̄cariū accipitur
id quo ꝯuenientius ⁊ ꝯgruētius puenitur ad
finē·dicē non pudet·ad repacōem hoīs incar
nacōnem filij dei nc̄cāriam fuiſſe·Ego ſum de⁹
ego ſum dn̄s·et non eſt abſqʒ me ſaluator ex
pſona xp̄i inquit yſaias·qꝛ nō poterat homo
ſaluare ſeip̄m·et nc̄cāriū fuit ut homo fieret
deus·et deus homo ſaluaret hominē·ꝓpter qd̄
pulcherime et ad ꝓpoſitū aptiſſime inquit ex
nr̄is profeſſoribʒ vn⁹ in hūc modū de miſteio

dine incarnacōis . Suſcipit a maieſtate hūili
tas . a virtute infirmitas ab eternitate morta
litas . et ad depēdendū condicōnis nature debi
tum natura inuiolabil' eſt vnica paſſibili deus
qꝫ verus et homo verus in vnitate tempatur
vt qđ nr̄is remedijs ꝯgruebat vnus atqꝫ idē
hominū deiqꝫ mediator ⁊ mori ex vno et reſur
gere poſſet ex altero . niſi enī eſſet verus deꝰ nō
afferret remediū . niſi eēt verus homo . nō ꝑbe
ret exemplū . Intelligis ꝙ ꝯueniēt filius dei
Carnē aſſumpſeit ut deus . ⁊ mortē obierit ut
homo . Sꝫ queis teſtiōnia antiq̄ legis . nō nega
bimꝰ . ꝑſto ſunt . Ecce inq̇t yſaias . virgo ꝯcipi
et ⁊ pariet filiū ⁊ vocabit nomē eiꝰ emanuel
qđ interꝑtatur nobiſcū deus . Quomō nobiſcū
deus . niſi qꝛ verbū caro factū eſt ⁊ hītauīt in
nobis . Et iterū eiuſdē ꝓphete verba ſūt . Puer
natus eſt nobis . ⁊ filius datus eſt nob̄ : cuius
imperium ſuper humerū eius ⁊ vocabitur no
men eius admirabilis conſiliarius . deus for
tis pater futuri ſeculi . princeps pacis . An nō
ſit miſterium incarnacōis plane oſtenditur ⁊
que tūc futura erāt tanq̄ꝑ ꝑterita maifeſtātur
Puer inq̇t natus eſt nob̄ . qꝛ natus eſt in huā
na paruitate . et datus eſt filius . quemadmo-
dum Johēs ait . quia ſic deus dilexit mundū
vt filiū ſuū daret vnigenitū . Datus eſt xp̄us

ex dĩuitate·natus ex huãnitate natus ex vir
gine·cuius impiũ ſup humerũ eius·quod eſt
impiũ xpi · niſi lignũ crucis in quo pependit·
mũdũ vicit·aereas ptãtes debellauit·⁊ ſubacto
triũphatoqȝ dyabolo regnũ ſuũ potenter intra
uit. Oportuit enĩ xpm pati ⁊ ſic intrare in glori
am ſuã ut inquit in euãgelio luce. Impiũ igitur
ſup humerꝝ eius fuit·qr crucẽ ſuam ſuis geſta
uit humeris q̃uis eo fatigato Simon cirene⁹
angariatus ſit eã tollere. dicitur admirabilis ꝓpter
ſigna ⁊ ꝓdigia que fecit·lumẽ cecis·auditum
ſurdis·claudis ambulacõem·debilibȝ fortitudi
nem·⁊ mortuis vitã reſtituens. Conſiliarius
appellatur ꝓpter euangelica ꝯſilia que adiecit
antiq̃ legi·deus aſſeritur ne putares purũ hoiem
natũ. Nã deus huãne nature ꝯiũctus eſt· For
tis quia ſpoliauit infernũ. Et portas ereas cõ
fregit ⁊ vectos ferreos diſſipauit. Pater futu
ri ſeculi·quia celũ apuit electis et regnũ homi
prepauit eternũ poſt hanc vitã in celeſti Jhe
ruſalẽ. Princeps pacis · qr nato xpõ clauſum
eſt apud romanos templũ Jani ⁊ mira pax ẽ
orta · ⁊ gloria in excelſis deo cantauerũt ãgeli
Et in terra pax hoibus bone volũtatis. Vnde
dicit ⁊ alio loco idẽ Iſaias incarnacõem verbi
dicẽs. Dñs enim iudex nr̃ dñs lucifer noſter·
dñs rex nr̃ ipẽ veniet ⁊ ſaluabit nos· qr pinde

accipiendũ eſt·ac ſi dicat carnem accipiet et
mortem pro nobis ſubibit. Et rurſus. Vere tu
es deus abſconditus·deus iſrł ſaluator·abſcō
ditus inquit·quia in carne latuit·ſaluator iſrł
quia ſua morte noſtrā mortem redemit·Et ne
putes tempalē eſſe ſalutē ſaluacōis genus
addidit iſrahel ſaluat⁹ eſt inquit in dn̄o in vir
tute dn̄i et ſubdit·ſalute eterna· q̄ꝑ conſecuti
ſunt omnes qui ex iſrahel criſto crediderunt.
Aptiſſimū teſtimoniū eſt yſaie. Sed audi Je
remiā ſua ſūt hec verba. Ecce dies venient di
xit dn̄s et ſuſcitabo germē iuſtum ex ſemine
dauid et regnabit rex ꝛ ſapiēs erit et faciet iu
diciū ꝛ in dieb; ill' ſaluabit iuda et habitauit
iſrahel ꝯfidenter ꝛ hoc eſt nomē qd̄ vocabunt
eū de⁹ iuſtus. Conſidera verba ꝛ attēde miſte
ria. Suſcitabo inq̄t germē iuſtū·i·xp̄m ſem̄ et
iuſtū ex ſemine dauid ſm̄ carnē q̄ꝛ ex proſa
pia regia ꝛ de ſaguine dauid maria mater dn̄i
nata eſt ꝛ regnabit rex. Quo regnabit. Sane
quēadmodū ip̄e apud matheū in euāgelio di
cit. Data eſt mihi oīs poteſtas in celo et in ter
ra qd̄ ē regē eē ꝛ ſapiēs erit ait ſapiēcia.ſ.cre
ata que hominis eſt et increata que dei eſt ꝛ
q̄ eſt ante ſecula et faciet iudiciū diſcrecōis
ſcilicet et diſcuſſionis nunc diſcrecionis dum
elegit ex mortalibus quos vult et alios ſuo

arbitrio dimittit · ⁊ in fine ſeculi diſcucõis qñ
reddet vnicuiqȝ ſm̄ oꝑa ſua. Jn diebȝ illis ſal
uabit iuda id eſt. Quicu̅qȝ crediderit ⁊ bapti
zati fuerint ſaluĩ erũt · et hitabit iſrl̕ ꝯfidẽter
in ſtatu eccĩe triũphantis · ⁊ hoc eſt nomẽ qđ
vocabũt eum deus iuſtus · ut ſcias ꝙ xp̄us ex
ſemine dauid natus eſt · nõ ſolũ homo ſȝ etiã
deus eſt · nec alteri ꝙ̄ xp̄o hec verba cõuenire
pñt. Accedat ⁊ alius ꝓpheta baruch nomine
Quid ille ait. Hic eſt inquit deus nr̄ et excita
bit alius aduerſus eum · hic adinuenit omnẽ
viã diſcipline · ⁊ tradidit illã Jacob puero ſuo
⁊ iſrl̕ dilecto ſuo · poſt hec in terris viſus eſt · ⁊
cũ hoibus ꝯuerſatus eſt · docẽt hec oĩa incarna
cõnem verbi ⁊ hoiem factũ · dei filiũ manifeſtãt

Nunc de morte audi · ⁊ eos cõtempnito qui
xp̄m volũt eſſe trãſlatum ⁊ nondũ mortuũ. Sȝ
incredibili dementia citra diẽ ſupremũ iudicij
cũ oĩbus angelis interficiendũ putant. O ne
fandam audaciã · ⁊ ſtulticiã alijs inauditã · di
mittim⁹ angelos quoꝝ ſubſtãtia incorporea ẽ
⁊ immoꝛ̃lis. Xp̄m interfectũ negãt · et aiũt in
terficiendũ · ac dauid ex ꝑſona xp̄i · que non
rapui tũc inquit exſoluebã · quia nõ peccauit
et penas dedit · ⁊ ꝓ alieno delicto mortẽ ſubijt
Quod maifeſtius Jſaias oñdit dicens. Vere
languores nr̄os ipẽ tulit · et dolores nr̄os ipſe

portauit. Ipē vulneratus eſt ꝓpter iniq̄tates
nrās. attritus eſt ꝓpter ſcelera nrā. diſciplina
pacis nr̄e ſup eum. Et liuore eius ſanati ſum⁹
omēs eni nos q̄ſi oues errauim⁹ ⁊ vnuſquiſq;
in via ſua declinauit. ⁊ deus poſuit ſup eum ini
quitatē. id eſt penā pro iniq̄tatib; expiandis
oim nr̄m. ⁊ ſubdit. oblatus eſt. qꝛ ipſe voluit.
⁊ nō apuit os ſuū. ⁊ paulo poſt. tradidit ī mor
tem aīam ſuā ⁊ cū ſceleratis deputatus eſt ipē
multoꝝ pccā tulit ⁊ ꝑ traſgreſſionib; rogauit
Si vidiſſet ꝓpheta paſſionē xp̄i vix potuiſſ; ap-
cius loqui. Nec Jeremias tacuit tormēta dn̄i.
qui eū in ligno crucis. ita loquentē inducit O
vos omēs q̄ traſitis ꝑ viam attendite ⁊ videte
ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Et ipē ſaluator de ſe
ait. Ecce aſcendim⁹ iheroſolimā. et filius hois
tradet̄ pn̄cipib; ſacerdotū ⁊ ſcribis ⁊ ꝯdemna
būt eum morte. ⁊ tradēt eum gentib; ad illudē
dū ⁊ flagellandū ⁊ crucifigendū. ⁊ tercia die
reſurget. Et iteꝝ alibi. Sicut moiſes exaltauit
ſerpentem in deſerto ita exaltari oportet filiū
hominis. vt omnis qui credit in eum nō pere
at. ſed habeat vitam eternam. Et ne de morte
dubites. Scribit euangeliſta cum accepiſſet
Jheſus acetum dixit Conſūmatum eſt. et in
clinato capitte emiſit ſpiritū. Prophete xp̄m
moriturū et a mortuis ſurrecturū predixerunt

euāgeliſte et obijſſe in cruce ⁊ ſepultum reſur
rexiſſe tercia die affirmāt· certa res eſt · nihil
ambiguitatis habꝫ veritati oīa conſonāt· re
ſurrexit dn̄s. Aſcendit ad celū ⁊ venturus eſt
iterum· ⁊ faciat iudiciū in fine ſeculi. Tua lex
hec non recipit· qꝛ non ſapit de xpō · q̄ ſapere
oportꝫ Cuiꝰ alterꝝ aduentū non ſolū euāgeliū
ſꝫ antiqui etiā vates oſ̄dant· ſicut Paulo an̄
de Jeremia diximꝰ· cōteſtis eius eſt daniel di
cens. Ecce in nubibꝫ celi q̄ſi filiꝰ hoīs veniebat
et vſqꝫ ad antiquū dierū puenit et ſequitur·
et dedit ei ptātem ⁊ honorē ⁊ regnū ⁊ omnes
populi tribus et lingue ſeruient ei. Quibꝫ ver
bis viri doctores iudiciū xpi facile inueniūt in
fine mūdi· et ipē xpus de ſeipō loquitur. Dico
vobis qꝙ vos qui ſecuti eſtis me in regn̄acōne
cū ſederit filius hoīs in ſede maieſtatis ſue· ſede
bitis et vos iudicātes duodecim tribꝫ iſrl̄. Et i
actibꝫ Aplōrum legimꝰ· conſtitutū eſſe xpm a
deo pre· viuorū ⁊ mortuorꝝ iudicē. Hec nos de
deo ſentimus· hec et firmiter credimꝰ· hec ſalu
brit predicamꝰ· eternā vitā ꝑmittētes oībus
qui xpō credūt· et in trinitatis noīe baptizati·
opa faciunt euāgelio digna. Queris q̄ ſit iſta
vita etn̄a. Quid agat illic homo· q̄ voluptate
letet. Et quā beatitudinē aſſequat. Rn̄demus
cum Euāgelio Johānis. Hec eſt vita eterna

vt ꝯgnoſcant te verũ deũ ⁊ quē miſiſti Jheſum
xpm· ſũma ibi felicitas erit· vidē deũ in ſua na
tura· ⁊ eius ꝑfrui bonitate gaudiũ nr̃e mentis
erit hac ſaciabimur hac implebimur hinc ſũ
ma felicitas eit habere deo ⁊ deũ ꝯgnoſcere vi
demꝰ enĩ nũc ꝑ ſpeculũ vt ait aplũs tunc facie
ad faciē ⁊ in iubilo teſte Job. In facie dñi vide
bimꝰ lumē et ſaciabimur cũ apparuerit gloria
eius et erimꝰ ſibi ſimiles ſicut ait Johẽs. Nec
oculꝰ vidit. Inquit yſaias nec auris audiuit
nec in cor hoĩs aſcendit que ꝓmiſit domiꝰ dili
gentibꝫ ſe. Et aplũs nõ eſſe ꝯdignas paſſioēs
huiꝰ ſeculi dicit ad futurā gloriam q̄ reuelabi
tur in nob. Tua lex in alia vita flumina lactis
⁊ mellis ⁊ vini ꝓmittit ⁊ cibaria delicata ⁊ vxo
res multas et ꝯ̄cubinas et virginũ coitus et
angelorum in turpibꝫ obſequiis miniſteria et
q̊cquid caro depoſcit· bouis hec p̄adiſus ⁊ aſini
pocius q̄ꝫ hoĩs eſt. Nam quis mortal' eſt hoĩs
habens faciem q̊ ꝑ omnē vitam ſuam corpori
ſeruiat quis nõ aliqñ in mentis ſeceſſum abit
quis non paſcit intellectũ aliquãdo et a ſenſi
bus recedit ſpeculando. An non eſt honoris et
glorie voluptas· multo iocũdior et diuturnior
q̄ꝫ veneris· an non dulcior eſt bene acte vite
laus· q̄ꝫ cibus ipſe vel potus. Bibit ſapiēs· at
qꝫ edit vt viuat· tua lex ideo vitam appetendã

hoi exiſtimat ut edat ⁊ bibat. ſic in hoc ſeculo
carneus fuit legifer tuus. ita ⁊ in futuro carni
ſtudendū putauit. neqꝫ curauit ſaciaē mentē
cui omē ſtudiū fuit implere ventrē. atqꝫ in ea
re ſūmū bonū eſſe putauit. qđ neqꝫ gentiles
phi pret̄ paucos admiſiſſent int̄ quos ſūma
fuit de ſupmo bono diſſentio. Aliȷ̄ in doloris p̄
uacōne felicitatē poſuerunt vt didom⁹. Aliȷ̄ in
honeſtate voluptati ꝯiūcta ut Calipho ⁊ ſino
machus. Aliȷ̄ in ſcīa vt erilus. Aliȷ̄ in ſola vir
tute atqꝫ honeſtate vt zenō ⁊ Stoyci. Aliȷ̄ ī bōis
aī ⁊ corpis ⁊ fortune vt Ariſt. ⁊ pipatetici. So
li arriſtippus ⁊ Epicurus et eoꝝ ſcola ſūmū bo
nū in voluptate locauerūt. atqꝫ hȷ̄s. tua lex
ꝯformis eſt qui fex oīm phoꝝ ⁊ fetidū cenum
fuē. Nec tamē illi in eo errore fuerēt vt hāc feli
citatē in altero ſeculo expectarūt. quibꝫ future
vite ſpes nulla fuit mortalē aīam exiſtimātiūꝫ
Noſtri phi ſūmū bonū nec in terra nec ī ſenſu
ſed in celo ⁊ in deo querendū cenſent. et eo ſa
ciandā mentem exiſtimāt. Et natura inſtituit
nos vt celū aſpiciētes eo votis oībus aſpire⁹
ſicut eſt illud poeticū. Os hoīm ſublime dedit
celūqꝫ vidē iuſſit. ⁊ erectos ad ſidera tollē vul
tus. Quis neſcit finē hȷ̄s p̄ſtare que ſunt ad
finē omīa hec corporea oblectamenta eo repta
ſūt ut ſpes hoīs ꝯſeruari ⁊ in ſuū finem qui eſt

deus per hec adduci poſſet. Quis aut ederet aut biberet aut pro creandis liberis operam daret. niſi eſſet in hiis aliqua delectacō. at hec non eſt finis hominis. qui ad deum factus eſt et niſi ad deum veniat nunq̄ quieſcit. nec per carnales delectacōnes ad deum ipm pueniutr ſed quanto hiis magis immerſus eſt homo. tanto eſt ab ipō deo remotior. qui aliquādo eo beatior exiſtit. quanto angelice diuineq; natu re magis. ac magis adheret. nec curat carna lia deſideria. qui bonis fruūtur ſpiritualib;. ſicut ignis et aqua ſimul eſſe non poſſunt ſic deli cie ſpiritales carnalibus non coherēt trahūt ille ad ſe humanā naturam et totam in ſe ra piunt nec ſentire ſinunt que caro appetit. Gu ſtato ſpiritu decipit omīs caro vt inquit vn⁹ ex noſtris. Tua lex in paradiſo voluptates admittit quas nec Solon nec licurgus permi ſit in terra. Quot feditates de cibo et potu et aliis voluptatib; oriuntur. quas in paradiſo nephas fuerit nomiāre. aut enim gingneren tur ſine fine hoīes. et implerent omia. nunq̄ morituri aut fruſtra eēt permixtio maris et fe mine ſine fructu. que etiā in hoc mundo dam natur. Dicis quid ergo feminis op⁹ eſt. ſi non eſt coitus. Dicim⁹ et nos. quid opus ē coitu ſi nō ē gnacio. ꝓpter voluptatē dices at hec feda

voluptas eſt ꝛ indigna· que padiſū nō ingre
ditur. Nam quō illic pmiſſa erit hec turpitudo
que hic tanq̄ obſcena ꝓhibet· et tantū ꝓpter
ſobolē aut euitandi maioris mali cā pmittitur
ypocrates diuine vir ſcientie venereū coitum
partē eſſe qūdaꝫ morbi teterrimi exiſtimabat
quē nr̄i comicialē dixerūt. Quis igit̄ habens
aliq̄d humani pudoris · ac vt verbis cuiuſdā
gentilis vtamur· voluptatibꝫ iſtis duabꝫ coeū
di atqꝫ ꝯmedendi· que hōi cum ſue atqꝫ aſino·
ꝯmuēs ſūt gratulet̄. Non ſūt hec que pia mēs
in celo requirat. Dicis iterū· non erit plena fe
licitas in padiſo ſi aliqđ defuerit oblectamēti
genus· ergo· vt exiſtimas cū varijs rebꝫ oble
ctent̄ hōies· ſaltacōne· venacōne· piſcacōe · lu
do· lucro· cātu· cibo· potu· venere· ꝛ alijs q̄ plu
ribꝫ· eadē oīa in padiſo tuo requires· ꝛ cum
virgilio dices. Que grā curriū· armorūqꝫ fuit
viuisqꝫ cura· nitētes· paſcē equos· eadē ſequū
tur tellure repoſtos. Vana hec phīa eſt · quā
nulla vnq̄ ciuitas vn̄ inſtituta ēcepit. Nos ut
diximꝰ mentis gaudia ꝛ ſpūales delicias que
rimꝰ. Btītudo nrā q̄ expectamꝰ in altera vita·
eſt ipa dei viſio· q̄ nihil optabiliꝰ inueniri pōt
Videbit eī btūs animꝰ ꝛ que ſūt in celo ꝛ que
ſub celo· quid erit q̄ eius aſpectum fugiat quī
videbit videntē oīa· q̄ nunc videtur obſcura

de deo · de trinitate · de incarnacōne verbi · de ꝓ
ceſſione ſcī ſpūs · de ſacramētis eccīe · de ceteris
archanis · tūc apta erūt · ⁊ manifeſta · nullū de
erit oblectamentū · nihil requiret vltra plenꝰ
aīmꝰ · nam q̄d pleno opus eſt · nihil illi deeſt
q̄ nihil cupit · deſideria nrā implebit optimus
ac maximꝰ deus · ī quo oīa bona inſūt · nec vllū
cupiditatibꝫ nrīs relinquet locū · erit deus oīa
in oībus qui ſine fine videbit̄ ſine fine amabit̄
ſine defatigacōne laudabitur · que lingua dicē
vl̄ q̄s intellectus cape ſufficit illius ſupne ciui
tatis q̄nta ſint gaudia · āgeloꝝ choris intereſſe
cū btīſſimis ſpiritibꝫ glorie cōditoris aſſiſtere
pn̄tem dei vultū cernē · Incircūſcriptū lumen
vidē · nullo mortis metu affici · incorrupcōnis
perpetue munē letari · Neqꝫ illic btītudo huāni
corporis in epulis erit · aut in vino aut in coitu
Ex redūdantia btītudinis aīe glorificabitur cor
pus ipm̄ · ⁊ ſimilitudinē eiꝰ induet · Fulgebit
tanq̄ ſol in ɔſpcū dei tenuitati eiꝰ nulla reſiſtꝫ
mateia · leuitas ⁊ agilitas īfinita ſpacia · in ictu
oculi pmeabit · nl̄ eit q̄ āpliꝰ ledi poſſꝫ · Inuiola
bile eit ⁊ ipaſſibile · more aīe · Et ita totus hō ex
ultabit ⁊ dicꝫ cū ꝓpħa Cor meū ⁊ caro mea ex
ultauerūt in deū viuū · nec fruſtra erit drīa ſe
xuum · aut artus reliqui ſupfluent · reſurgent
viri et femine integris menbris · ⁊ non ſolum

in ſpecie ꝫ in ipõ indiuiduo hūane nature per
fectio reintegrabit. nec tñ aīales opacões
aderunt. nec ꝯmixtio maris et feīe. q̄ ceſſabit
cā ꝓpter quā fuerat introducta. Erit enī ꝯple
ta multitudo hominū a deo prefinita. nec vllus
erit carnalis appetitus. nec pulſabit tēptacio
inimici. nō patebit inſidie locus cū puentū fu
erit ad triūphū. Pax ibi fuerit incōcuſſa. ⁊ qui
es ⁊ ſūma cōcordia vigebit. Vides iā tuam ⁊
nrām btītudinē quātū int̄ eſt. nrā felicitas no
biliori hoīs parti id eſt aīe rñdet. tua viliori id
eſt corpori noſtra mentalis eſt. tua carnalis
nrā fulgens ⁊ nitida. tua obſcura ⁊ fetida. nrā
cū angelis ipõ deo cōis eſt. tua cū ſuib⁹ ⁊ alijs
pecoribꝫ. nrām docti oēs laudāt. tuā vituperāt
nrā celo digna eſt. tua etiā in terra rephendit̄
Sꝫ dices in ſacris etiā cōdicibꝫ ꝯmunia repiri
que futura videtur in celeſti ihr̄lm. potu. cibo
qꝫ plena. Inquiūt enī yſaias. Faciet dñs exer
citū oībus populis in monte hoc ꝯuiuiū pin
guiū. Et ī ſapīa legim⁹. Miſcuit vinū ⁊ poſuit
menſā. Et iterū. Venite ⁊ ꝯmedite panē meū
⁊ bibite vinū qđ miſcui vobis. Et in Eccīaſtico
Cibauit illū deus pane vite ⁊ intellectus ⁊ aq̄
ſapiencie potauit illū. Et dñs apud lucā. Ego
inquit diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pr̄
meus. vt edatis ⁊ bibatis ſup menſā meam in

regno meo. Omia hec ꝗ hijs ſimilia ſpūalem
hñt intelligentiā. quia de menſa ipa ſapientie
nō corpalis vł cibus vł potus aſſumit̃ ſ3 men
talis. q̄ ſuauiſſimus eſt ac mūdiſſimus. et hic
eſt quē nos expectam⁹ in futuro ſeculo. Tāto
eſt igit̃ nrā dignior q̄ꝫ tua felicitas. qn̄to nobi
lior ꝛ diuine btītudini ꝓpinquior. S3 attingam⁹
nōnullas alias tue legis ieptias que tū ſacris
lr̄is aduerſant̄. tum philoſophicas rōnes ex
cludūt. Dicit legifer tuus ꝙ tetigit eū deus ma
nu ſua inter humeros ꝛ vſq3 ad medullā dorſi
eius penetrauit frigus. ꝙ proinde eſt ac ſi corpo
reū eſſe deū affirmet. q2 tactus nō eſt niſi per
corpus. Nos incorpeū dicim⁹ deū. Ait ei yſai
as ex ore dei. Celū ꝛ terrā ego impleto. qđ nō
poſſet fieri ſi corpeus eſſet. ꝛ ꝓpterea dicit in
pſalmis dauid ſpūs dñi repleuit orbē terrarū
Spiritus inquit dñi non corpus dñi. ꝛ Johes
in euangelio Spiritus eſt deus. Philoſophi
deum purum actum dicunt eſſe. principiū om
nium rerum. nature oīno ſimplicis et eterne
ꝙ ſi corporeus eſſet. eſſet ꝯpoſitus ex elimētis
aut alia materia. Et poſterior ſuis partibus
neq3 ſimplex. neq3 purus. neq3 origo rerum
Et creaturas haberet ſeipſo excellentiores an
gelos ſcilicet. Nobiliora ſunt enim ſpiritualia
quam corporea. quod eſt opinari abſurdum

ne dicamꝰ aſſerē. Nec ſimł ſtare pōt. vt cauſa
cauſarū ſit deus ſicut pħi volūt ⁊ recte volunt
⁊ cōpoſitus inueniat̄. eſſet enī ab alio ꝯpoſitꝰ
Et illū nos pocius dicēmus deū qui ꝯpoſuiſſet
nō eſt igit̄ corporeus deus qꝛ cōpoſitus nō eſt
Nec mouemur. qꝛ in ſacris lr̄is. ⁊ caput ⁊ ma
nus. ⁊ pedes. ⁊ oculi. ⁊ digiti ⁊ cor. ⁊ vterus et
hm̄oi attribuātur deo. Vtitur enim ſpūs ſcūs
qui loquitur in ſcripturis vocabulis que ſunt
in vſu per ſimilitudinē quendā. ſicut dicit Eze
chiel ex ꝑſona dei. Ego viſionem multiplicaui
eis ⁊ in manibꝫ ꝓphetarū aſſimulatus ſum eis
Eſt enī naturale hōi per ſenſibilia ad intelligi
bilia ꝑuenire. Et oīs nr̄a ꝯgnicio a ſenſu capit
exordiū. Atqꝫ idcirco ſpūalia nobis in ſacris
codicibꝫ ſub methaphora corpaliū exhibent̄
qđ qꝫ ita fit ut etiā rudes aliq̇d capiāt qui alio
quin eēnt diue ſapientie minus ydonei audi
tores. Dixit ꝑterea tuus mahumetes oim
peccōrum cām eſſe deū. Et exclamās. hijs verb
vtitur. O deus quibꝫ vis bonā. quibꝫ vis malā
viā prebes. Nos mōrle pecc̄m auerſionē quādā
eſſe dicimꝰ ab vltimo fine. nec poſſibile cenſe
mus deū qui vltimꝰ finis eſt voluntatē cupiā
a ſe auertē. eſſet enī ſibi ipſi cōtrarius. et ſi deus
oīa diligit. quecūqꝫ fecit ut eſt illud ſapiētie
Diligis oīa que ſūt. ⁊ nihil odiſti eorū q̄ feciſti

q̄uo cõſentaneū eſt· vt pcc̄i cauſa ſit ipe̅ deus
Cui dixit in pſalmis dauid . Odiſti omēs qui
opantur iniquitatē . Et in eccīaſtico legimus
omne detrementum erroris odit deus · cōīria
ſunt amor ⁊ odiū . Audi vlterius intollerabilē
tue legis errorē . Si nobis inq̄t aduerſa incun
bunt· incubuerunt ⁊ ceteris . Sunt ei iſti dies
caſus atq; fortune · negat diuinā puidentiam
curare mortalia . Nos de diuina ſapia dicimus
q̄ attingit a fine vſq; ad finē fortit̄ ⁊ diſponit
omnia ſuauiter nec ſūme dei bonitas cōuenit
ea negligē que curauit ꝓpter qd̄ inquit apud
matheum dn̄s · omnes capilli capitis veſtri
numerati ſunt . Addit mahumetes angelos
creatos ex flāma ignis ⁊ peccare · et mortuos
eſſe . Nos cum ꝓpheta dicimꝰ q̄ deus fecit an
gelos ſuos ſpūs · ⁊ creauit eos ex nı̄lo · ⁊ pħos
nobiſcū ſencientes hēmus · qui omēs angelos
quos vocāt intelligētias incorpeos eē dixerūt
nec pccm̄ in angelis repiri poſſe cenſemꝰ . Qui
deū in eēntia · videtem oīa videt ⁊ oīa intelligūt
ad ſuā pfectionē necc̄aria · nec eſt in eis ignorā
tia · peccati mater . Nec ſubiectam corrupcioni
naturam angelicā arbitramur · in qua nō eſt
materia que ſepari poſſit a forma · ſed ipa for
ma per ſe ſubſiſtit incorruptibilis et immorta
lis origenis preclari ⁊ excellentis ingenij viri

ſicut multa extāt ꝑclariſſima opa·ita ⁊ nōnul
li errores puerſiſſimi repꝑiūtur · int̃ quos vnꝰ
ille eſt·qui demoēs ꝑ dei miſeicordiā liberādos
eē·aliqn̄ a penis aſſeit·hūc ſecutus eſt mahu
metes qui ſaluādos ꝑ alcoranū malos āgelos
affirmat nos cū yſaia de oibꝫ damnatis ſiue
hoibus ſiue angelis vnā ſentenciā habemꝰ ꝙ
vermis eoꝝ non morietᷣ·⁊ ignis eoꝝ nō extin
guetur.Et ſaluator in euāgelio dampnatis in
vltimo iudicio ignē eternū repromittit diabo
lo ⁊ angelis eius preparatū.Quid ꝙ tuꝰ legifer
aīam humanā portionē aſſerit aīe dei.Sic non
nulli phi palā tradiderūt ⁊ manichei ſecuti ſūt
Nos humanā aīaꝫ ad ymaginē ⁊ ſimilitudīeꝫ
dei factā dicimꝰ·ſicut ſcriptū eſt in geneſi.Fa
ciamꝰ hoiem ad ymaginē ⁊ ſimilitudīeꝫ nrām
ꝙ de aīa dictū eſt nō de corpe·ꝙ ſi aīa hois por
cio eēt dei·eēt vtiqꝫ deus·nec eēt homo nō deꝰ
qđ dicē ſtultiſſimū eſt Cū manifeſtū ſit labi
hoīs aīam a bonitate in maliciā.A veritate in
errorē·a gaudio in triſticiā·a ſpe·in deſpacōeꝫ
ꝙ eſt a dei ſubſtātia penitus alienū.Nec illud
verū eſt ꝙ in vrā lege traditᷣ·aīas hoim ex ma
teria ꝑductas eē omēs.Aſſerunt eni phi ab
extrīſeco eē hoī intellectū.Sꝫ ꝙ in nato·ſit ſpi
ritus vite iuſſu dei.Et theologi rōnales aīas
omēs ex nihilo creatas dicūt·⁊ Adā cū factā

vidiſſet feminā·hoc os inquit de oſſibꝫ meis ꝛ
caro de carne mea·nō dixit aīa de aīa·Et ꝓpha
in pſalmis canit·Qui finxit ſingillatī corda eo
rū·Ponit enī cor pro aīa qꝛ ſedes eius ī eo eſt
Et deꝰ ſibi aīaꝝ productionē reſeruauit ꝓpter
eaꝝ dignitatē quā ꝑ yſaiā ait Omēꝫ flatū ego
feci·qꝛ intelligit de flatu ſpūali · qui eſt rōnal
aīa.Preterimꝰ qꝛ celū ex fumo fcm̄ dicitis·qḋ
ſi verū eſſet corrupcōni ſubiacet·Preterimus
qꝛ ſolē ꝛ lunā equales ab initio virtutis et lu
minis tuꝰ ꝓpheta teſtat·Nos dicimꝰ celum ex
nihilo creatū·ꝛ duo luīaria mag̃ feciſſe deū ab
initio·luminare maius vt peſſet dici·et luīare
minꝰ ut preeſſet nocti·Ad illud tūſſimus qḋ
in vrā lege dulciſſimū ꝛ ſaluberrimū eē puta
tis·Vxores multas ducē·qꝛ ſi deo placuiſſꝫ cre
ato hoi ab initio nō vnā tantū ſociā prebuiſſꝫ
ſꝫ plurimas·nec dixit deus relinquet hō prēm
ꝛ mrēm·ꝛ adhebit vxoribꝫ ſuis·ſꝫ vxori ſue di
xit·Nec amicicia int virū ꝛ vxorem vera eē pōt
vbi nō eſt eq̄litas Cū vir pluribꝫ miſceat mu
lier vero vni tm̄ adheat·cuiꝰ ē in alias plues
diſtractꝰ amor·Nec ꝓptea nuerus hoim auge
tur qꝛ plues·vni·nubeāt feie·nā totidē viri ꝑ
nati ꝯiugio ſine prole decedūt·Et pſertim cum
mulieres nuero pauciores exiſtāt·Imoq̄ inſuꝑ
res viri ꝛ natuāli adūſa libtati vniꝰ virb ciuiū

alios multiplici m̄rimonio vti. Alios in ſolitu
dine degē. Nec ꝓpterea laudanda cōſuetudo
ꝙ in veteri lege pleroſqꝫ ſcōs viros pluribus
vxoribꝫ fuiſſe ↄiūctos legimꝰ. qꝛ nō id ex lege
aut ex voluptate fecerūt ſꝫ dīna quadā diſpen
ſacōne. Et ad ſobolē ꝓcreandā que creſceret ī
cultu dei. Tacemꝰ de diuortio quod pmittitur
apud vos cōn̄ legē euangelicā. ⁊ de adulterio
⁊ fornicacōe. ⁊ alijs ſceleribꝫ. que licꝫ antiqua
lex deteſtat᷑. ⁊ noua prorſus abhominet᷑ apud
vos tn̄ ↄceſſa videtur. Non eſt ꝙ oīa tue legis
errata pcurramus. qn̄ neqꝫ nobis ſcribendi
neqꝫ tibi legēdi ſatis eſt ocij. Et tuipē pro tuo
ingenio multa intelligis adeo ſtulta eē. vt nul
la poſſent rōne defendi. Tota de deo queſtio ē
hic oīa referūtur. totū in hoc conſiſtit vt xp̄m
Jheſū deū eſſe credamꝰ. quo ↄceſſo necē eſt eiꝰ
legi obedire ⁊ eius verbis credē qui verax eſt.
⁊ mentiri non pōt. Jn eius lege trinitatē. de q̄
ſup̄diximꝰ in vnitate diuinitatis compimꝰ. Et ī
carnacōnem verbi. ⁊ ꝓceſſionē ſp̄us ſcī. Et re
liqua oīa q̄ retulimꝰ. vſqꝫ ad extremū iudiciū
ꝙ aūt xp̄us deus ſit iā ſup̄ oñſum eſt ex veteri
lege atqꝫ ꝓphetis. Licꝫ etiā ex tua lege mōſtra
re. que ꝓphetā ⁊ ſcm̄ virū fuiſſe xp̄m aſſerit. Si
ꝓpheta ⁊ ſanctus ergo verax. ſi verax et deus
Nam deū ſe ipē teſtatus eſt. dicēs. Ego ⁊ pater

vnū ſum⁹ ⁊ quí videt me videt ⁊ prē₃. Et ſi cre
ditis i deū ⁊ in me credite. Et alia multa hmōi
ꝑ que diuītas xp̄i colligit. et equa cum prē ⁊
ſpū ſcō maieſtas. bn̄ eſt igit ut legē nr̄am am
plectaris q̄ verax eſt ⁊ ſalutaris a deo data. et
tuā relinqs. in qua nō veritas neq₃ ſalus. hō
illā tulit peccatis ⁊ ignorātia plen⁹. Intellexiſti
qn̄ta adducim⁹ ex veteri lege teſtimonia qui
bus de⁹ oñditur. ⁊ hō xp̄us Jhus. ⁊ pro nrā
ſalute ſupplicio crucis affect⁹. Audiuiſti ſacro
ſci euāgelij atteſtacōnes ⁊ ipi xp̄i voces q̄ꝑ tua
lex ſcrīt hab₃. Quid igit obſtat baptiſmo. q̄s
ꝓhibet aquā. quid moraris ingredere. Jā tan
dem ſalutis iter cū p̄cellētib₃ viris et magnis
impatoribꝫ ad eternā ſalutē ſub xp̄ō ꝑuenies
dixim⁹ de cōſtātino ſeniore et philippo quí rē
publicā tenētes in xp̄m credē. Poſt cōſtantī
nū. creati ceſares idē iter ſecuti ſūt. et in fide
nrā dormierūt. excepto Juliano apoſtata quí
ex monacho Ceſar factus trāſiuit ad ydola. q̄
vitā laxiorē ꝓmittebant. Sed ille in bello par
thico penas dedit. Et ſagitta confoſſus in in
certum miſſa. coactus eſt cadens dicē. Viciſti
galilee. Sic enī per cōtumeliam vocabat xp̄m
Fuerunt ⁊ aliquí ſciſmatici ⁊ heretici qui et ſi
xp̄iano nomine. non tamē recta inceſſerunt
via. Impatores xp̄iani nullo errore polluti

Inuēti sūt Iouinianus Gracianus Iustinia
nus valentinian⁹ Iustinus·duo theodoſij Ar
chadius Honorius karolus magn⁹ Ludouic⁹
⁊ plures franci ⁊ theutonici·tres ottones·hen
rici aliquot·Et nō pauci ſub alijs noibꝫ·Pre
terimus alios reges fama claros·q̄ vel in gal
lia vł in hyſpania vł in anglia vł in alijs pro
uincijs·xp̄ianis ſacris iniciati fuerīt·⁊ in dn̄o
mortui ad vitā creduntur migrauiſſe beatā cum
hijs nō eſt cur te pudeat xp̄i iugū ſubire·⁊ ſb
eo regnare·p quē reges regnāt·⁊ legū ꝯdito
res iuſta decernūt·Multos inuenies reges qui
te colentē xp̄m honorabūt·et ſi enī aliqn̄ horre
bant reges xp̄i nomē·⁊ ꝓpter ydola xp̄ianos
pſequebātur·Poſtea tū ꝓpter xp̄m ydola dele
uerūt·Honeſta hec ſocietas eſt·cū qua te vo
camus in viā veritatis ⁊ pacis·Illa nihil dig
tatis hꝫ cum q̄ te tua lex in deuia rapit·Nam p̄
ter othomanoꝝ familiā de qua natus es·⁊ illu
ſtres progenitores tuos·quis eſt qui magno
ope laudari int̄ ſarracenos queat Celebrat̄
Saladinus quidā·et aliq̄ pauci nomē habent
q̄ res memoria dignas geſſere·at xp̄ianorum
excellentiſſima noīa omēs hiſtorias impleue
rūt·Noti ſūt in ſiria·et in Egipto ⁊ in aſia Got
fridus Balduinus Bohamūdus Tancredus
Conradus Philippus ⁊ alij admodū multi·q̄

ab extremis galliarū et germanie finib; cū in
gentib; copijs Jeroſolimā pecie. Iterq; ſibi p
medios hoſtes ferro paue. Hos tibi comites
dam⁹. cū hijs te xp̄o iūgē cupi⁹. Honeſtiores
hij ſocij ſūt q̄ egipcij effeiati. ꝗ ībelles arabes
tua origo ſic̄ accepi⁹ Scitica ē īnt ſcithas mul
tos fuiſſe viros in armis claris meōrie tradit
q̄ vectigalē aſiā pluib; ſecul̄ tenuert. Et egipci
os vltra paludes eiecert. Non ſūt ꝯpandi ꝗ egi
pcij ꝗ arabes Scitico gn̄i. nō eſt forti. ꝛ gnano
equa ſocietas. Mirand̄ eſt tantū potuiſſe ſuis
faſtinacōib; arabes. ut audaces ꝛ p̄ſtātes ſci
thas ī ſuā ſocietatē adduxerūt. Quid dici⁹ ſo
cietate. nō eſt hec ſocietas. ſeruitus ē qn̄ eoꝝ
legi ſubiectus es. q̄ vnā lex eēt ꝛ nō decepcio
ac p̄ſtigiū Cōformior tibi cū xp̄ianis ſocietas
erit. Fortib; viris facile amicātur fortes. virt⁹
virtuti placet. pulchra ꝛ ſtabilia ſūt īnt equa
les ꝯſorcia. ſi eadē religio eſt idemq; cultus dei
Age igr̄ accipe xp̄ianos ſocios accipe fidē ꝛ ba-
tiſmū. qui te hic faciet in t̄ris magnū quoad-
uixeris ꝛ poſt obitū in celo beatū redd;. Audi
ſti ꝓmiſſa euāgelica ꝛ quō cūcta q̄ dixi⁹ veteis
legis auctoritate ꝓbant. Sz times ne te decipi
am⁹. recordaris tue legis latoris qui aſſerit le
gē ꝛ ꝓphas a iudeis euāgeliū a xp̄iaīs eē corru
ptū. tmq; de veitate vl̄ noui teſtamēti l̄ veteis

remanſiſſe· q̄ntum alcorano ↄtinetur. Explora
tũ id forſitan arbitraris ⁊ verũ eſſe· atq; idcir
co teſtimonijs nr̄is nō adhibes fidē nec bapti
zari audes· aut in xp̄m credē. Vtinā tam bon⁹
fuiſſet tuus legifer q̄ȝ callidus· tā verax q̄ȝ ver
ſutus · tā iuſtus q̄ȝ iniqu⁹· tota eſt artificioſa
⁊ fraudulēta lex eius. Nam q̄ diuinū ſibi abeē
auxiliū non ignorabat · ad humanas cōfugit
aſtucias. Cupiebat legē edē· que ſibi nomen
daret. Famāq; etiā p̄ flagicia exoptabat· vt
heroſtratus ille qui diane Ephesie templū in
cēdit. Et aīaduertēs antiq̄ȝ ⁊ nouā legē q̄ȝuis
honeſta eſſet· durā tū vulgo videri· ⁊ ſeruatu
difficilē fieri poſſe· exiſtimauit ut innuērabiles
populi in ſuas tradicōnes ↄcederēt. Nā gētiles
q̄ȝuis laxiori lege tenentur q̄ȝ xp̄iani· ↄtinentiā
tamē ⁊ modeſtiā ⁊ frugalitatē ↄmendabant.
Et ph̄is auſcultabāt virtutis amatoribȝ· neq;
ſinebāt ſuos ciues corrūpi vicijs aut volupta
te marceſſere. Creuit igit̄ ſecta Sarracenorum
licentia viciorȝ· placuit vxores ducē quot ma
lēt· eaſdēq; dimittē· cū diſplicē cepiſſent · ha
bere ↄcubinas q̄ȝplures ⁊ in omē libidinis ge
nus poſſe prouolui· Indulgē ventri cūcta que
vellet ⁊ ori· pret̄ vinū· vniuēſis immergi volu
ptatibȝ. Et ſi enī aliqua ieiunia in lege tua pre
cipiūtur id etiā ad irritandā voluptatē factū

eſt. Nam ſarraceni diē ieiunātes. nocte. q̄ꝫ lō
ga eſt epulātur ⁊ bibūt. Nec aliā ob cauſam
vini vſus interdictus eſt n̄ quia nocēt in ardē
ti terra. q̄lis eſt arabia ⁊ maior eſt in frigidis
voluptas poculis. Hoc vnū ergo mahumetis
inuentū fuit. vt legē ꝓpagaret ſuā. Ea p̄cipi
ens q̄ grata eēnt auditoribꝫ ⁊ maxime plebi
bus. q̄ iumētis ſimiles exiſtūt. Nec fefellit eū
opinio in hac parte. Placuit noua lex. Et bre
ui tpe ita coaluit. vt in multis populis. genti
bus ac linguis recipetur. cui fundamēta in vo
luptate iacta fuerūt. Verū ſicut agricola non
imprudēs. poſtq̄ꝫ vineā plantauit foſſam circū
ducit ⁊ ſepē. ne deſtruat a feris. Ita ⁊ mahu
metes ſuā legē conſeruare ac muniē ſtatuit.
aīaduertit hō ſagax duobꝫ modis ſuū dogma
cōuelli poſſe atqꝫ ꝯfundi. auctoritate. ſ. ⁊ rōne
Atqꝫ aduerſus hec duo q̄ poterāt inueniri re
media non neglexit. Auctoritati appoſuit. q̄ꝫ
paulo an̄ retulimꝰ antiq̄ꝫ. ſ. ⁊ nouā legē dep̄ua
tā eſſe. nec quicq̄ꝫ veri reſtare n̄ qd alcoranꝰ
hēret. rōni arma obiecit iubēs ne quiſpiā de
ſua lege diſputaret. neue rōnem q̄reret in eū
q̄ coñ nitētur. ferro vindicandū eē. atqꝫ hmōi
vallo ſuam legē callidus veterator cōmuniuit
ſed non eſt hic adamantiuꝰ murus. neqꝫ fer
reus neqꝫ ex viuo lapide. Fragil' materia eſt

Creta ⁊ luto munita dom⁹. facile oppugnabitur
neq; reſiſtet telis nr̄is. Facile ruūt edificia in
arena fundata. aggrediamur hec telis tue le
gis munimēta Corrupcōnem in p̄mis ſacraꝝ
lrārum obicitis. hoc ei probandū fuerat q̄ fa
ctū aſſerit. nobis ſatis erat negare factū. Lib;
tecū aliter agē. ⁊ aptam tue legis latoris calū
pniā oſ̄dere. Lex iudaica q̄ꝫ moyſes ⁊ ꝓphete
tradiderūt anteq̄ꝫ mahumetes naſcētur pluri
bus secul' ſcripta fuit. ⁊ multis in locis ꝓmul
gata. ⁊ in alienās trāſlata linguas. nec fuit vn⁹
interpres. ſ; plurimi. rogante ptolomeo phi
ladelpho ſeptuaginta pbr̄i legē interpretati ſūt
⁊ ꝯſona dixerūt. Aquila etiā ⁊ theodoſion. Et
ſimacus ⁊ alij. vetus teſtamentū traduxerunt
Facta eſt antiq̄ lex ⁊ greca ⁊ latiā. multis eta
tibus. anteq̄ꝫ tua promulgaret̄. Implete ſunt
oēs biblitotice moyſaica ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ tra
dicōne Alexandrie Rome Athenis Carthagi
ne Siracuſis Toleti Lugduni. ⁊ in oib⁹ locis
q̄ inſignia eſſent. ſiue apud grecos ſiue apud
latinos vetus teſtamentā ex ebraica veritate
traductū ⁊ tenebatur et publice legebat̄. Quis
ille iudeus tā potēs fuit. qui corrūpere legē vbi
q; gentiū potuit. Nondū natus erat xp̄s cum
ſeptuaginta interpretū edicio facta eſt. Quo
tempore nulla erāt cauſa corrūpende legis cum

nulla eēt cū xpianis nondū natis· de lege ɔtē
tio· nec ꝑpter alios oportebat legi aliq̄d detra
hē· q̄ legē nō acceꝑant· nec ꝑpter ſe q̄ talē acce
pant ⁊ laudabāt· Si q̄ corruptio interueit· in
ea potuit interueniē· q̄ apud hebreos remāſit
nō i ea q̄ īnt latinos ⁊ grecos diuulgata ē. Et
ꝑ infinitas diffuſa ꝓuīcias· quā q̄ nec iudaica
corrupta ē· q̄ vſq; in hāc diē cū greca ⁊ latina
tradicōe ɔcordat difficilis ac pene impoſſibil
fuiſſ; corrupcō i tot manib;· Mahumete leue
fuit vnū codicē corrūpe· ⁊ illū tanq̄ verū hijs
tradē· q̄ ſibi ab initio crediderūt q; ſi multi ſūt
hodie apud vos codices vni⁹ ɔtinētie· non tñ
idcirco veritas in eis ē· ab vno ei q̄ falſus erat
emanātes· oēs falſitatē ɔtinēt· q; non defluūt
ex amaro fonte dulces riuuli. Querimus ex te
magne p̄nceps· ſi te iudice· duo rōnū codices
afferātur· quoꝝ alter ex altero tñſcriptus exi
ſtat· ⁊ in eo de quo eſt facta tñſcripcio ſempro
ni⁹ mille debē talēta ſcript⁹ ē· in exēplari duo
milia· cui poci⁹ fidē dab· aut nō exēplo magis
q̄ exēplato. Hebrei pntes antiq̄ legis exñt et
apud eos exempla legis habētur· apud alios
exēplaia. Rurſus ex te q̄rim⁹· q̄tuor inueniūt
rōnū libri apud q̄tuor negociatores Seiū gaiū
titū ⁊ ſepromū· in eo quē ſeproni⁹ ꝓducit Cre
ditor ipē luciȷ in centū talētis ſcript⁹ inuenit

in alijs debitor· cui credes· quid rn̄debis· an nō
tres libros vni p̄feres· certe nō dubitab' p̄ferre
ſi ita iudicas ſoluta queſtio eſt. Quatuor libri
vetus habēt teſtamentū· vnus eſt hebreorum
Alter gentiliū· ⁊ terci⁹ xp̄ianorū· vltim⁹ ſarra
cenoꝝ qui a ceteris diſcrepat. Mendax ei eſt
nā reliqui cōformes inueniūtur. Nam et greci
q̄ gentiles erāt añ xp̄i aduentū· et latini ante
mahumetē vetus teſtamentū· non alio modo
habuerūt q̄ nos hodie hēmus· hoc fortaſſe in
ficiari poſſes q2 non repiūtur hodie gentiles q̄
bibliothecas hēant veteres. Sꝫ interroga iude
os. Inuenies vera eē que dicim⁹ ⁊ adhuc ex
tat Joſephus hebreus· qui trāſlacōnem antiq̄
legis in manu ptolomei quē nominauim⁹ gē
til' hois atteſtat̄ factā. Ex q̄ poſtea traductōes
emanarūt· que vſqꝫ in hanc diē p̄ſeuerant et
hebraice veritati concordāt. Stulta eſt igitur
mahumetis fictio· ⁊ turpis inuencō· nec quic
q̄ habꝫ veriſimile· nec tam cōfutacione q̄ irri
ſione dig̃ eſt· q2 dicim⁹ de veteri teſtamēto idē
licꝫ de nouo intueri. Quod nec ab vno ſcriptū
eſt· nec in vna lingua · nec in vno loco· nec in
vno tp̄e· ⁊ tamē vna ſentēcia eſt ⁊ vnica ↄcor
dia. Qd' greci hñt· hoc latini· hoc ebrei· hoc ſiri
Armeni hoc omēs barbari xp̄m colētes· q̄uis
hētici aliq̄ ad tuendos errores ſuos corrūpere

nõnullos codices auſi fuerũt. Quid ages. q̃d
dices. cui fidẽ adhibebis. an ſoli ſarraceno.
an latino. an greco. an hebraico. Multo antiq̃
ce ẽ xp̃iana lex q̃ ſarraceã. Audita ẽ in oi t̃ra
euãgelij tuba. ſic̃ ſcriptũ ẽ. Jn oẽꝫ terrã exiuit
ſonꝰ eoꝝ ⁊ i fines orb̃ t̃re v̇ba eoꝝ. Vulgata
ẽ ⁊ recepta lex xp̃i p totũ ı̃õnũ ipiũ p̃usq̃ tuꝰ
legifer ꝓdiẽt i lucẽ. Et iđ euãgeliũ q̃ nũc hẽmꝰ
oẽs gẽtes ſuſcipe. Nec fuit maioribꝫ nr̃is q̃ fa
cultas corrũpẽdi rẽ adeo vulgatã. q̃ necc̃itas. cũ
nõ eẽt mahumetes. cũ q̃ de fide ↄtenderẽt. Cor
rupcõ ei necc̃aria fuit q̃ nouã legẽ edẽ voluit re
tei ⁊ noue cõñriã. Nec dubiũ faciet iuſtꝰ iudex
q̃ñ xp̃iaõ maior fides adhibẽda ſit l̃ xp̃i legi q̃
ſarraceõ. Jpẽ ei ↄſeruator ẽ ſue legis et manꝫ i
tradicõe p̃rm. Sarracenꝰ ab ea receſſit ⁊ inuẽ
cõẽs ſequit̃ nouas q̃s ſui maiores ignoȧuerũt
euãgelia apud nos q̃tuor recepta ſũt. q̃ ſũma
diligẽtia. vigẽti ſtudio ⁊ acri diſcuſſiõe ſcĩ prẽs
i gñalibꝫ ↄcilijs nõ p̃us ãplexi ſũt q̃ eẽ veriſſiã
multis mois recognouerũt. nõ ẽ igr̃ q̃ tuꝰ legi
fer de corrupcõe ſacraꝝ lr̃aꝝ poſſit obicẽ. de ci
uitate dñi q̃ ẽ eccl̃ia inq̃t i p̃s đđ. Fũdauit eã i
et̃nũ. nõ eẽt fũdata ieťnũ eccl̃ia ſi fũdamẽtũ eiꝰ
qđ ẽ euãgeliũ violari q̃ corrũpi potuiſſꝫ. nec ve
rũ fuiſſet q̃ ait ꝓpheta baruch. loquens de le
ge dei. lex que ineternũ. nec illud ſtaret quod

dicēt. Jneternū ꝑmanet verbū tuū. et i ſeculū
ſeculi veritas tua. Nec yſaias vera fuiſſet de xp̄o
locutus dicēs. Sup ſoliū dauid ⁊ ſup regnum
eius ſedebit ut confirmet ⁊ corroboret illud in
iudicio ⁊ iuſticia vſq; in ſempiternū. Nos ga
brieli angelo credim⁹ qui de xp̄o marie virgini
ſic ait. dabit illi dn̄s deus ſedē dauid prīs eius
⁊ regnabit in domo Jacob ineternū. Quomō
regnat xp̄us in domo dauid n̄ ꝑ fidē. Quomō
per fidē niſi per euāgeliū. Quomō ꝑ euangeliū
ineternū ſi corruptū eſt euāgeliū mendax lin
gua. falſa calūpna. Ego vobiſcū ſum inqt dn̄s
vſq; ad conſūmacōnem ſeculi. Et Oſee ꝓphete
verba ad ecc̄iam ɔferūtur. Spōſabo te mihi in
fide vſq; in ſempiternū. Et ad Petrū vicariū
ſuū inquit ſaluator. Tu es petrus ⁊ ſup hanc
petrā edificabo ecc̄iam meā. et porte inferi non
p̄ualebūt aduerſus eā. Et iterū. Rogaui ꝓ te
petre ut non deficiat fides tua. Preualuiſſent
porte inferi et defeciſſet fides petri. ſi falſū eſſet
euangeliū qđ ſeq̄mur. Sꝫ manet fides magni
paſtoris in ecc̄ia Romana. q̄ nūq̄ inuenta eſt
erraſſe neq; errabit ineternū. Magiſtra eſt ei
et mr̄ oīm fideliū ⁊ diſciplina veritatis. Caue
mahumetes caue magne p̄nceps ne ſequaris
errorē porphirij ſiculi qui tui legi cōſona dixit
Js ex xp̄iani ſino ad ydola trāſiens ait ſe deos

cõſuluiſſe q̃d de xp̃o ſentiret. ⁊ illos rn̄diſſe. bo
nū virū fuiſſe xp̃m. Sʒ peccaſſe diſcipulos ei⁹
q̃ diuinitatē ei attribuerāt q̄ꝫ ſibi ipē nunq̄ꝫ ero
gaſſet. hoc deoꝝ teſtimoniū eſt ydoloꝝ que tu
demoīa eſſe nõ dubites. An nõ intelligis frau
dē. an nõ vides tui legiferi ⁊ demonū. eſſe vnū
argumentū. vnā colluſioēʒ. vnā fallaciā. ⁊ xp̃o
diabolū inuidē eiusqʒ glorie. ⁊ maieſtati detra
here. Cui⁹ cõſilio. atqʒ ſuaſu tua lex edita eſt.
euāgelice atqʒ moiſaice cõtr̄ria. Dices parimõ
xp̄ianam legē moiſaice aduerſari. nā q̄ iuſſit
moiſes. plurima vetat ⁊ p̄mittēs que ille vetu
it. Neſcis antiq̄ legis archana q̄ diu grauida
fuit. nouā in vtero gerēs. ⁊ cū ſtatutū diuino
ɔſilio temp⁹ venit. eā pepit. Vidit Jeremias p
ſpm̄ legem hāc nouā cū ait. Ecce dies venient
dicit dn̄s ⁊ feriā domui iſrl̄. et domui Juda fe
dus nouū. nõ ſm̄ pactū q̃d pepigi cū p̄rib; eo
rū. Sʒ hoc erit pactū q̄ꝫ feriā cū domo iſrl̄ Poſt
dies illos dicit dn̄s dabo legē meam in viſceri
bus eorum. ⁊ in corde eoꝝ ſcribam eam. ⁊ ero
eis in deum. Nouum fedus inquit. quia bapti
ſmus circūciſioni ſucceſſit. et legem meam in
quit ſcribam in corde eorum. quia vetus lex in
tabulis lapideis ſcripta fuit. Noua p caritatē
in corde hoīm radicata. ⁊ ero eis ī deū. quia no
ue legis auctor ⁊ p̄mulgator xp̄s deus ⁊ hõ eſt

Antiq̄ per moyſē innotuit tantū hoiez · ⁊ adue
niente pfecto euacuatū eſt impfectum · nec am
plius in ꝑpucio nobiſcū deus ſꝫ in corde paſcit
dicēte aplō · Licꝫ circūdami nil prodē vob · nec
vlteri⁹ cerimonie legis hn̄t locū · Venit ei ille
de q̄ loquit in deutronomij moyſes ꝓpheta · De
gēte tua ſuſcitabit te deus · ipm ſicut me audi
es · Et ſubdit · Ponā verba mea in ore eius loq̄
turqꝫ ad eos oia verba q̄ precipēo illi · De xp̄o
hec ꝓpheta locutus eſt · ex ore dei · qꝫ verū erat
os · Jn cuius aduentu legata et ceremonie de
futura erāt · Sicut apud matheū ſcriptum eſt
Lex ⁊ ꝓphete vſqꝫ ad Johannē · Sacramenta
eni que vetēs obſeruabāt adnūciatiua erant
venturi xp̄i · que in eius aduentū ɔpleta ceſſa
uerūt · Et alia inſtituta ſūt virtute maiora · veri
tate meliora · actu faciliora · numero pauciora ·
Et ſicut ſacerdotiū mutatū eſt ſb̄ cui⁹ admini
ſtracōne lex erat · ita ⁊ legem mutari oportuit
Non eſt igit aduerſa veteri · noua lex · q̄ in ei⁹
ventre ɔcluſa erat · Et aduenīēte xp̄o ⁊ euāge
lij luce clareſcēte patefacta · circūciſioni ⁊ alijs
cerimonijs antiq̄tus obſeruatis ſicut p̄ſinitū
erat · finē impoſuit · Eſt autē xp̄iana lex tanto
dignior q̄ iudaica · q̄nto nobili⁹ eſt oraculum
dei · q̄ hois Cognoſcis iā niſi fallimur veritatē
⁊ maieſtatē nr̄e legis · nec vtilitatem ignoras ·

Incipiſqꝫ de tua deſidē. ⁊ ardes deſiderio diſpu
tandi. vellesqꝫ lacius cūcta diſcutē. Sꝫ obſtat
legifer tuꝰ. ⁊ inquirē verum prohibet. ⁊ inter
minatur. ⁊ clamat. non eſt mea lex que diſpu
tacōni ſubicienda ſit Caue ne quid loquaris
arma ſunt in manu tua. dū mihi credis mul
tum imperij adeptus es qui non audiunt meā
vocem gladio conterendi ſunt Enſis. mee le
gis dignitatem tuetur. In arabia ortus eius
fuit ex paruo pn̄cipio quātum creuerit vides
egiptum adieci mee legi et ſiriam et meſopota
miam ⁊ libiam et numidiam et mauritaniā ⁊
partem hiſpanie et diuitem aſiam ⁊ doctam
greciam et fortem traciam ⁊ nobilē macedo
niam. Sunt et alie ꝙ plurime regiones ſub
imperio mee legis que armis non verbis que
ſite ſunt muliebre eſt verba verbis refellere
viri ferro decertāt ſi non fuiſſet vera mea lex
non dediſſent ſuperi imperio noſtro. necnon
dn̄acōni nr̄e. tātos ſucceſſus atqꝫ ꝓſperitates
Amat nos deus et legis odorem ſentires. gra
tulatur. et ſternit iter victorijs noſtris. Scis
ꝙ feliciter ſepe in hoſtes pugnauiſti et modo
in ponto et ſepe in grecia. En fili quid cogi
tas. quid moliris. tot triumphis ſub mea
lege illuſtratus criſtum ſequeris. cuius culto
res ſtrauiſti tociens ⁊ internicōem vſqꝫ occidiſti

Caue ne meā linquēs legē· relinquaris a deo
Credimꝰ hijs te verbis non parū ꝯmoueri et
aliquē ineſſe in tua mente timorē. Sȝ audi· ꝙ
inanis eſt timor. Omis qui malū facit inquit
in euāgelio veritas odit lucē. Fures noctu do
mos ꝑfodiūt· ⁊ i obſcuro adulteri latitāt. Nō
adhibent teſtes q̄ peccāt· nolūt dep̄hendi men
daces Cum hijs ſentit tuus legifer. Veret̄ ne
diſputādo ſue legis vāitates innoteſcant. Ve
retur ne pudenda ſua detegātur. Prohibȝ di
ſceptari verbis· armis defendi ſuā legē iubet·
nec aliū iudicē ꝙ ferrū depoſcit· multūqȝ glori
atur de ſue legis incremento· diximꝰ cur creue
rit· plebes voluptas allexit· neqȝ inficiamur
multas tue gentis victorias partas· ⁊ ingen
cia ꝯfecta bella. Et tu ipē in p̄lijs clarus euaſiſti
viciſti hoſtes nō paucos· ⁊ triūphaſti ſepe· fu
iſti tū etiā aliqn̄ victꝰ. Parua xp̄ianoꝝ manꝰ
tuas ingentes Copias ut an̄ diximꝰ apud cō
fluentes ſanū ac danubiū· paucis an̄ ānis de
leuit nō milites veterani· nō duces in bellis an̄
ꝓbati· nō viri nobiles armis potētes ⁊ equis
Sȝ pauci cruce ſig̃ti· ex agris collecti· inermes
⁊ nudi· fide tantū armati· ferro fulgentes ⁊ au
ro· tuos fuderūt ex̄citus· ꝙ ſi victoria veritatē
legis oñdit· hoc vno prelio ſatis admouebare
in quo multi fugerēt paucos· tue victorie nihil

mirabili habent· ad quas nunq̄ ſine grandi
tuorum prerogatiua uentū eſt · ſed quid agi
mus non hijs argumentacōibus ſtat recta
fides· vici· fudi hoſtes· imperiū teneo. Si ſic liȝ
arguere · vera fuit ſub alexandro magno tot
victorijs illuſtrato· ⁊ ſub eius ſucceſſoribȝ reli
gio· qui ⁊ in grecia ⁊ in aſia ⁊ in ſiria Et in egi
pto ⁊ in libia· et in perſide · et in cithia et in
indis regnauē imperio per arma queſito. Ve
ra etiam romanoꝝ fides vſqȝ ad priorem con
ſtantinū· qui orbē ſibi ferro ſubiecerūt ⁊ omēs
domuē quas adire gētes. Scim⁹ tn̄ et alexan
drū et eius heredes· romanos· ⁊ q̄ ſub eis erāt
iudeis exceptis· ydola coluiſſe. Alij iouem· alij
martē· alij mercuriū. Nōnulli ſolē ⁊ alia ſidera
multi etiā· vt egipcij aīalia bruta colebāt · q̄s
neſcit inquit vn⁹ ex poetis· voluſi bithume· q̄
lia demens egiptus portēta colat. Crocodillō
adorat. Et q̄d ſtultius fuit· ⁊ alliū ⁊ porros· et
cepe· inē numina poſuerūt. Preclare tamē egi
pcioꝝ victorie memoranē ſicut de oſiridi pro
ditum eſt· qui victū peragrauit orbem· ergo ⁊
deos egipciorū recipiem⁹· et veram eorum reli
gionem fatebimur quia vicerūt· nō · Non ſic
ratio ſuadet· neqȝ ſic iudei ſenſere· qui victi ab
aſſirijs ⁊ ab anthiocho ⁊ a romanis ⁊ in ſui
tutē ducti nō tn̄ victoꝝ leges de hijs accepūt

Sed victi ⁊ angariati ⁊ mille modis oppreſſi in
ſua lege manſerūt. Nec nos xpiani cum prelio
ſupamur aut alijs calamitatibꝫ affligimur. le
gē nrām aut relinquimꝰ aut accuſamꝰ. ſꝫ arbi
tramur piū deū. nos tanꝙ filios ꝓpter pccā q̄
ꝯmittimꝰ verberare. qꝛ non paremꝰ Euāgelio
nō ſeruamꝰ legem nrām. neqꝫ manemꝰ in tra
dicōne ſcōꝝ prm̄. ſꝫ victi fragilitate aberramꝰ
⁊ labimur ut hoīes. Ipē vero lapſos corrigit ⁊
plagis multis nrās iniquitates emendat. Co
gnoſcimꝰ errata nrā et ꝯſiderātes que fecimꝰ
minorē eſſe penā ꝙ delictū non ignoramꝰ. Si
cadimꝰ in bello. ſi amittimꝰ regnū. ſi iugo ſer
uitutis opprimimur. dicimꝰ cū daniele ꝓpheta
deū eſſe in celo. q̄ reuelat miſteria. mutat tpa
⁊ trāſfert regna. vt vniuerſi ꝯgnoſcāt. qꝛ dñā
tur excelſus in regno hoim. ⁊ cui voluerit dabit
illud. Nouimꝰ deū ⁊ iudeos ⁊ xpianos poſſe cū
velit ⁊ voluiſſe aliqn̄. alterius ſecte hoibꝫ ſubicē.
ꝓpter offenſas populi. qui eū ad iracundiam
ꝓuocauit. Sꝫ ꝯuerſi ad eū non deſperamꝰ mi
ſericordiā ꝯſequi. qꝛuis enī iraſcit deus ut in
quit ꝓpheta. nō tamē obliuiſcit miſereri. Pius
eſt ⁊ benignus nec deſerit clamātes ad ſe. Ab
ſit aūt ut ꝓpter victoriā meliorē eſſe credamꝰ
religionē victorū. Sic enī fatendū eſſet. oms
qui vicerunt hebreos melius de deo ſenſiſſe ꝙ

ipi victi· ꝙ neqȝ tu dicẽs neqȝ tuus legifer qui
defenſionẽ ſue tradicõnis in armis collocat· ⁊
omẽ genꝰ rõcinacõnis effugit. Maximũ iniq̃
tatis iudiciũ· nõ ſit btũs Petrus q̃ donatus a
xpõ dño celeſtis regni clauibȝ ⁊ paſtor cõſtitu
tus gregis xpiani· paratũ ſe ait rõnem oĩbus
reddẽ de ea q̃ eãt in ea fide· nec alit̃ ſuos audi
tores edocuit btũs Laurentius martir. Mea
nox inq̃t obſcurũ non habȝ ſꝫ oĩs in luce clare
ſciũt. Et in euãgelio· nõ ꝑbat dñs eũ qui lucer
nam accendit· ⁊ ſub medio ponit· ſꝫ ſup cande
labrũ eam eẽ vult ut luceat oĩbus qui ſunt in
domo· et p̃dicari verba ſua ſup tecta iubȝ· et de
ſeipõ dixit. Ego palam locutus ſũ mũdo. Dece
ptores et pſeudo ꝓphe in angulis predicãt et
volũt occulta eẽ que dicunt at iuramẽta taci
turnitatis exigũt. Sicut rome accidit in hijs
qui baccanaria celebrabãt. In occulto ei deo
ſuo ſacrificãtes nullũ flagiciũ libidinis omit
tebãt· ꝙ ſi alia nõ eẽnt aduerſus tuã legem iu
dicia· hoc vnũ ſufficẽ potuit· ꝗ ꝓhibuit eiꝰ la
tori in diſputacõȝ venire. Sciebat non equa eẽ
neqȝ vera q̃ tradideãt. Videbat veterẽ ⁊ nouã
legẽ cõtᷓ ſe ſtaẽ· intuebat̃ phoꝝ acutiſſiãs rõ
nes ſibi aduerſas eẽ· nec ſperauit in cetu hoĩm
ã in ſcolis viroꝝ excellentiũ ſua deliramẽta poſ-
ſe defendi. Aiaduertit hõ ſagax ⁊ ingenioſus

in malo· gẽtiles q̃ deos colebãt damnatos eẽ
et iam ꝓpe modũ extermĩatos· nec Judeis lo
cum eſſe· quorũ lex tñſlata eẽt cũ ſacerdocõ ad
xp̃ianos. Cũq; ſtatuiſſet nouã legem idemq;
ſibi nomẽ daret· ſperauit qd̓ mõ euenit· iratũ
deũ xp̃ianis· qui ſue legis mandata tñſgredie
bantur aduerſus tñſgreſſores victoriam ↄceſ
ſurũ atq; idcirco ſue legis defenſionẽ in armis
collocauit· quã alioqñ hoĩbȝ gratã ꝓpẽ licẽtiã
voluptatum non ambigebat· dyaboli hoc fuit
inuentũ· antiquus hãc viam ſue nequicie ſer
pens excogitauit· qui cũ vidiſſet ſeſe ꝓpl eici
ex xp̃iana religione augeſcente ydola delei· nec
amplius deorũ multitudini locũ eẽ· ſ; vnũ tm̃
deũ adorari· cũ pr̃e ⁊ ſpũ ſancto Jeſũ xp̃m· hera
dio impante· mahumetis ſpiritũ excitauit· eũ-
q; ſibi miniſtrũ elegit· hoĩe; vitũ ꝑus ydolatrã
fertur paupem· mente ſupbũ· nacõne arabem
qui ↄſilio vſus quorũdam Judeorũ ⁊ xp̃ianorũ
puerſorũ· inter quos fuit ſergins ſpũ ambicõ
nis inflatus· legem terciam edidit· ex veteri ⁊
noua cõflatam· multis inepciis extñſecus ad-
iectis· legem diximꝰ· quia ipẽ legẽ vocat· nos
blaſphemiã rectius appellabimus· rugaſti frõ
tem· aũtiſti oculos· horruiſti· turbatꝰ es· ſb̃ira
tus es· dũ hec dicimꝰ· at ſi veritatis amicus es
audienda eſt veritas· neq; tuus legifer ſi tibi

amicus eſt veritatē interdicet· q̄ tanto magis amica ē· q̄nto ſalubrior ⁊ hoī ab ip̄a natuā ↄue nīētior. Audi verū ⁊ diſce q̄uo ſit appellāda lex Legē dicūt eē ph̄i q̄ rōne p̄cipit. Et ſūt q̄ nil aliud legē eē affirmāt q̄ rectā rōꝫ a dīmo numī ne ductā. Quicq̄d igit̄ rōi aduerſū eſt· legis noīe caēt. At tu⁹ legifer rōcinari de ſua lege ꝓ hibꝫ. Et ſolū ar̄ illi ſuffragari vult. Nō eſt igē dicēda lex· n̄ ex ill̄ quaꝝ ↄditores apud yſaiā dn̄s maledicit. Docꝫ nos dauid ↄgnoſcē legē dn̄i· dū ea q̄ ꝓpria ſūt exponit. Attende ⁊ videb an mahuēthea lex de celo ſit· ⁊ a numine trac dīmo· an aliūde. Lex dn̄i inquit ꝓpheta imma culata cōuertens aīas· teſtimoniū dn̄i fidele ſapiam preſtās paruul̄. Immaculata eſt lex dn̄i· quia mala queqꝫ excludit neqꝫ libidinem neqꝫ turpitudinem vllam admittit. Sic apud eundē ꝓpheta eloquia dn̄i caſta dicūtur. Et apud Iob legit̄. Non inuenietis in ore meo ini quitatē nec in faucibꝫ meis ſtulticia pſonabit Et aplūs lex ſcā inq̄t ⁊ mandatū ſcm̄ ⁊ iuſtū ⁊ bonū. At quō mahumethea lex imaculata q̄ ſtupra ⁊ adulteria ⁊ oīs libidinū maculas ac feditates admittit· dices q̄ ieiuīa quedā pre cepit ⁊ orōnes ⁊ eleōſinas. Nō damnam⁹ hec abſit ut ea· mala dicamus. Inuentorem eorū mahumethē eſſe negamus· abſq̄ mahumete

ſciebam⁹ hec eē bona. Jeiunauit helias ieiuna
uit xp̄us. orare ⁊ frangē eſurienti panē ſuū et
egenos ⁊ vagos in domū ducē multo antiqui
us eſt q̄ꝫ tue legis inuentū. Multi nos legis la
toris ad opa pietatis inuitarūt. Verū adulte
rari. fornicari. ſeruire ventri. ⁊ in ceno volupta
tū iacē. ſolus tu⁹ legifer int̄ bona collocat. So
lus mahumethes eſt q̄ turpia docet. Et flagi
cia p̄cipit q̄ꝫuis hereticoꝝ more ut facilius de
cipiat bona ſimul et mala cōmiſcet. at lex que
dn̄i dicitur vt inquit ꝓpheta. aīas conuertit
ad vltimū finē. At lex mahumethea. nō cōuer
tit ad deum. ſꝫ auertit ab eo. Dicit eni dn̄s de⁹
Eſtote ſancti q꜡ ego ſanctus ſū. Mahumethes
vxores inquit ducite et ꝯcubinas quot placet
Nam ego quadraginta viroꝝ in meis lūbis vi
res habeo. et vxoribus atq꜡ ancillis ꝑmiſceor
plurimis. quid de teſtimonio fideli. Cū data ē
moyſi lex dn̄i in monte ſinay. fulgura et coru
ſcationes apparuerūt ⁊ ſigna de celo. que teſti
moniū legi p̄buerūt. Lex xp̄i mirabilis ad mo
dum multis ꝯfirmata ē. dicente ipō. ſi opa nō
feciſſem in eis que nemo alius fecit. peccatum
ſcꝫ infidelitatis nō haberēt. Et ꝓpterea de vetei
quo ꝯuertit. ad ſuū creatorē. ad ſūmū bonum
et noua lege inq̄t dauid. Teſtimoīa tua credi
bilia facta ſunt nimis. Et ī euāgelio luce circa

ſignis. At mahumetis legē· que ſig· que mira
cula probāt. Audiam⁹ eū· non ſū miſſus inq̄t
niſi in virtute gladij· ⁊ qui nō ſuſcepit meā pro
phetiā occidat̄ aut reddat tributū preciū pro
infidelitate ſua· quid hoc· nunq̄d manifeſte ne
gat ſe miraculoꝝ virtute carē· et ficta falſaq;
eſſe oīa ſigna demōſtrat· q̄ tui legis doctores i
populis predicāt. Non hab; igit̄ tua lex teſtiō
niū niſi in armis ſ; id nō eſt fidele ut añ docui
mus. Ad vltimū cēſeamus· ⁊ quo ſapiam pre
ſtet paruul' id eſt popul' tua lex aīaduētam⁹
Sapiētia vt antiq̄ tradiderūt diuinarū et huā
narū rerū ſcientiā ɔtinet· eſtq; ad modū ſapi
da et dulcis· dū amorē diuinitatis mentib; nr̄is
inſtillat. ꝓpter qđ inquit pſalmigraphus q̄
dulcia faucib; meis eloquia tua ſuper mel ori
meo. Tua lex neq; de deo ſapit· neq; de celeſti
bus neq; terreā ſatis intelligit· q̄ putat ſupis
cure nō eſſe. Magna olim et florida in alexan
dria phoꝝ ſcola fuit. Et multi p ſiriā et aſiam
viri doctiſſimi claruerunt· quoꝝ noīa ad nos
vſq; puenerīt. At poſtq̄ lex mahumethea cur
ſum habuit pauciſſimi noīant̄ q̄ natuē archa
na pſcrutati· excellētes euaſerit· q̄ nō pſtat p
uul' ſapiā; tuus ꝓphēta· aut tua lex· cuius fū
damentū voluptas eſt et tutela gladij. Inter
nos vero liberaliū artiū ſtudia admodū florēt

Legit̄ publice phĩa·audit̄ in ſcol̄ theologia
Nullũ doctrine gen⁹ p̄termittit̄·gignaſia lrãꝝ
in pluribꝫ ytalie ciuitatibꝫ clariſſima rep̄iũtur
nec tñſalpes in hiſpania in gallia in germaĩa.
in britania collegia deſũt viroꝝ excellentiũ·q̃
ſapiam p̄ſtant p̄uulis. Eſt enĩ ingens xp̄iano
rũ cura ut indocti erudiantur ⁊ veritatẽ intelli
gãt in nrã lege·que nũq̃ mentita eſt·dimitus
cõprehenſa·ac legifer tuus non mõ mentit̄·ſꝫ
leuit̄·ſꝫ indocti·ſꝫ imprudẽter·ſꝫ inſipide mentit̄
Et ſibijpi ſepe cõtrius eſt·quemadmodũ ſue
legis inſpector plane intelliget·innuẽrabiles
ſũt eius inepcie ⁊ ãnales fabule ⁊ pueiles nu
ge. De quibꝫ libet hoc loco pauca referre que
de ceteris iudiciũ prebeãt. Exponẽs mahume
tes capitulũ alcorani qđ dicit̄ filiorum iſrl̄·in
hãc ſentenciã loquit̄. Sit laus ei·qui ſeruũ ſu
um ab oratorio qđ eſt helcarata ip̄a eſt dom⁹
meſche vſq; in oratoriũ ſancte dom⁹ Iheruſalẽ
nocte vna tñſtulit circa quã bñdiximus deũ. O
vos hoĩes audite ⁊ intelligite·cũ abij a vobis
venit ad me gabriel ſero poſt pſalmodiã veſp
tinã que vltima eſt·et ait·O mahumethes iu
bet deus vt ſe adeas·cũ rñdi·⁊ vbi eũ viſam·et
ait gabriel. Vbi ipẽ eſt·et iumentũ illico addu
cit magnitudine int̄ aſinũ ⁊ mulum elberahil
vocant·humane vocis capacem. Et vna non

nō amplius hora iter egi ānoꝝ quīquaginta
miliū ⁊ ait gabriel aſcende aīal· ⁊ ito ad ſanctā
domū· aſcendē volentē fugiebat iuentū· ⁊ iuſ-
ſum eſt ſtare· quia mahumethes aſſenſurus eſſ;
nūq̄ acceſit᷒ eſt inq̄t· ⁊ rn̄dente gabriele ac
ceſitū eſſe· nō ſinā addidit· niſi ꝑ me deū roga
ret obtuli p̄ces deo meo ꝓ iumēto· quod me in
ſidēte ſuauī greſſu inceſſit· ponēs vngulā pedis
anterioris in orizonte ſui viſus ⁊ minori ſpacio
q̄ꝫ ictus implet oculi · ad ſanctā domū ꝑuení
comes aderat gabriel · quí duxit me ad domū
ſanctā in ihrl̄m ⁊ vicinā rupē dixitq; deſcende
qm̄ ex rupe in celū aſcendes· ⁊ colligato illic iu
mento portauit me humeris ſuis in celū· Et cū
applicuiſſe᷒ ad celū mūdi ⁊ ad portā ei᷒· pulſa
uít gabriel· et queſitū eſt q̄s eſſet· et rn̄dit ga
briel ego ſum· ⁊ iterū querēti quis tecū adeſt
rn̄dit mahumetes· ⁊ ſubdidit Janitor · nūq̄d
vocatus.· Et ait gabriel vocatus· ⁊ apta eſt por
ta· ⁊ vidi angelos· ⁊ bis genua flectēs oraui ꝓ
eis.· Et accepit me rurſus gabriel· ⁊ vexit ad ſe
cūdū celū· ⁊ fuit diſtātia int̄ celū ⁊ celū· qn̄tū ē
iter qn̄gentoꝝ annoꝝ· ⁊ ſicut in p̄mo celo· ita
in hoc celo pulſatū extitit· ⁊ rn̄ſū pari ſolēnita
te ad ſeptimū vſq; celū ꝓcedit · equā celoꝝ di
ſtātiā ponēs· ⁊ ait i· vij· celo vidiſſe ſe āgelorū
ꝑplm̄ ⁊ lōgitudiēꝫ āgeli cui᷒ q̄ꝫ iſtar mūdi fuiſſe

⁊ aliquoꝝ mille vicibꝫ extenſiorē. ⁊ inter eos
vnū aliquē inueiſſe cui ſepcies centena milia
eēnt capita. et in quolibꝫ capite totidē ora. Et
in quolibꝫ ore lingue totidē. que ſeptigenis mil
le milibꝫ ydiomatibꝫ laudabāt deū. Et rurſus
alterū angelū oñdiſſe qui fleret. ⁊ queſiuiſſe
cām fletus. et cū ille dixiſſet culpas eē. oraui
pro eo. ⁊ tūc ꝯmendabat me gabriel alij āgelo
⁊ ille alij. donec fui in cōſpectu dei. ⁊ tribunali
eius adheſi. tetigitqꝫ me manu ſua deus inter
humeros ⁊ frigiditas manꝰ eius puenit vſqꝫ
ad medullas dorſi mei. Hijs nugis atqꝫ delira
mentis implet. mahumetes aures populi. Sꝫ
audiamꝰ alterā fabulā. in libro cui titulus eſt
de doctrina mahumetis. duo angeli noīantur
arathes ⁊ narathes quos ille aſſerit iuſſu dei.
in terrā deſcendiſſe. vt genꝰ humanū regerēt
atqꝫ inſtruerēt tribꝫ mandatis acceptis. Pri
mū ne quenꝙ occiderēt. Alterū ne quid iniu
ſte decernerēt. Terciū ne vinū biberēt Cum
aliquādiu rexiſſent. ⁊ iam ex toto orbe ad eos
iudicia deuoluerētur mulier quedā decenti for
ma ⁊ oīm pulcherrima. aduerſus maritū ſuū
cām habēs. iudiciū ab eis pecijt. atqꝫ ut fauē
tes hrēt iudices. ut apud ſe prandiū habeāt
multis p̄cibus inuitat. nō abnuūt angeli. pa
rat ſplendidū ꝯuiuio. Epulas ⁊ pocl'a mulier

iſpa miniſtrat· apponũtur fercula multiplicia ⁊ cũ hijs vinũ· q cũ angeli recuſarent· inſtante ſepius muliere· ⁊ multas obiciẽte blandicias tandẽ biberũt· et inebriati vino in hoſpitã inca luerũt· eiuſqꝫ cõcubitũ poſtularũt· ſpondet mu lier ea cõdicõne vt alter eoꝝ ei aſcenſũ in celũ oñderet· alter diſcenſũ placꝫ ꝯdicio illa vt iter didicit· mox aſcendit in celũ· relictis atqꝫ irri ſis angelis· q̃ deus recognitã inter ſideã collo cauit· cui lucifer eſt nomẽ. Angeli ad iudiciũ euocati Cathenis ferreis in puteo ꝓfundiſſiõ religati ſũt vſqꝫ in diẽ iudicij ꝑmanſuri· cum eligiſſent in hac potius vita q̃ in altera plecti Hec eſt ſapia mahumethis· quã docꝫ puulos hec eius theologia· hec doctrina diuinitus reuela ta. Mira hoĩs audacia ne dicamꝰ ſtulticiã ſeu dementiã. Quot ſũt in hijs fabulis deridenda ſomnia· non oburgamꝰ iumenti verba· qñ et aſinã ſacre lr̃e loquutã produ͂t ⁊ gẽtiles bouẽ Sed q̃d eſt q vna hora iter quĩquaginta mi liũ annoꝝ ꝑgit. ꝯmetue hec· ⁊ diligẽter cogita an corpi nõdũ glorificato id poſſit accidẽ· quo iuit· vbi fuit· q̃d circuiuit· nõ adhuc celũ aſcẽ derat· quibꝫ ĩ locis tm̃ ſpacij ꝑagrauit· nec iu mentũ eũ tulit· q̃s tulit eũ· vñ veit· quõ veit nl hoꝝ dixit q̃d peccaueãt iumentũ vt p̃cibꝫ egẽt cui nõ eſt lex alia niſi natuẽ et illi paret· quid

hoſtiariꝰ in celo collocatus rogamiē mahume
tīs egebat· aut nō ſatis felix erat· fortaſſe alci-
us cupiebat aſcendē· tanꝗ̄ non ſit illic ꝑfecta
oīm btītudo. Et regnet adhuc ambicio. diſtā
ciam celoꝝ oñdit· ꝛ ſperarū qñta ſit craſſitudo
demōſtrat · quīgentoꝝ annoꝝ iter ex celo in
celū ponit ꝛ paté ſpiſſitudinē. Quid hoc, ꝗs
credat· gentiliū fabulꝫ ſimile ſomniū eſt· aiūt
illi dyonīſiodorū quendā geometrie ſcientie
nobilē in pria ſenectā diem obijſſe· ꝓpinquos
ſuiꝰ ei duxiſſe· ad quos ꝑtinebat hereditas·
hos ꝯſecutis diebꝫ cū iuſta pagerēt· inueniſſe
in ſepulcro eius eplām dionīſiodori noīe ad
ſupos ſcriptā· que dicēt eū a ſepulchro· ad in
fimā ꝑueniſſe terrā· eēqꝫ illuc· vſqꝫ q̄dragita
milia ſtadioꝝ. Nec defuerūt geometre· ut pli-
nius ait · qui interpretarētur ſignificare eplām
a medio terrarū orbe· miſſam· quo deorſū· a ſū
mo longiſſimū eſſet ſpaciū· ꝛ ibidē pile mediū
ex quo cōſecuta ꝯputacio eſt· q̄ circuitū terre
id eſt totiꝰ pile ambitū ducēta quīquaginta
qñqꝫ milia ſtadioꝝ ꝓnūciauit. Sed armoica
rō que cogit rerū naturā ſibi ipm̄ cōgruē eodē
plinio teſte· addit huic mēſure ſtadioꝝ ſeptē
milia· Heratoſtenes huiuſcemōi rerū ſolertiſ
ſimꝰ indagator vniuerſū terre ambitū ducēto
rū quīquagita duoꝝ miliū ſtadioꝝ prodidit

hipparchus ſtadioꝝ paulominꝰ viginti qnqꝫ
milia adiecit · repiūtur ⁊ alioꝝ ſnīe admodum
diſſone neqꝫ in hāc vſqꝫ diem mōrli cupiā ſa
tis exploratā credimꝰ terre menſurā Cuiꝰ ne
qꝫ ſeptentrionē neqꝫ meridiē verſus ↄgniti fi-
nes ſūt. At tuus legifer maiora cōcepit aīmo
qui tanq̄ celū aſcenderit · quīgentoꝝ annorum
itinē diſtare celū a celo ꝓdidit qm̄ tanta eſſet
craſſitudo ſperarū · hoc idē aſſerit rabi moyſes
hebreꝰ gn̄e · phus · qui apud egipcios claruit
At phi quos nr̄i probāt non ita ſentiūt · nec
ptolomeus alexandrinus aſtronomorū facile
princeps · de craſſitudine lunaris ſpē · cū tua le
ge concordat. In qua iter ānoꝝ ſexaginta no
uem ⁊ aliquoꝝ menſiū ac dierū poſuit milibꝫ
paſſuū viginti quīqꝫ ſeu ſtadiis ducētis ꝓ q̄li
bet die cōputatis. Alii vero aſtronomi q̄ hec
diligent̄ indagauerūt ſperam ſolis plus q̄ ſex
cētis vicibꝫ ſupare lunarem tradiderūt. Rur
ſusqꝫ martis ſperam · q̄uis ſole altior eſt ⁊ lō
ge maiorem habꝫ ambitum ſpiſſitudinē tamē
multis vicibus ſupari. Improbū humane mē
tis auſum verū ita ſubtili argumētacōne ↄpre
henſum · ut pudeat aliquos nō credē · plurimi
hec incerta reſpuunt. Tue legis latori fortaſ
ſe credendū fuerit · non qꝛ illuc angelo bono
deferēte ↄſcenderit. Sed qꝛ cum pūerſo ceciderit

ꝙ ſi hac de cā fidē expetit· credim⁹· alioquī cū
ſacra ſcriptura dicim⁹ celū ſurſū ⁊ terra deorſū
⁊ cor regis inſcrutabile eſt. Sꝫ alia ꝑcurram⁹
āgelos ſe vidiſſe affirmat eoſdēqꝫ corporeos
ſi mūdo maiores angeli ſūt· nec̄arium eſt aliꝙ̄
eoꝝ partē ex̄ mundū eſſe. At ph̄i mūdi circū
flexu oīa ꝯtineri dicūt neqꝫ quicq̄ exteri⁹ eſſe
Tuus legifer qn̄ aliq̄d ſolito plus addibit· ſo
pori deditus q̄cquid ſomniauit ꝓ vero retulit
et oīa ſibi licē putauit· quo errore ⁊ angelos
corpeos· ⁊ peccare ⁊ egē veniā· et ſe rogaſſe ꝓ
eis dixit. Simili ſomnolentia tactū ſe ſup hūē
ros affirmauit manu dei· cuius gelu vſqꝫ dorſi
medullas penetrauerit q̄ omia ſupius ꝯfutata
ſunt. Quis illud paciēt audiat ꝙ angeli dei
vino inebriati· ſpecie mulieris decepti ꝯcubina
tum eius appecierint · que iter in celū edocta
ad cōſpectū magni dei ꝑuenit ⁊ honorifice acce
pta· inter aſtra locū obtinuerit· angeli penas
dederint· atqꝫ idcirco vinū homī interdictū qd
tanti mali cā fuerit · Cōmemorat hec tu⁹ legi
fer· et tanq̄ ex penu dei recepta hoīb3 inculcat
Vide q̄ grauit· q̄ vere· q̄ perite loquit · poeta
rum figmēta que pueris leguntur· int archa
na legis inſerit. Pueri nr̄i nō ſine riſu audiūt
cū rapte in celū femine referūtur· ⁊ in aſtra cō
mutate· q̄ maior ⁊ minor viſa vocantur · pigri

circa ſarracã. Boete lucẽtes. Credim⁹ pro tua ſapiã te iam paruifacẽ. atqꝫ ꝯtempnere tue legis figmenta. Sꝫ miraris vehement̃ ꝙ indies aliq̃ relicto dogmate xp̄iano ad tuũ migrauit. Et aſſerẽtes iniquã legem nr̃am amplexi tuã circũcidũtur. et tuis iniciant̃ ſacris. ⁊ qui trinitatẽ predicabãt. nũc deteſtant̃. et qui xp̄m cruci affixũ colebãt ⁊ laudabãt. nũc derident Sũt qui hoc agũt non dubitam⁹. Sed quinã hoĩes. ⁊ ſane aut libidinis ſeruiant ambicoĩs ⁊ quibꝫ nullus erat locus in nr̃ã lege. Spreti a nobis ⁊ eiecti tanq̃ vilia et inutilia mancipia ad te trãſiuerũt. nec tñ illos inextinguibil̃ cõſciẽtie vermis rodẽ ceſſat. ꝙ ſi poſſes eorũ introſpicẽ corda. intelligẽs ꝓculdubio eos aut vite future ſpem nullã habẽ aut admodũ eẽ anxios. quia fontẽ aque viue reliquerũt xp̄m ihesũ. ⁊ neſciũt quo pacto redeãt maius ſuum pcc̃m exiſtimãtes q̃ꝫ dei miſericordiã. Sed q̃d miraris. ſi ad opes ꝯſequẽdas ad voluptates exauriendas nõnulli tue legi ſeſe ſubiciũt. nõ eſt hoc nouũ nec dignũ admiracõni. Idem quoqꝫ et ſarraceni faciunt. qui ſepe ad vos migrant. Illud eſt mirabile. illud ſtupendũ illud magnope celebrand̃. ꝙ tot milia populoꝝ xp̄iano inſignita noĩe ſb̃ tuo impio degũt grauia tributa pendunt. nũc liberis ꝑuantur

nūc cōiugibꝫ·opprimūtur duriſſima ſeruitute
lacerātur·vexant̄ mille modis·nec tn̄ xp̄iane
legi nō renūciant·ꝙ ſi tuā acciperēt mici⁹ fer
rēt impiū·fierēt liberi·honores ⁊ opes ſperare
poſſent ſꝫ malūt tollerare ſeruitutis iugū·⁊ in
ſqualore ac miſeria viuē·ꝙ̄ xp̄m negare·hoc
ſtupendū eſt ⁊ diuinū opus·⁊ qđ te precipue
mouē debet·nō ꝙ pauci a nr̄a lege aberrēt·ſꝫ
ꝙ tam multi in ea pſeuerent·⁊ ꝙ tanta ſit vel
in aduerſis ꝯſtantia miraculū eſt·facit hoc bo
nitas legis·⁊ ſecuritas eterne vite quā nemo
ſapiēs pn̄ti poſtpoſuit. Quid tu hic dicas·q̄d
cōnhiſcē·aut mutare poteris. Vera eſt xp̄ia
na lex ex vtero recepta moiſaice. Ex pphetis·
ex diuinis oracul'·deus auctor eius eſt·fili⁹ dei
eā tradidit. Ex ore dei manifeſtata eſt·purā eſt
⁊ nitida·⁊ immaculata et ſancta pfecta ex oī
parte·nullā habꝫ rugā·nuſꝙ̄ deficit·nuſquā
claudicat·in ea q̄ querit inueīt·q̄ petit accipit
Et pulſanti apitur. Ipa eſt fons clementie·iu
ſticie culmē·pietatis ſpeculū manſuetudinis ⁊
mie plena pro ea martires innuērabiles ſunt
occiſi Senes·Iuuenes·Pueri·Matrone·vir
gines·vidue·innupte puelle·crudelia carnifi
cū·non expaueſcē tormenta·ſciētes beatos eē
mortuos qui moriūtur in dn̄o. Preterimus ſi
gna ⁊ prodigia que certitudinē xp̄iane legis

oſtentant. Quis viros ꝯmemorare queat ex
xp̄iano gn̄e diuini et humani iuris excellētiſſi
mos ꝓfeſſores vera mūdi lumīa. ſcīe fontes. q̄
vſq3 ad mortē in fide xp̄i pſeuerātes. preclara
volumina ediderēt. q̄ tanq̄ſidera quedā doctri
ne humanas mētes illuſtrāt. Et que nā vllo
in loco lex eſt q̄ alteꝝ habeat Auguſtinū. alte
rum Jeronimū. alterū Ambroſiū. alterū Gre
goriū. Et ne grecos preteām9. q̄ religio virū
vnq̄ habuit qui origeni cōpari poſſet. q̄uis
hic in pleriſq3 locis errauit. Quis Johāni cri
ſoſtimo exequabit. q̄s magno baſilio. quis
cirillo. q̄s Euſebio. quis Gregorio nazāzeno
Non ſufficiet dies ſi numerare pergimus Illu
ſtres nr̄e legis doctores ſiue viuos ſiue mortu
os. q̄uis nō ſint mortui ſ3 nūc maxime viuūt
et tanq̄ ſtelle in firmamēto lucēt. q̄ fidē ſacra
tiſſime trinitatis elucidarūt. Quid dicem9 de
religioſis domib3. in quib3 angelica ducit vi
ta. ꝛ pro peccōrib3 aſſidue effūdūtur p̄ces dn̄o
nec vnq̄ ceſſant diuine laudes ac pſalmodie
Bn̄dictus nurſienſ apud nos multorū mona
chorū doctor et pater extitit. apud grecos ma
gnus baſilius. ſecuti ſūt bernard9 abbas clare
uallis. et Bruno qui carthuſiā inſtituit. quoti
die ſcōꝝ viroꝝ apud nos augēt nūerus edifi
cātur noua moāſteria ꝛ ſcā renouāt inſtituta

Quos fructus edidit Seraphicus ſFranciſcus
eximius pauptatis amator ī vmbria q̄ ps eſt
italie nat⁹. Quot eū diſcipuli ſecuti fūt. Quot
ſub eius regula viri ſancti floruerūt Antoni⁹
patauii iacet miraculis clarus. bernardin⁹ ſe
nenſis in aquila quē nr̄a etas q̄ſi alterū pau
lū predicantē audiuit. Nicolai liritani extant
opa que omēs admirant̄. dominic⁹ in extreis
hiſpanie natus oris. q̄ſi alius veſp emicuit. q̄
nouū quendā ſcīm ⁊ modū viuendi morē ſuis
auditoribꝫ tradidit. ⁊ predicatorū inſtituta re
gula vniuerſū illuſtrauit orbē. Multi ex diſci
pulis eius clariſſimi euaſerūt. ſed p̄cipua eſt
magni alberti fama. qui nullū doctrine genus
ignoraſſe creditus eſt nec minor eo Thomas
aq̊nus fuit in lr̄is ⁊ ſi maior extitit ſc̄itate. cla
ruit et meo ſeculo ſub eadē regula vincencius
hiſpan⁹. quē noſter an̄ceſſor int̄ ſc̄ōs xp̄i ꝯfeſ
ſores ĩtulit. Et in ordine diui Auguſti nicola⁹
tolentinas paulo an̄ inter celeſtia relatus ſc̄ō
rum agmina. Noua indies prole floreſcit nr̄a
religio. qꝫ ſi non deſūt peccōres diuinā ꝓuocan
tes maieſtatē. nō deſūt etiā ꝯſiliatores viri ſc̄i
deo accepti. Et virgines immaculate. precibus
aſſiduis diuinā irā auertētes. nec timem⁹ rui
nā tantis adiuti patrociniis. Tu ꝰ princeps
nobil̄ qui non es rōnis incapax. neqꝫ ingenii

obtuſi. Collige que diximꝰ et cõſerua in mēte
tua. ⁊ ↄſule tibi ⁊ tue genti. ⁊ noli eē incredulꝰ
ſ; fidelis. Relinq̄ tenebras ⁊ lucē ſequē. Intelli
gis q̊ pede claudicat tua lex ⁊ q̄ntis ſtatȝ erroi
bus. ⁊ q̄ꝑ ꝓcul a veritate recedit. ⁊ ꝙ nō ē in ea
ſalꝰ noue et antiq̄ legis inimica. Intelligis q̄ꝑ
ſolida ē euāgelica doctrina q̄ꝑ vera q̄ꝑ ſancta q̄ꝑ
mūda ⁊ imaculata. ⁊ ꝙ ea tm̄ iter ī celū oñdit
⁊ nō alia ītelligis ſi verba nrā memoria tenes
ꝙ trinitas ī vnitate ⁊ vnitas ī trinitate colen
da ē. neqȝ altera cōfūdit alteɼ. Intelligis quo
nā mō pr̄ ſibi filiū equalē genuit. ⁊ quō a pr̄e
⁊ filio ſcūs ꝓcedit ſpūs. q̄ eſt caritas et amoɼ
⁊ ſimul colendus eſt ⁊ deus eſt. ⁊ ꝙ filiꝰ ꝓ nrā
ſalute incarnatus eſt. mortē tulit ⁊ ſpoliato in
ferno tercia die reſurgēs. q̄dragīnta dieb; cū
diſcipulꝰ cōuerſatus aſcendit in celū. ſedet ad
dexterā pr̄is. venturus in fine ſeculi iudicaē vi
uos ⁊ mortuos. quo facto mali perpetuo penā
ignis ſubibūt. boni etnā btītudinē ↄſeq̄nt. nō
ī carˀlib; deſiderijs. ā impudicijs. nō in cubilib;
ſ; in dulcedine mētis ⁊ in caritate xp̄i q̄ ſupat
oē; ſenſū. Añ oīa vero mōſtratū ē nō poſſe te
aſſeq̄ int̄ xp̄ianos gloriā ⁊ potentatū quē vide
ris optaē. mariē apud europeos ⁊ occidētales
ꝑplōs dū tua ī ſecta pſeuerais. ꝙ ſi velles xp̄ia
nis īicial ſacris magnā t̄ ſpē feciꝰ ⁊ pōtifie ⁊ glīe

Memento igiť verboꝝ nr̃oꝝ. ⁊ accipe fidele cõ
ſiliũ. ſume baptiſmũ xp̃i et lauachrũ ſp̃us ſcĩ
Amplecťe ſacroſanctũ Euãgeliũ. ⁊ illi te totũ
ꝯmitte. Sic tuã aiaꝫ lucrifacies. ſic turcorũ po
pulo bñ ꝯſules. ſic tue cogitacões adimpleŕ po
terũt. ſic tuũ nomẽ in ſecula celebrabiť. ſic te
oĩs grecia. oĩs ytalia. oĩs europa demirabitur
ſic latine te lrẽ. ſic grece. ſic ebraice. ſic arabice
oẽs barbare celebrabũt. ſic nulla etas de tuis
laudibꝫ ꝯticeſcet. ſic pacis auctor. et fundator
quietis appellaberis. ſic te turci aĩarũ ſuarum
reptorẽ. ⁊ xp̃iani ſue vite ꝯſeruatorẽ vocabũt
Siri. Egipcij. Libici. Arabes. ⁊ q̃cunqꝫ ſũt alie
gentes ex̃ xp̃i caulas. aut hijs auditis tuã viã
ſequenť. aut tuis et xp̃ianis armis paruo ne
gocio donabũtur. Et ſi noluerint in nr̃ã lege
te ſocium hr̃e. experienť dñm in ſua. nos te iu
uabimꝰ. ⁊ oĩm eoꝝ aſſiſtente dĩua gracia legi
timũ principẽ ꝯſtituemus. Hec ſũt que tibi cũ
baptiſmo p̃nũa ꝓmittũtur. Hijs te bonis dĩua
pietas procul dubio cumulabit. obſequentẽ
euãgelio. q̄ ſi reſpueris ꝯſilia nr̃ã. peribit tan
q̃ ſumꝰ gloria tua. ⁊ tu more hoĩm reuerſus in
cinerẽ totus moriẽ. Xp̃us regnabit ineternũ.
cui eſt honor ⁊ gloria in ſeculoꝝ ſecula Amen.

Non aliys se humiliet coram q alterum offendit juste tn in medeo ubi pepig crux signata X

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

[illegible] mini [illegible]
[illegible] moue bitur. ℣ Filii [illegible]
[illegible] minis in perus lem sicut cuitra [illegible] rem de[illegible]
[illegible] sanctifica uit taberna culum
[illegible] um altissimus. ℟ Qui semi[illegible]
[illegible] in lacrimis in gau dio me[illegible]
[illegible] ibant et fle bant mittentes se mina sua.
℣ Venientes autem uenient cum exulta[illegible]
[illegible] ne portantes mani pulos suos.
[illegible] ferent. Diffusa est. CO Qui me dignatus est ab omni plaga
[illegible] cura re et mamillas meas suco pectoris mei nutrire ipsum in uo[illegible]
[illegible] de um uiuum.

In uirtute tua domine letabitur iustus et super salutare tuum ex[illegible]
[illegible] tabit uehementer desiderium anime eius tribuisti ei. ℣ Domine in uir[illegible]
[illegible] sup salutare tuum exultabit uehementer.

Beatus uir qui timet dominum in mandatis
[illegible] eius uolet nimis. ℣ Potens in terra
[illegible] erit semen eius generatio recto
rum benedicetur. TRACTUS

Desiderium anime eius tribuisti ei et uolunta
te labiorum eius non fraudasti eum.
℣ Quoniam preuenisti eum in benedictione
dulcedinis. ℣ Posuisti super caput eius
coronam de lapide precioso.

OF In uirtute tua domine letabitur iustus et su[per]
salutare tuum exultabit uehementer desiderium anime e[ius]
tribuisti ei. CO Magna est gloria eius in salutari
tuo gloriam et magnum decorem impones super eum
domine.

in domum domini [illegible] bimus [illegible] pax [illegible]
[illegible] tu a et abundan tia in turribus tuis.

Qui confidunt in domino sicut mons syon. TRACTUS
non commouebitur in eternum qui habitat
in hierusalem. ℣ Montes in circuitu e[ius]
et dominus in circuitu populi sui ex hoc
nunc et usque in seculum. OF Laudate
dominum quia benignus est psallite nomini eius quoniam sua[uis]
est omnia quecumque uoluit fecit in celo et in terra.
CO Hierusalem que edificatur ut ciuitas cuius participatio eius
in idipsum illuc enim ascenderunt tribus tribus domini
ad confitendum nomini tuo domine.

Deus in nomine tuo saluum me fac et in uirtute tua [illegible]
dica me deus exaudi orationem meam. ℣ Quoniam
alieni insurrexerunt in me et fortes quesierunt animam [meam].
GR Esto michi in deum protectorem et in locum [refugii]
ut saluum me facias.
℣ Deus in te speraui domine non confun
dar in eternum. OF [illegible] ℣ Ab occul
tis meis munda me domine et ab alienis parce seruo [tuo].

Exaudi deus orationem
meam et ne despexeris deprecationem meam intende in
me et exaudi me. ℣ Contristatus sum in exercitatione
mea conturbatus sum a uoce inimici. GR Exurge do
mine fer opem nobis et libera nos
propter nomen tuum. ℣ Deus au
ribus nostris audiuimus patres nostri an
nuntiauerunt nobis opus quod operatus es
in diebus eorum in diebus antiquis.

M Theol & Sch. 38.

... domine deus noster magnitudo ...

Dum sanctificatus fuero in vobis congregabo vos de universis terris et effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris et dabo vobis spiritum novum. Ps. Confitemini domino et invocate nomen eius annuntiate inter gentes opera eius. GR. Venite filii audite me timorem domini docebo vos. V. Accedite ad eum et illuminamini et facies vestre non confundentur. AL. Beata gens cuius est dominus deus eorum populus quem elegit dominus in hereditatem sibi. V. Verbo domini celi firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. OF. Benedicite gentes dominum deum nostrum et obaudite vocem laudis eius qui posuit animam meam ad vitam et non dedit commoveri pedes meos benedictus dominus qui non amovit deprecationem meam et misericordiam suam a me ...

Letetur cor querentium dominum querite dominum et confirmamini querite faciem eius semper. Ps. Confitemini domino et invocate nomen eius annuntiate inter gentes opera eius. R. Respice domine in testamentum tuum et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. V. Exurge domine et iudica causam tuam memor esto obprobrii servorum tuorum ...

Domine in adiutorium meum ad adiuvandum me festina confundantur et revereantur ... qui querunt animam meam ... Domine ...

... suscepimus ... nobis et resurrectionem ...

Adorna thalamum tuum Sion et suscipe regem Christum amplectere Mariam que est celestis porta ipsa enim portat regem glorie novi luminis subsistit virgo adducens in manibus filium ante luciferum quem accipiens Symeon in ulnas suas predicavit populis dominum eum esse vite et mortis et salvatorem mundi.

R. Responsum accepit Simeon a spiritu sancto non visurum se mortem nisi videret Christum domini. Et cum inducerent puerum in templum accepit eum in ulnas suas et benedixit deum et dixit nunc dimittis domine servum tuum in pace.

Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui secundum nomen tuum deus ita et laus tua in fines terre iustitia plena est dextera tua. Ps. Magnus dominus et laudabilis nimis in civitate dei nostri in monte sancto eius. GR. Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui secundum nomen tuum deus ita et laus tua in fines terre. V. Sicut audivimus ita et vidimus in civitate dei nostri in monte sancto eius.

AL. V. Ecce veniet ad templum sanctum suum dominator dominus ... occurrite domino deo nostro.

Audi filia et vide et inclina aurem tuam quia concupivit rex speciem tuam. V. Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis filie regum in honore tuo. V. Adducentur regi virgines post eam proxime eius afferentur tibi. V. Afferentur in letitia et exultatione adducentur in templum regi. OF. Diffusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te deus in eternum et in seculum seculi.

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
TIFFEN Gray Scale
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
R G B W G K C Y M
© The Tiffen Company, 2007